

Gods hand in het lijden

Een overdenking van het Bijbelboek Job

door William Kelly (1821-1906); ISBN 90-5907-011-9

Uitg. Stichting UHWDW, <http://www.uitthetwoordderwaarheid.nl/>, postbus 260, 7120 AG Aalten

Minimaal aangepast aan de moderne spelling

INHOUD

1. De waarde van één ziel
2. Gods beproevingen
3. Gods gedachten niet de onze
4. De kennis maakt opgeblazen
5. Genade en verantwoordelijkheid
6. Licht en duisternis
7. Het “nochtans” van het geloof
8. Eigen gedachten
9. Eén uit duizend
10. Leidingen Gods tot zegen
11. Een afgedwaalde onderwezen
12. De stem Gods
13. Op duizend vragen geen antwoord
14. Een leven in Gods goedgunstigheid

W. Kelly (Foto Wikipedia)

DE WAARDE VAN ÉÉN ZIEL

Niets is voor onze ziel heerlijker, dan de geregelde, tot gewoonte geworden studie van Gods Woord. De roeping, anderen te dienen en te leren zou een last voor ons worden in plaats van een zegen, wanneer niet tegelijkertijd Gods Woord kostbaarder voor ons werd. Wij dringen daardoor dieper in Gods Woord door en dat doende genieten wij ook van God Zelf. En wij gaan meer en meer de waarde van zulk een dienst beseffen. Het brengt ons tot steeds beter verstaan der Schrift, daar elke waarheid, die wij voorstellen, tenslotte haar grond in het Woord vindt.

Het Woord is echter niet slechts de bron en oorsprong der waarheid, maar God kan ons daardoor de waarheid volmaakt en levend voorstellen. Daarom is er altijd gevaar, wanneer een waarheid uit haar verband met de Schrift wordt genomen. En daarom is het van het grootste belang, dat onze ziel zich tot gewoonte maakt, het Woord als geheel te lezen. En dat niet voor het recht verstaan alleen, maar ook voor de geestelijke gezondheid der ziel: opdat wij dag aan dag door het lezen ervan versterkt zouden worden. We moeten door Gods genade Gods Woord *als een geheel* in ons opnemen. Boek voor boek lezende en overdenkende in verband met het geheel; dus Schrift met Schrift vergelijken. Dit is van meer waarde, dan alleen de zegen te hebben van enkele hoofdstukken of verzen, waarvan we allen wel voelen hoe kostbaar ze zijn als op zichzelf staande mededelingen van God.

Mijn voornemen is een beschouwing te geven over het Boek Job, zonder over te gaan tot een behandelen van vers tot vers. Ik wens meer een algemeen begrip te geven van wat in dit Boek de bedoeling van de Heilige Geest is. Door het beter verstaan van de hoofdinhoud van het Boek Job kunnen de zielen worden gediend. Want dit Boek is belangrijk, ook voor onze tijd, vol van praktisch nut voor onze wandel als Christenen. Voor de meesten echter is het niet zo gemakkelijk te verstaan. De strekking, en de wijze, waarop de verschillende delen van het boek samenwerken om die strekking te doen verstaan, is bij eerste lezing niet duidelijk, terwijl de gebeurtenissen, die er in voorkomen zó onbegrijpelijk zijn, dat men als voor onoplosbare problemen staat.

Laat ons dan allereerst bedenken, dat het Boek Job geschreven werd in de vroegste tijden der openbaring Gods door de Schriften. Het zou gewaagd zijn te beweren, dat enig boek der Schrift eerder is ontstaan. Omtrent de schrijver heeft de Schrift ons niets medegedeeld. Echter schijnt het niet ver van de waarheid te zijn, dat een tijdgenoot van Mozes – zonet Mozes zelf – de schrijver van het Boek Job was. Hoe dit zij, de geschiedenis, die er aan ten grondslag ligt, speelt zich af vóór de dagen van Mozes.

Het Boek Job behoort tot de dichterlijke boeken van het Oude Testament; de andere zijn: de Psalmen, Prediker, Hooglied en Klaagliederen. In de Hebreeuwse Bijbel worden ze genoemd Chetubim, d.w.z. de Geschriften of Hagiographa. Het is misschien goed hierbij op te merken, dat Hebreeuwse poëzie geheel verschilt van die van de Westerse talen. Er is geen sprake van rijm, hoewel er zeer duidelijk een ritme valt op te merken. We moeten echter niet denken aan verdichting; het is alles werkelijkheid. Op grond van de Schrift mogen we aan de geschiedkundige juistheid van het Boek Job niet twijfelen. Het geeft ons, blijkens de aanhalingen van latere schrijvers van Bijbelboeken, de *geschiedenis* van Job en zijn vrienden. En we leren eruit, dat Job lang heeft geleefd. Hij was geen jonge man toen de beproeving over hem kwam, en daarna zijn de jaren van zijn leven nog zeer verlengd. Hij heeft ongetwijfeld een hoge leeftijd bereikt. En daaruit volgt, dat hij vóór Mozes geleefd moet hebben. Uit het gebed toch van Mozes in Psalm 90 blijkt, dat de leeftijd der mensen van die dagen gelijk was geworden aan die van onze tijd. Mozes zelf (met enkele anderen, zoals Kaleb) vormde daarop een uitzondering. In meer dan één opzicht onderscheidde Mozes zich van zijn broeders, zelfs in uiterlijke dingen, om van zijn geloof nu niet te spreken. De Schrift vermeldt zijn lang leven [120 jaar; Deut. 34:7] als een merkwaardig feit in die dagen. Zulk een uitzondering schijnt Job echter niet geweest te zijn, althans de Schrift spreekt er zo niet over. Hij moet dus enige tijd vóór Mozes geleefd hebben.

Maar op nog een ander, belangrijker punt moet ik de aandacht vestigen, alvorens wij ons in het Boek zelf verdiepen. Job was een Heiden. Hij leefde buiten verband met het uitverkoren volk van Israël. Te midden van een openbaring, die als geheel genomen in Israël wortelt, vinden we van de eerste tijden af een merkwaardig Boek, dat ons met een persoon in aanraking brengt, die het voorwerp is van Gods meest ingrijpende bemoeienissen. Hoewel niet tot de vaderen behorende, spreekt God Zich tegenover hém uit, zoals Hij nooit gedaan had, zelfs niet tegenover Abraham.

In Genesis wordt alles voorbereid voor het uitverkoren volk. Dan wordt dit volk geroepen en door Mozes de Wet gegeven. En niet alleen de Boeken van Mozes, of de Psalmen, of de Profeten, maar het gehele Oude Testament zoals wij het kennen, wordt daarna herhaaldelijk en met nadruk “de Wet” genoemd. Al wat later tot het volk, dat de Wet bezat, gezegd werd, versterkte het openbaringskarakter ervan. En zo ontleent het gehele Oude Testament zijn naam aan het ene feit, dat in het middelpunt van Gods wegen met Israël stond *dat de Wet door Mozes gegeven was*. Maar als de Wet gegeven is, behandelt God de volken geheel als buiten staande. Dat was ook in waarheid hun plaats. Helaas! we zien Israël veel verder gaan. het wordt hoe langer hoe enghartiger. Het denkt, dat een Heiden nu in Gods oog niets anders dan een hond kan zijn!

Naar mijn mening is daarom niets zo treffend, als Gods waarschuwing tegen de bekrompen invloed der overlevering. Zeker, God gaf door Mozes de Wet. Hij maakte één volk – een onaanzienlijke volksstam in een klein land – tot het bijzondere voorwerp van Zijn leidingen. En deze zegeningen waren niet voorbijgaand; voor altijd nam Hij Israël tot Zijn volk aan. En toch ... juist in die zelfde tijd, niet later dan toen Hij Mozes riep, niet later dan de aan Israël geschonken Wet, gaf God een Boek, dat geheel en al aan één enkel persoon gewijd was, die niet behoorde tot het voor deze aarde verkoren volk. Het volk Israëls moest déze grote waarheid niet vergeten, dat God in één enkele mensenziel het grootste belang stelt.

Juist in déze strik viel Israël telkens weer, dat het te veel van zichzelf dacht en anderen verachtte. Is het daarom niet een vooruitziende en gezegende voorzorg van God, dat Hij aan Israël het Boek Job geeft, even goed als de Boeken van Mozes? In dit aller-merkwaardigste geschrift waarschuwt Hij het volk. En toch vinden we, hoe zij ieder gevoel van ontferming voor anderen vergeten en die gevoelens blijven koesteren, die God gezorgd had in Zijn Woord recht te zetten en te veroordelen.

Het behaagde aan Gods genade, in deze enkele mens te werken, en wij staan hier voor het grote feit, dat één enkele ziel – van welke stam of van welk volk ook – het voorwerp kan zijn van Gods diepste belangstelling.

Maar God had daarmee nog een andere wijze bedoeling. Niet alleen in het verborgen was Hij voor Zijn eigen hart met Job bezig. Niet alleen liet Hij in de hemel die belangstelling blijken. Maar voor *alle tijden* heeft Hij ze in de Schrift geopenbaard. Voor Israël toch zou de dag komen, dat het zijn plaats zou verliezen en terzijde gesteld worden. De genade van God zou dan niet langer weerhouden kunnen worden; zij zou weigeren alleen in de nauwe bedding te stromen die het Hem tevoren behaagd had in Zijn bestel te gebruiken. Zij zou het ondernemen, voor de verheerlijking van Zijn Naam in de gehele wereld te werken. En Jezus Zelf zou neerdalen, om dit in Zijn eigen persoon kenbaar te maken; om door Zijn eigen werk de genade te doen uitstromen, in overeenstemming met al Gods gedachten en bedoelingen. En dan zou het Boek Job er zijn om te bewijzen, dat dit alles niet een achteraf door God opgevatte gedachte was. Hier was het geschrift, waarop men zich onmiddellijk beroepen kon als een getuigenis van Zijn neerbuigende genade buiten Israël. Kon de Jood nu zeggen dat het iets vreemds was? Kon hij, met het Boek Job vóór zich, wagen te zeggen dat God een Heiden niet achtte? Over wie uit de oudheid sprak God ooit zo verheven en zo uitvoerig als over Job? Ze konden alle boeken van het Oude Testament doorzoeken: waar vonden zij iemand aan wiens geloofservaringen zulk een groot boek geheel gewijd was?

Maar niet alleen was Job een Heiden, hij woonde ook in een landstreek, die onder Israël allesbehalve gunstig bekend stond. Het land Uz wordt door de profeet Jeremia met het land Edom in verband gebracht.¹ Niets kon een Israëliet meer verdacht voorkomen. Wie Genesis gelezen heeft, weet hoe de haat tussen Israël en Edom in de vroegste tijden, reeds bij de aartsvaders ontstond. In de kinderen is die haat nooit uitgeblust. Van Genesis tot Maleachi² vinden we een nimmer uitstervende vijandschap tussen Israël en Edom. De haat is geneigd daar te wonen, waar men noch God, noch Zijn zegeningen bezit, en waar men hen, die ze bezitten, afsloot. Zo was het bij Edom. Maar ook van Israëls zijde was vijandschap. Ik zeg niet, dat Job een Edomiet was, maar voor een Jood, die onmiddellijk vuur vatte bij alles wat de bijzondere plaats van het uitverkoren volk in de weg stond, was zijn woonplaats dicht bij de grenzen van Edom, verdacht.

Hoe sterk al deze dingen in het hart van een Jood leven, wordt wel bewezen door het moderne Jodendom. Dit is altijd in het ongeloof voorgegaan, waar het de openbaring van Gods genade in Christus betrof. En wat zeggen nu hun woordvoerders? Dat Job in het geheel niet werkelijk bestaan kán hebben, daar het onmogelijk is, dat God in zulke bewoordingen over een Heiden zou hebben gesproken! Maar dat is juist de schone kerngedachte van het Boek Job. Het ging om een levend mens, als we de profeet Ezechiël en de apostel Jakobus willen geloven.³ Weliswaar een, die buiten het uitverkoren volk leefde, maar niettemin een mens, in wie Gods genade werkte tot lof des hemels en tot beschaming van Satan. De ongekende beproeving, die er het gevolg van was, gebruikte God om de heerlijkste waarheid als in een beeld voor te stellen, totdat zij in Christus vervuld zou worden. Bij Abraham vinden we hoe God daartoe een enkele geloofsdaad gebruikt. Hij stond het liefste, wat hij had, af op Gods woord, zoals God Zelf later Zijn Enige zou geven voor een gezegend en heerlijk doel. Maar bij Job worden bezittingen, gezin en persoon aan de boosaardige en vernietigende macht van Satan overgegeven, (hoewel deze die macht tevergeefs uitoefent), gevolgd door de grootste moeite en beproeving van de ziel voor God. Kan men zich iets indenken, dat dieper gaat, voordat Hij kwam, Die omwille van de gerechtigheid meer dan allen geleden heeft?⁴ Zo is dit Boek het getuigenis en de openbaring van Gods bemoeienissen met de zielen, waardoor Hij Zichzelf verheerlijkt en waarbij Hij alles voor hen ten goede doet keren, zelfs waar Satan, mensen en heiligen falen. Al zijn beproevingen en smartelijke ervaringen hun deel, ten slotte toont God wie Hij is; en ... Hij is vol van medelijden, medegevoel en genade!

¹ Klaagliederen 4:21

² Maleachi 1:2-4

³ Ezechiël 24:20; Jakobus 5:11

⁴ Zijn lijden omwille van de zonde was zonder voorbeeld; daarin was Hij ten volle *alleen*.

Dat Job – zijn naam betekent “vervolgde”, “verdruchte” – in zijn tijd de grootste onder de zonen van het Oosten was, doet zijn beproevingen nog sterker uitkomen. We vinden in hem een oprecht, trouw, onberispelijk man. In zijn gezinsleven wordt hij gezegend; zeven zonen en drie dochters maken zijn vreugde uit. Ook in zijn omstandigheden ondervindt hij Gods zegen. De meest uitgebreide bezittingen, die in die oude tijden en in die landstreek iemands welstand uitmaakten, waren zijn deel. Neen, we vinden in Job geen “vreemdeling en bijwoner”. Daartoe had God de vaderen geroepen. Maar Job behoorde niet tot de vaderen. Hoewel hij duidelijk in het bijzonder door God gezegend werd, had hij geen deel aan het verbond met Abraham. Want terwijl God de vaderen zegende, en aldus Zijn beloften hield, had Hij Zich nimmer gebonden. Hij kon verder gaan. En dát is het wat we in Job zien; dát is het wat juist genade zo graag doet. Genade kan verder gaan dan de verbondsbelofte aan Israël. Zeker zal, op Gods tijd, de belofte ten volle vervuld worden en de hele wereld zal het zien. Maar de genade behoudt haar eigen rechten, om op koninklijke wijze ver boven die maatstaf te zegenen.

Wij, als Christenen, zijn niet te verontschuldigen, als we hiervan onkundig zijn. Ieder persoonlijk, en allen tezamen als Gemeente des Heeren, zijn we in Christus gebracht tot een volheid van genade, die onvergelijklijk veel verder gaat dan genoemde verbondsbelofte. Het is dan ook een van de treurigste oorzaken van het verval van het Christendom en van het lage peil, waarop de leer staat, dat men zich zo zelden daarboven verheft. De Wet wordt dan tot regel voor het Christelijk leven gemaakt. Het Nieuwe Testament wordt naar de maatstaf van het Oude beoordeeld, in plaats van te leren, dat Oud en Nieuw Testament elk zijn eigen karakter en bepaalde bedoeling heeft. Onze rijkste zegeningen in Christus zijn in het geheel geen gevolg van aardse beloften, aan de mens geopenbaard. Zij zijn de openbaring van een *verborgenheid*, van een geheim, dat in God was, en dat in andere eeuwen en aan andere geslachten niet bekend gemaakt is.⁵ Wil men hier van een verbond spreken, dan zou men het een verbond tussen de Vader en de Zoon kunnen noemen. Maar gewoonlijk verstaat men onder verbond iets anders. Wat de genade bracht was iets geheel nieuws; buiten Abraham, Izak en Jakob om. Maar het is óns bekend gemaakt. En hierin zien we duidelijk het volkomen nieuwe karakter van het Nieuwe Testament. Zo iets kon niet bestaan tijdens Gods handelingen met Israël. Daartoe was nodig, dat de verworpen Christus verzoening en verlossing had aangebracht. Eerst toen kon de Heilige Geest van de hemel worden gezonden om beide Jood en Heiden, die geloofden, tot één lichaam te dopen. Eerst toen kon het Godsgeheim worden geopenbaard: Christus in de hemel verhoogd, en de Gemeente met Hem verenigd. Wij, uit de volken, die dit het laatst van allen hadden kunnen verwachten, ontvingen die heerlijke waarheid. Want God wilde daardoor het volle karakter der genade bewijzen, zowel in de hemel als op de aarde. In de hemel, doordat Hij verder ging dan de vaderen, hoezeer deze ook een ereplaats hadden ontvangen. Op de aarde, doordat Hij in onvoorwaardelijke genade ver buiten de grenzen ging van de kinderen van Israël. Onder de meest verachten en verworpenen der aarde vond Hij zulken als wij waren, niet alleen om ons te redden, maar ook om ons voor altijd te verenigen met ons Hemelse Hoofd!

Het Boek Job verklaart ons, voor zover dit op aarde mogelijk is, het geheim van het lijden. Het beantwoordt de vragen: Waarom lijden de godzaligen? Als God liefde is – en dit is zo – waarom hebben de Zijnen dan zulke tegenspoeden? Hoe is het met de gerechtigheid Gods overeen te brengen, dat Hij de rechtvaardigen zo laat lijden? Het antwoord op deze vragen is tweeledig.

Ten eerste wordt God Zelf erdoor verheerlijkt. Dit leren wij in de eerste twee hoofdstukken. God werd geëerd doordat Job door Zijn genade en kracht, niettegenstaande de vreselijke beproevingen, door welke hij heen moest, met zijn lippen niet zondigde en Satan versloeg.

Ten tweede dient het tot heil van de rechtvaardige. Gods hand brengt hem in het lijden tot zijn eigen nut. Het lijden heeft Job gelouterd, kostbare ervaringen geschonken, en tenslotte rijke zegen. Want hij leerde er als nooit tevoren God en zichzelf door kennen, zodat wij in zijn geschiedenis eeuwen tevoren het woord van Paulus bevestigd vinden: “En wij weten dat voor hen die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede”.

⁵ Efeze 3.

GODS BEPROEVINGEN

Hoofdstuk 1 en 2:1-10

Wij gaan nu over tot de bespreking van de eerste twee hoofdstukken van het Boek Job. Daarin wordt ons verhaald, wat aan Jobs lijdensweg voorafging. Wij zien, hoe in de hemel besluiten genomen worden, en als gevolg daarvan aardse gebeurtenissen zich afspelen. En deze brengen over Job een beproeving zó groot, als zich nimmer in die mate bij enig mens herhaald heeft. Maar hoe bewonderen wij juist daarin de Goddelijke onderwijzing en vertroosting, die dit helaas te weinig gekende boek der Schrift bevat! Immers, zó alleen kon dit boek spreken tot *allen*, die lijden, zonder onderscheid. Want als het einde van Job heerlijkheid was, hoeveel te meer zal de beproeving van ons geloof, die veel kostbaarder is dan van het goud, dat vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worden tot lof en heerlijkheid en eer in de openbaring van Jezus Christus.⁶

Allereerst dan wordt Job in zijn persoon en karakter ons voorgesteld, en wel als een door God zeer bijzonder gezegende (1:2-3). Dit had nooit zo kunnen zijn, als er in zijn leven niet iets Goddelijks aanwezig geweest was. En inderdaad, hij was een man naar Gods hart, “vroom en oprecht; hij was godvrezend en keerde zich af van het kwaad” (1:1, HSV). Niet bekrompen of eenzijdig, in sommige eigenschappen te kort schietend, en uitblinkend in andere. Maar hij bezat die zedelijke grootheid van karakter, welke berustte op de vreze Gods, en die gekenmerkt werd door een wijken van het kwaad. In innerlijk en uiterlijk leven was hij onberispelijk. Met deze uitdrukking willen wij in geen enkel opzicht voedsel geven aan de kwade droom, alsof de in ons wonende zonde ooit gedood zou kunnen worden. De Schrift wil er mee aanduiden een volkomenheid van geestelijke gezindheid: hij vreesde God en week van het kwaad. Er was een vaste lijn in zijn leven. Hij gaf God in alles Zijn plaats, en het kwaad, dat hem hier beneden omringde en zich tegen God keerde, verafschuwde hij. Zo zien we hem duidelijk vóór ons als een, die het leven uit God deelachtig was, en die in eenvoud en waarachtigheid voor God wandelde.

In het bijzonder getuigt hiervan één mooie trek in Jobs geloofsleven: zijn bezorgdheid voor het geestelijk welzijn van zijn kinderen. Als deze bij een bijzondere gelegenheid samenkomen, is hij ongerust (1:4-5). Hoe vaak is zulk een bijeenkomst een gevaar voor de ziel! Hoe licht vindt Satan een gelegenheid! Job vreesde, dat misschien in hun midden iets was binnengeslopen, dat in wezen een verzaking van God betekende. Misschien hadden zij in hun hart God vaarwel gezegd. Daarbij behoefde nog niet iets verkeerd gezegd of gedaan zijn. Maar het hart kon in een onbewaakt ogenblik de gemeenschap met God verloren hebben. Daarom kwam Job voor hen ieder persoonlijk met een offer tot God. Welk een tederheid van geweten! Welk een fijn ouderlijk verantwoordelijkheidsgevoel spreekt hieruit! En hij deed dit niet alleen bij bijzondere gelegenheden, als hij wist dat zijn kinderen aan bepaalde aanvallen van de boze zouden blootstaan. Integendeel, we lezen: “Zo deed Job alle dagen” (1:5, HSV). *Het was de geest waarin hij leefde.* Hij hield rekening met het bestaan van een onzichtbare vijand, evenals hij met God rekening hield. Hoe menigeen komt bedrogen uit door dit te vergeten, en door er niet aan te denken, tegen wie hij waken moet! Zo is Job in alles, waarin hij ons vóór zijn beproeving wordt voorgesteld, een navolgenswaardig voorbeeld van geloof. En wij doen goed, dit bij de verdere overdenking van het Boek voor ogen te houden.

In vers 6 van het eerste hoofdstuk verandert dan plotseling het toneel: wij bevinden ons in de hemel. Sinds de Heer Jezus Zijn plaats aan Gods rechterhand ingenomen heeft, en de Heilige Geest op aarde is neergedaald, hebben wij, Christenen, het voorrecht in een *geopende* hemel te mogen schouwen. De ouden hadden dat voorrecht niet; wat zij wisten van God stond veel meer met de aarde in verband. Toch gaf God ook hen soms bij ogenblikken iets van de hemel te zien, en één van die openbaringen vinden we in dit gedeelte van het Boek Job. En het eerste, wat ons voor de aandacht gebracht wordt, is de belangrijke waarheid, dat aardse gebeurtenissen hun oorsprong in de hemel hebben. Dit is in het bijzonder zo voor het leven van iedere gelovige. Satan moge trachten, deze waarheid te verdraaien, en te veranderen in het bijgeloof der sterrenwichelarij, zij is er niet minder om. Al is er verwarring in de wereld, al zijn de ogen van hen, die recht moeten spreken verblind, al zien we vaak verdrukking in plaats van gerechtigheid, zuchten en ellende alom, nochtans is in de

⁶ 1 Petrus 1:7

hemel, ondanks wanbestuur en opstand der mensen, de oorsprong van alle macht. Al is het de tijd nog niet, om het kwaad ten onder te brengen en Gods heerschappij met kracht te bevestigen, *toch kan zelfs Satan niets doen zonder God.*

Welk een oneindige troost! Maar er is nog een veel grotere bemoediging voor het kind van God. En dat is, dat geen enkele beproeving, ook groot zij ook zij, van Satan uitgaat, maar van God-zelf. God is het, die het eerst de aandacht op Job vestigt, en doordat Hij van het welbehagen in Zijn knecht blijk geeft, wordt Satans boosheid opgewekt (1:8). De zwaarste ramp, het grootste lijden moge ons treffen: God is aan het stuur, en Hij geeft de toestemming ertoe. Het gevolg van deze wetenschap is, dat alles nu voor ons een ander karakter krijgt. Want als God de oorzaak en het begin van de beproeving is, zal Hij ook zeker aan het einde ervan staan. En intussen bepaalt Hij, hoever het lijden kan gaan. De weg moge soms duister en zwaar zijn – het blijkt dat tenslotte ook Job niet tegen de moeilijkheden opgewassen was – aan het eind leren wij verstaan dat het de God van genade is die ons daarop tegenkomt. En Hij opent onze harten voor Zijn liefde, en leert ons Hem volkomen rechtvaardigen.

We moeten hier ook een enkel woord over Satan zeggen. Ongelovigen, die van de val van de mens niets willen weten, ontkennen vaak ook het bestaan van Satan. En geen wonder! De mens loochent graag alles wat hem niet aanstaat. En zo zijn trots zich al beledigd voelt door de gedachte aan zijn val, hoeveel te meer komt zijn hart in opstand tegen de waarheid, dat hij door de zonde in de slavernij van Satan gekomen is. Voor zijn eigen val mag hij misschien nog een verontschuldiging zoeken in de zwakheid van het menselijk geslacht, daar is nog een andere val, van hemelse wezens, van een hogere staat uit. Deze predikt met te groter duidelijkheid en ernst de zwakheid en schuld van het ganse schepsel, en brengt de noodzaak der volkomen afhankelijkheid van God onder de aandacht. En deze fundamentele waarheid wordt steeds weer ontkend door het schepsel, dat zich van zijn Schepper heeft losgemaakt.

Wij weten uit Gods Woord, wie Satan was en is. Hoe hij eens geschitterd heeft te midden van de heilige engelen. Maar ook, hoe hij geworden is tot een ellendig en opstandig schepsel, dat zichzelf tot voorwerp van aanbidding wilde maken inplaats van God, daardoor zijn plaats verloor, en nu als rusteloze aanstoker van het kwaad rondzwerft doorheen de schepping.

Wat echter vele gelovigen onmogelijk lijkt, is, dat Satan na dit alles ongehinderd te midden der kinderen Gods⁷ in de hemel verschijnt (1:6). Maar ook hier weer geldt, wat we reeds eerder opmerkten, dat wij dit gedeelte der Schrift in verband met het geheel moeten lezen. En dan wil het mij voorkomen, dat wij dit alles moeten zien als behorende tot die verborgenheid, waarvan Openbaring 10:7 spreekt. Er is daar sprake van een uitstellen van het volledig oordeel over alle kwaad, totdat de verborgenheid Gods voleindigd wordt. En in dit licht bezien, verstaan wij ook, hoe het mogelijk is, dat Satan nog toegang heeft tot de plaats, waar hij eens onder zo geheel andere omstandigheden verkeerde, totdat het oordeel komt.

Maar als Satan voor God verschijnt, dan is het ook steeds als de “de aanklager van onze broeders”⁸. In dit opzicht – en het is voor hen, die nog niet genoeg doordrongen zijn van de *eenheid der Schrift*, van groot belang dit op te merken – stemmen een der eerste openbaringen Gods in de Schrift (het Boek Job) en de allerlaatste (Openbaring) op wonderbare wijze overeen. Satan weet, dat hij geen macht meer heeft om de heilige en uitverkoren engelen te verleiden. Maar hij kan de gelovigen met een schijn van waarheid aanklagen. De grote tegenstander van God keert zich het meest tegen de voorwerpen van Gods liefde, en zijn haat is het grootst daar, waar God Zijn welbehagen uitspreekt.

Maar ook hierin ligt dan voor ons weer zulk een rijke vertroosting. Immers, de vijandschap van Satan, ze moge in onze ervaringen nóg zo bitter zijn, getuigt toch ook van Gods liefde. Wat is de oorzaak van Satans aanvallen? Is het niet naar aanleiding van wat wij voor God zijn? Is het niet om hetgeen God van ons zegt, en Satan van ons hoort, dat hij tegen ons opstaat? Als wij dezelfde geest van het geloof hebben, even trouw wandelen als Job, zal Satan ons zeker niet minder haten. Chris-

⁷ Met deze uitdrukking worden de engelen bedoeld. Het “kindschap Gods” der gelovigen is een nieuwtestamentische gedachte. In het oorspronkelijke staat “zonen Gods”.

⁸ Openbaring 12:10, HSV.

tus schaamt Zich niet, ons broeders te noemen; de Vader zal ons Zijn liefde niet onthouden; een ieder van ons is, evenals Job, het voorwerp van Zijn levendigste belangstelling. Satan weet dat zeer wel, en kan ons om die reden niet verdragen. Maar welk een bemoediging dan, om te midden van de bitterste vijandschap van de boze Gods liefde te leren kennen, en Zijn genadevolle zorg en persoonlijk welbehagen voor het hart te ervaren.

Als dan Satan voor het aangezicht des Heeren komt, stelt God hem de vraag: “Waar komt u vandaan?” (1:7, HSV). Het was natuurlijk onmogelijk, dat God het niet wist, maar Hij, die in Zijn Woord spreekt als een Vader tot Zijn kinderen, deelt ons zo mee, opdat wij duidelijk zouden begrijpen, wat er in Zijn hart is.

Meermalen heeft Hij op deze wijze gesproken. Grijpt het ons niet aan, als wij in Genesis 3 lezen, hoe Hij neerdaalt, en als het ware de verloren mens niet vindende, die vroeger zo vertrouwelijk, in reine onbevangingheid, tot Hem naderen kon, uitroept: “Waar zijt gij?” Neen, dit woord was geen uiting van onwetendheid bij de Alwetende, maar bestemd om het hart te treffen van de schuldige mens. Als de mensen later een stad en een toren bouwen, om voor zichzelf een naam te maken, komt de Heer neder om hun werk te bezien.⁹ Wist Hij het niet in de hemel? Zeker, maar Hij wilde ons de ernstige les geven, nooit overhaast te zijn in het oordelen van het kwaad. Als het groep van Sodom en Gomorra tot Hem is opgeklommen, komt Hij-Zelf neder om te zien, of zij het uiterste gedaan hebben, of niet.¹⁰ Hij is steeds lankmoedig in het oordeel, en ziet gaarne, dat wij hetzelfde betrachten. het is dezelfde God, die in Leviticus 13 verordende, dat de priester in een verdacht geval van melaatsheid de uiterste omzichtigheid zou betrachten. Welk een koesteren van de geringste hoop op het goede! Maar ook, welk een ernstig oordeel, als het kwaad ten volle bewezen was!

Zo ook hier. God stelt Zijn vraag aan Satan, om diens altijddurende haat in tegenwoordigheid van allen openbaar te maken. Het antwoord is een getuigenis van zijn rusteloos omzwerven op aarde. We hebben er al op gewezen, hoe God dan Zelf de aandacht op Job vestigt, en diens geloofsleven prijst. Satan echter verandert de Goddelijke lofspraak in een aanklacht. Job vreest God niet voor niets, zo zegt hij. Het is zelfzucht, die hem beweegt; hij doet het alles om er iets bij te winnen (1:9-10). “Maar steek toch Uw hand uit en tref alles wat hij heeft. Voorwaar, hij zal U in Uw aangezicht vaarwel zeggen” (1:11, HSV).

Als de Heer dan Zijn toestemming gegeven heeft (1:12), zien we weldra de gevolgen op aarde. Vier boden brengen Job achtereenvolgens het bericht van de volkomen vernietiging van al zijn bezittingen (1:13-19). Men herkent het werk van de verwoester; Satans hand was in dit alles. Toch ziet men niets van hem. Het zijn slechts aardse gebeurtenissen, door gewone oorzaken teweeggebracht. Maar door de ontstellende snelheid, waarmee ze elkaar opvolgen, door het feit, dat telkens één man – maar ook niet meer dan één – ontkomt, om Job het tragische nieuws te brengen, draagt het geheel het karakter van een oordeel van Godswege. Dit was listig door de vijand bedacht. Was God niet meer in de hemel? Stelde Hij geen belang meer in Job, wiens hele leven juist in het teken van Gods bijzondere gunst had gestaan? Had God Zijn knecht vergeten, en achtte Hij niet meer op hem? Neen, Job zegt: “Naakt ben ik uit de buik van mijn moeder gekomen en naakt zal ik daarheen terugkeren. De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen; de Naam van de HEERE zij geloofd! (1:21, HSV). In dit alles zondigde Job niet. De aanslag was volkomen mislukt.

Men zou denken, dat Satan nu toch waarlijk wel beschaamd zou geweest zijn. Hoewel hij alles gedaan had, wat hij kon, was Gods Naam slechts te meer verheerlijkt! Maar hij kent geen schaamte! Als wederom de kinderen Gods in de hemel verschijnen, voegt Satan zich niet alleen bij hen, maar er wordt ditmaal ook van hem aan toegevoegd: om zich voor de Heer te stellen (2:1). Hij had nog een tweede voorstel. “Huid voor huid”, zo zegt hij. Al wat gebeurd is, is nog slechts oppervlakkige beproeving, het raakt Job zelf nog niet. “Steek Uw hand maar eens uit en tref zijn beenderen en zijn vlees. Voorwaar, hij zal U in Uw aangezicht vaarwel zeggen” (2:5, HSV).

Ook nu weer geeft de Heer Job in Satans hand. Alleen zijn leven moet gespaard worden. Niet om de beproeving te verkleinen, maar om God in de gelegenheid te stellen, Zijn doel met Job te bereiken.

⁹ Genesis 11:5

¹⁰ Genesis 18:20-21

De dood zou in elk opzicht de beproeving minder smartelijk gemaakt hebben, en we zien dan ook, als Job bezwijkt voor het lijden, dat het juist de dood is die hij boven alles begeert.

Als Satan dan zijn hand ook tot Job zelf uitgestrekt heeft, en deze in het midden van de as zat, komt zijn vrouw de maat der beproeving vol maken (2:9). Zij, die een hulp tegenover hem had moeten zijn, was na al die plagen aan het eind van haar kracht gekomen. Het is haar niet mogelijk, langer op God te zien, en in haar bitterheid spreekt zij vreselijke woorden uit, ongetwijfeld door Satan in haar hart gewerkt: “Houd je nog steeds vast aan je vroomheid? Zeg God vaarwel en sterf” (2:9, HSV). De laatste aardse vertroosting en hulp begeeft Job op dit ontzettend ogenblik; neen, erger, zij wordt veranderd in een verschrikkelijke verzoeking. Had hij er op dat ogenblik naar geluisterd, Satan zou letterlijk gelijk gekregen hebben. Maar hij antwoordt: “Gij spreekt, als een der zottinnen spreekt” (2:10). “Het woord “zot” heeft in de Schrift een slechte zedelijke betekenis. Er wordt geen zwakte van verstandelijke vermogens mee bedoeld, maar de ergste zedelijke achteruitgang, die God uit het oog verliest, met Hem geen rekening meer houdt, en zó Zijn woord en belofte tot ijdele klanken maakt. Hoe geheel anders is Job! “Zouden wij het goede wel van God ontvangen en zouden we het kwade niet ontvangen?” (2:10, HSV). Dat is zijn éinig antwoord. Hij begrijpt het niet, maar neemt het aan uit Gods hand. Pas later, als hij over de oorzaak van zijn lijden gaat nadenken en in moeitelijke, doorworstelde uren zich telkens het “waarom?” afvraagt, blijft ook *zijn* hart niet vrij van bitterheid. Maar dat behoort tot een geheel ander deel van het Boek Job. Satan is dan reeds lang van het toneel verdwenen. Van hem wordt na het tweede hoofdstuk geen woord meer gesproken. Hij is volkomen verslagen!

Welk een troost voor alle gelovigen! Satan is het *nooit* die overwint. Hij, Wiens wil altijd wordt uitgevoerd, is God. Aan Satan wordt slechts nu en dan toegestaan Gods kinderen te verzoeken, maar daarna moet hij weer verdwijnen. Het *schijnt* soms dat hij *overwint*, maar al wint hij ook één veldslag, in de eindstrijd wordt hij *verslagen*. God blijft; God bereikt het grote doel. Hij wil ons de ware betekenis der beproeving doen verstaan, en ons Zijn macht over het kwaad doen zien.

GODS GEDACHTEN NIET DE ONZE

Hoofdstuk 2:11-13

Wij hebben Job als een heerlijk voorbeeld van het geloof leren kennen. Wij kwamen onder de indruk van zijn verdraagzaamheid¹¹, van zijn geduld, waar hij God de eer gaf tot in de grootste ellende; Hem even trouw bleef in het lijden als toen hij in elk opzicht gezegend werd. Wij zagen ook wie Satan is in zijn onvermoeide, schaamteloze boosheid, en hoe hij volkomen verslagen werd. Wij leerden met Job God in al onze beproevingen erkennen. En toch, hoe heerlijk en leerrijk dit alles is, als Jobs beproeving hier geëindigd was, zou het grote doel, dat God met hem had, niet bereikt zijn. Wij zouden de wonderbare wegen Gods en Zijn einde¹² niet kunnen opmerken, en de grootste zegen van het Boek zou voor ons verloren zijn.

Met de komst van Jobs drie vrienden treedt een grote verandering in, en begint eerst de eigenlijke handeling van het Boek. Elifaz, Bildad en Zofar, ongetwijfeld aanzienlijken onder de zonen van het Oosten, oude, wijze en vrome mannen evenals Job, komen om hem te troosten (2:11). Intussen moet geruime tijd verstreken zijn, daar zij op betrekkelijke grote afstand van elkaar, en van hun gemeenschappelijke vriend, woonden. En al die tijd duurde Jobs vreselijke lijden onafgebroken voort. Dit verklaart ten dele de droeve verandering, die we in zijn geestelijke toestand aantreffen bij deze ontmoeting. Hoe ontzettend overigens de aanblik van de zwaar beproefde man geweest moet zijn, blijkt uit de houding der drie vrienden (2:12-13). De zeven dagen en zeven nachten van stilzwijgen tonen ons de diepte van hun medegevoel. Sprakeloos verzinken zij in gedachten, en trachten de oorzaak van het leed te peilen.

Maar hoe groot de zwijgende smart der vier wijze mannen ook was, het blijkt weldra, dat zij allen veel meer met hun eigen gedachten bezig waren, dan met Gods gedachten. O, er was alle reden voor

¹¹ Jakobus 5:11a

¹² Jakobus 5:11b

hen om na te denken. Het grote vraagstuk: “*Waarom Gods kinderen lijden moeten?*” stond in zijn uiterste verschrikking vóór hen. Maar dan moesten ze ook vragen naar Gods gedachten en wegen. Immers alleen in Gods tegenwoordigheid kan de oplossing gevonden worden van het leed, dat de Zijnen treft. Maar daartoe was nodig hun eigen-ik te veroordelen, en onder biddend opzien tot God te luisteren naar Zijn stem.

Helaas deden zij dat niet. Zij klemden zich vast aan hun eigen meningen, en daarom moest hun inzicht blijken geheel onjuist te zijn.

Laat ons dus niet bij Job en zijn vrienden allerlei fouten zoeken, waar ze niet zijn, en zo gevaar lopen de zegen van het Boek te missen.

Het ontbrak de drie vrienden van Job niet aan ware genegenheid, zoals sommigen beweren. Maar het waren hun eigen gedachten, wel schoon en verheven vaal, “alleszins godsdienstig” ook, die hen in de weg stonden. Want God wilde door het lijden hen iets *leren*: heerlijke waarheden, die later in Christus ten volle vervuld zouden worden. En nimmer konden zij, al hadden zij nog zoveel kennis van God, deze dingen uit zichzelf vinden. Daartoe moesten zij indringen in de gedachten Gods.

Hun grote fout was echter, dat zij, elk op zijn eigen wijze, vasthielden aan een eenmaal opgevatte theorie, van anderen overgenomen misschien. In het kort kwam deze hierop neer, dat God, alhoewel Hij rechtvaardig is, nooit onverdiend doet lijden, en bijgevolg en bijgevolg Job zich in het verborgen aan bepaalde zonden moest hebben schuldig gemaakt. Zij konden zich het lijden niet anders voorstellen, dan als vergelding. Hoe geheel anders waren echter Gods bedoelingen, hoeveel rijker en dieper, dan hun harde en strenge theorie. Ook de discipelen van de Heer Jezus stellen, als zij een blindgeborene zien, onmiddellijk de vergelding op de voorgrond: “Wie heeft gezondigd?” Het antwoord des Heeren snijdt dergelijke vragen bij de wortel af, en wijst daarentegen op de rijke genade van God.¹³

Jobs fout lag in dezelfde richting. Ook hij kon niet loskomen van de gedachte, dat God hem door het lijden straffen wilde. En daar hij zich van geen onbeleden kwaad bewust was, kwam hij ertoe, God onrechtvaardigheid toe te schrijven, en bijgevolg Hem als een vijand te beschouwen. Terwijl het juist Gods bedoeling was, dat Job Hem beter zou leren kennen. Want Hij heeft de Zijnen te lief, om toe te laten, dat zij onjuiste gedachten over Hem hebben. In Zijn genade gebruikt Hij dan vaak het lijden om hen in inniger gemeenschap met Hem te brengen. het is dan ook de rijke vrucht van Jobs beproevingen, dat hij tenslotte van alle gedachten over zichzelf wordt uitgedreven tot wat God voor Hem is.

Toch moeten wij een groot verschil tussen Job en zijn drie vrienden in het oog houden, willen wij Gods eigen woorden in 42:7 recht verstaan. Vele gelovigen zijn geneigd bij het lezen van de gesprekken tussen Job en zijn vrienden enigszins de zijde der laatsten te kiezen. Laat ons echter niet vergeten, dat zij, die zelf *niets* geleden hadden, zich bevonden tegenover een *vertwijfelde*. Hun woorden zijn rustig, weloverwogen; Jobs klachten daarentegen heftig en onbeheerst. Daar tegenover staat, dat terwijl de drie vrienden van de waarheid hunner beweringen rotsvast overtuigd zijn, bij Job alles een zoeken en worstelen is. Er is een ontzettende tweespalt in zijn ziel, en naast de betreuwenswaardige uitingen van opstand, waarover hij later zelf in stof en as berouw heeft, vinden we woorden van het grootste geloof en heerlijk vertrouwen op God. Volmaakt hiermee in overeenstemming is dan ook het einde van het Boek. Enerzijds komt God Job in onweer en stormwind tegen, en brengt hem tot een diep besef van zijn nietigheid, tot diepe verootmoediging; anderzijds kan Hij van diezelfde Job een heerlijk getuigenis geven (42:7). Maar de vrienden, die het zo goed wisten, die zo consequent aan hun eigen overtuigingen vasthielden, vinden slechts bestraffing. Uit hun woorden bleek wel, dat zij veel kennis van God meenden te hebben, maar dat de *ware gemeenschap* met God ontbrak. Zij kenden Gods *gedachten* niet. ook zij, die niet minder dan Job voorwerpen der genade waren, moesten dus een harde les leren. En is dit niet nog altijd zo? Hoe spoedig zijn broeders met hun oordeel over medebroeders gereed! Hoe menen ze precies te weten hoe alles zijn moet of is! Maar hoe komt dan uit, dat de ware omgang met God ontbreekt.

¹³ Johannes 9:1-3

Job is de eerste die het stilzwijgen verbreekt, en in een ontzettende klacht zijn hart uitstort. Dit geeft aanleiding tot drie reeksen van dichtelijke gesprekken (hoofdstukken 4-14; 15-21 en 22-31) tussen hem en zijn vrienden. De vrienden spreken in een bepaalde volgorde – mogelijk naar de leeftijd – zodat steeds Elifaz begint, daarna Bildad spreekt, en tenslotte Zofar. Zoals we reeds opmerkten, is de hoofdinhoud van hun redenen dezelfde, doch ieder van hen heeft zijn eigen bijzondere argumenten, en zij uiten zich met een zeker verschil in karakter. telkens worden zij afzonderlijk door Job beantwoord en wel met zúlk een kracht en heftigheid, dat hun weerwoord steeds zwakker wordt, ja, Zofar de derde maal zelfs geheel zwijgt.

De heftigheid, waarmee Job spreekt, vindt gedeeltelijk haar verklaring in de houding van zijn drie vrienden. Door hun stilzwijgen, dat niet slechts getuigde van medelijden, maar ook van veroordelen, werd Job geprikkeld. Aan de andere kant worden dezen klaarblijkelijk door Jobs opstandige taal ontstemd, zodat ook bij hen de toon hoe langer hoe scherper wordt. Er is zo iets echt-menselijks in dit alles! En wij kunnen eruit leren, hoeveel wijsheid en voorzichtigheid, maar vooral, hoeveel ootmoed er voor nodig is, als wij bij anderen iets verkeerd vinden, en geroepen worden hen terecht te wijzen.

Aan het eind treedt onverwacht een geheel nieuwe figuur op (hoofdstuk 32). Het is Elihu, een jonge man, die blijkbaar al het gesprokene heeft aangehoord, en zich slechts met moeite heeft ingehouden, tot de anderen zouden uitgesproken zijn. Hij bestraft Job op ernstige en waardige wijze. Totdat dan God-Zelf het woord neemt, en het grote vraagstuk, dat allen bezighoudt, oplost voor alle tijden.

DE KENNIS MAAKT OPGEBLAZEN

Hoofdstukken 3 – 14

Het twistgesprek tussen Job en zijn drie vrienden, dat thans het onderwerp van onze overdenking zal vormen, was méér dan een woordenstrijd, zoals we die onder mensen in de wereld zo vaak aantreffen. Het stond, in het algemeen gesproken, op een hoger plan, op het plan van het geloof. Anders zou het ook zeker zulk een grote plaats in Gods Woord niet gekregen hebben. De bezoeking, die Job trof, was niet te wijten aan de Sabeërs of aan een onweer, evenmin aan de Chaldeeën, aan stormwind of ziekte, maar, zoals het geloof het terecht inzag, *God* sprak in al deze dingen. Deze gelovige mannen nu trachtten Gods bedoelingen te doorgronden, en aan elkander duidelijk te maken. Maar zij lieten zich, zoals wij reeds opmerkten, daarbij door hun eigen gedachten leiden.

Zo zien wij dan het droeve schouwspel van oude, wijze mannen Gods, gewikkeld in een ernstig godsdienstig gesprek, vol van op zichzelf ware en schone gedachten ... en toch niet tot eer des Heeren! Kunnen ook wij in onze tijd daar niet een ernstige les uit leren?

Laat ons dan met aandacht deze gesprekken volgen, trachten – in biddende afhankelijkheid van de God der Schriften – tot de geest ervan door te dringen. Wij zullen er elk ogenblik onszelf in herkennen! En dat niet als verloren zondaars, zoals de Schrift ons zo dikwijls onszelf laat zien, maar als gelovigen, die in zwakheid zich openbaren, en die met hun eigen meningen en vooroordelen het getuigenis van de Geest maar al te vaak in de weg staan.

Het lange, sombere stilzwijgen wordt het eerst verbroken door een hartstochtelijke uitbarsting van de zwaar-beproefde Job (hsk. 3). Gaf de houding van zijn vrienden hem daar aanleiding toe? Was op hun gelaat misschien al iets te lezen van de veroordelende gedachten, die zij later bleken in hun hart te koesteren? Voelde Job reeds, dat van hen, zoals ze daar zaten, geen vertroostend woord te verwachten was, en deed dit zijn wanhoop nog toenemen? Hoe het ook zij, hij opent zijn mond om zijn geboortedag te bewenen en te vervloeken. het uur van zijn geboorte ziet hij in zijn herinnering geheel in somberheid gehuld. En de wijze, waarop hij zich uitspreekt, de bitterheid, die zijn hart blijkt te vervullen, kunnen nooit door God gewerkt zijn (3:1-12).

Ook de gedachten over de rust van de dood, die hij in de volgende verzen uitspreekt (3:13-19), en waarnaar hij verlangt, zijn stellig geen gedachten van God. Veel meer moeten wij zijn voorstelling, waarin van geen oordeel sprake is, heidens noemen. – Ook nu nog vleien zich vele ongelovigen met

de valse gedachte, dat de dood aan allen rust geeft. Maar hoe geheel anders moest het zijn voor iemand, die de heilige God kende, en de ernst der zonde!

Zo komt Job ertoe, in zijn vertwijfeling bij de dood te zoeken, wat alleen God hem geven kon. En al kunnen we ons in Jobs toestand verplaatsen, toch moeten we zeggen: hoe wordt de zwakheid van de mens hier openbaar! Maar laten wij dan het oog vestigen op Hem, die het grootste lijden in volmaaktheid droeg. Hoe heerlijk is *Zijn* voorbeeld! In Job vinden we ons de *spiegel* voorgehouden, waarin we ons schamens toe herkennen. Maar in Jezus zien we ons heilig *voorbeeld*. En Hij Zelf wil ons kracht geven, het lijden te dragen als Zijn navolgers.

Het eerste antwoord, dat Job ontvangt, is van Elifaz, de Temaniet (hsk. 4 en 5). Deze beroept zich op de *bevinding*, de *ervaring*. Hij blijkt de oudste en waardigste van de drie vrienden te zijn. Zeer terecht herinnert hij Job eraan, hoe deze eens anderen in moeilijkheden wist te onderwijzen, te steunen, op te richten. Maar nu het hemzelf betreft, is er gebrek aan vastheid (4:3-5). Maar had Elifaz zich met wat meer liefde in Jobs toestand verplaatst, dan zou hij dit woord, *hoe waar het ook was*, allicht voor later bewaard hebben, en was hij begonnen met een vertroosting uit te spreken. Het schijnt echter, dat de vrienden al zóver door hun eigen gedachten zijn meegevoerd, dat zij hun doel, n.l. Job met oprechte deelneming te vertroosten, geheel uit het oog hebben verloren. Het duurt dan ook niet lang, of met een voorzichtige toespeling op Jobs schuld (4:7-11) verraadt Elifaz de grondgedachte, waarvan hij en de beide anderen vervuld zijn. Hij komt op voor de rechtvaardigheid van God, die nooit de onschuldige zal verlaten, en evenmin de schuldige in het oordeel kan sparen.

Hoe kwam Elifaz daartoe? het antwoord geeft hijzelf (4:12-20). *Het is een droomgezicht dat hij gezien heeft: een geest heeft 's nachts tot hem gesproken*. Op levendige wijze geeft hij de woorden van die geest weer, waarin de aanmatiging wordt veroordeeld van een sterfelijk mens, wie hij ook zij, die tegen God het woord opneemt.

Het is niet onmogelijk, dat we hier te doen hebben met een werkelijke openbaring van Godswege. In dezelfde rede van Elifaz komt een woord voor (5:13), dat later in het Nieuwe Testament wordt aangehaald (1 Korinthiërs 3:19). Daar gebruikt de Heilige Geest het als geïnspireerd Schriftwoord: “er staat geschreven”! En ook wij, als we de gedachten van de drie vrienden lezen, worden vaak getroffen door hun verhevenheid en waarheid. Toch heeft God diezelfde woorden in Job 42:7 veroordeeld. Hoe kan dat?

De verklaring is, dat de vrienden deze waarheden zonder genoegzame grond op Job wilden toepassen. Daarmee deden zij hem onvergeeflijk onrecht. deze waarheden, waarop ze zich zo lieten voorstaan, waren ten opzichte van Job geheel misplaatst. Maar als de Heilige Geest ze aanhaalt, is de toepassing volkomen juist, evenals de woorden zelf; dan is alles op zijn plaats.

We mogen dus aannemen dat, hetgeen Elifaz in een gezicht gezien had, werkelijk van God kwam. maar de waarheid kan ook misbruikt worden! En dit gebeurt altijd, waar men, zonder in elk geval opnieuw te vragen wat God te zeggen en te *leren* heeft, meent met de geopenbaarde waarheid langs verstandige weg alles te kunnen beoordelen en oplossen. Hoe vaak zien we dat ook in onze tijd! Hoe kan men soms een zwakke in het geloof met de waarheid slaan, zonder hem te dienen. Laat ons allen Gods Woord vasthouden, de geopenbaarde waarheden kennen en in toepassing brengen. Maar laat ons tevens bedenken, dat niet het verstand met zijn menselijke gevolgtrekkingen de waarheid juist weet te gebruiken, maar het *hart*, dat de waarheid *liefheeft* en in gemeenschap met God leeft.

Zeker blijkt Elifaz' goede bedoeling, als hij in hoofdstuk 5 Job aanmaant, geen hulp bij mensen te zoeken, maar zich met schuldbelijdenis tot God te wenden. Doch het hart van zijn ongelukkige vriend heeft hij met al zijn woorden niet bereikt. Integendeel is diens geest slechts te meer verbit-terd.

In beide volgende hoofdstukken (6 en 7) antwoordt Job. Smartelijk klinkt zijn woord! Hij weet zelf wel, dat hij onbezonnen taal spreekt, maar (6:2-3, HSV): “Och, werd mijn verdriet maar eens nauwkeurig gewogen, en legden ze al mijn ellende maar bij elkaar in een weegschaal! Want het is nu zwaarder dan het zand van de zeeën”. Kan men van zo iemand verstandige, weloverwogen

woorden verwachten? “De pijlen van de Almachtige zijn in mij, mijn geest drinkt het vergif ervan” (6:4, HSV). Hij schrijft wel alles aan God toe, maar zijn grote fout is te menen dat in zijn ziel niets te verbeteren valt.

Zeker had hij vóór zijn beproeving onberispelijk gewandeld. God Zelf had dit in de hemel van hem getuigd. En al wist Job dit niet, van enig kwaad behoefde hij zich niet bewust te zijn. Maar waar hij, evenals zijn vrienden, de fout beging, het lijden als vergelding op te vatten, had hij toch te vraag moeten stellen: is er misschien in mijn hart iets verkeerd dat ik niet ken? Zoals ook David het zo kinderlijk-ootmoedig uitspreekt in Psalm 19:13, HSV: “Wie zou al zijn afdwalingen opmerken? Reinig mij van verborgen afdwalingen”.

Tot elke prijs rechtvaardigt Job zichzelf, en zo wordt juist zijn eigengerechtigheid openbaar. Zijn vroomheid bleek hem in de weg te staan. Hij was er te zeer mee vervuld, en zo werd hij verhinderd de wonderbare wegen Gods en hun einde op te merken.

Het gevolg is, dat Job ertoe komt God als zijn vijand te beschouwen. De slagen, die zo snel en smartelijk op hem neerkomen waren, schenen hem doelloos toe. Hoe moest hij ze overeen brengen met Gods rechtvaardigheid en heiligheid? Hijzelf leed ondraaglijk onder de verschrikkingen van deze ellende. Rustig overdenken, als een die er buiten staat, kon hij niet. Het was voor de vrienden wel gemakkelijk, over hem te oordelen. maar: “Wie wanhopig is, mag van zijn vriend goedertierenheid verwachten; of hij zou de vreze van de Almachtige verlaten” (6:14, HSV).

Met deze smartelijke en diep-gevoelde opmerking begint Job zijn grote teleurstelling over het gedrag van zijn vrienden uit te spreken (6:14-23). Hij wijst hun vermaning niet af, maar beklaat zich, dat zij de woorden van een mismoedige zo koud en streng beoordelen (6:24-30), terwijl ze toch in geen enkel opzicht zijn moeilijkheden doorzien.

En zo gaat Job voort, zijn hart uit te storten (7:11). Opnieuw spreekt hij zijn verlangen naar de dood uit (7:15). Waar hij meent, dat God zijn vijand geworden is, vraagt hij van hem af te laten. O, hoe ver was hij van de *gemeenschap* met God afgedwaald, dat hij zo iets kon uitspreken! Een ogenblik schijnt het, of de gedachte aan schuld bij hem wakker wordt (7:20). Maar van belijdenis is geen sprake, en in de eis, die hij God stelt, hem te vergeven (7:21), spreekt slechts verbittering en opstand.

Dan komt Bildad, de Suhiet, aan het woord. Zijn beoordeling is oppervlakkiger dan die van Elifaz, en tevens scherper. Hij ontziet zich niet, bijna onmiddellijk een ontzettende veronderstelling uit te spreken. Wat Jobs kinderen overkomen is, zo zegt hij, zal wel de rechtvaardige straf op hun daden zijn (8:4). Ook zinspeelt hij erop, dat Job zelf niet was wat hij scheen te zijn. Dezelfde grondgedachte dus, als die van Elifaz, maar harder en liefdelozer uitgesproken.

Beriep Elifaz zich op een droomgezicht, op de bevinding, Bildad steunt geheel en al op de *traditie*, op het *voorgeslacht*. En gelijk Elifaz in alles rekening hield met de *ervaring*, was bij Bildad de *overlevering der vaderen* het eind van alle tegenspraak (8:8-10). Ook in onze tijd vinden we iets dergelijks bij vele christenen. Leert de geschiedenis niet, dat een eenzijdige en overdreven bewondering voor wat “de vaderen” gedacht en geleerd hebben, steeds het werk Gods in de weg heeft gestaan? Hoeveel zegen er in onze geestelijke erfenis ook moge liggen, alleen uit het Woord Gods, en door ware gemeenschap met Hem te oefenen, leren wij de waarheid verstaan.

God wil soms oude, vergeten waarheden in een bepaalde tijd weer onder de aandacht der zielen brengen. Hij wil andere waarheden, die wel gekend worden, maar eenzijdig toegepast en te veel op de spits gedreven, in het juiste licht stellen. Zijn Geest is voortdurend werkzaam te midden der gelovigen. Maar door menselijke uitspraken, hoe schoon ook, tussen de gelovige en Gods Woord te plaatsen, kunnen wij de werking des Geestes slechts in de weg staan.

Zo spreekt en denkt Bildad alleen over gerechtigheid. “Zou God het recht verdraaien? Zou de Almachtige de gerechtigheid verdraaien?” (8:3, HSV). Hij dringt er bij Job op aan, zich te verootmoedigen, en houdt hem voor, dat zonder twijfel een grote zegen daarop zal volgen (8:20-22).

In het antwoord dat volgt (hsk 9 en 10) geeft Job Bildad gedeeltelijk gelijk. Alleen zijn gevolgtrekking is anders, daar hij zichzelf, trots alles, rechtvaardigen wil. “Het is waar, ik weet dat het zo is; want hoe zou een sterveling rechtvaardig kunnen zijn voor God?” (9:2, HSV). Maar dan houdt Job vol, dat het juist Gods Majesteit en ongenaakbaarheid zijn, die het *onmogelijk* maken voor hem, een zwak mens, zijn gerechtigheid tegenover zulk een God te handhaven. “Al ben ik oprecht, Hij zal mij toch schuldig verklaren” (9:20).

Job beschuldigt God niet met even zovele woorden van onrechtvaardigheid. Want hij blijft erkennen, dat God in Zijn almacht onaantastbaar is. “Want Hij is niet een man zoals ik, aan Wie ik antwoord zou kunnen geven, als wij samen voor het gerecht komen” (9:32). Maar hij komt tot zijn smartelijke inconsequentie, doordat hij de gemeenschap met God verloren heeft (9:11).

En waar hij God niet meer begrijpt in Zijn doen, rijst in zijn ziel het verlangen naar een *middelaar*.

“Er is geen scheidsrechter tussen ons, die zijn hand op ons beiden kan leggen” (9:33). Dit is een belangrijk punt in het Boek. Job ziet die middelaar nog niet, die de balans tussen God en de mens in evenwicht zal brengen, maar er is al iets in zijn zwaarbeproefd hart, dat er naar uitgaat. Hij wendt zich wederom tot God: “Laat mij weten waarover U mij ter verantwoording roept” (10:2). Hij vraagt waarom God Zich keert tegen de arbeid van Zijn handen (10:3-8) en noemt de weldaden Gods, door welke hij geleefd had, op (10:9-12). Het blijkt, dat Job ook nu nog oog heeft voor de zegeningen des Heeren, in stoffelijk zowel als in geestelijk opzicht (10:12). Maar de Schepper en Weldoener is veranderd in een vijand, en zo kan Job niets anders doen, dan nogmaals de dood verlangen (10:18-22).

Als derde komt nu in hoofdstuk 11 Zofar, de Naämathiet, aan het woord. Ofschoon een waarlijk schone gedachte hem bezielt, *de diepte, hoogte, lengte en breedte van het almachtige wezen Gods hem heeft aangegrepen* (11:8-9), toch is hij hard en wettisch gezind in zijn uitspraken. *Hij brengt de wet*. Als hij nu Job tegen God het woord hoort opnemen, is hij verontwaardigd. Job is in zijn ogen een grootspreker (11:2). En de harde gedachte der anderen spreekt ook hij uit, zonder te letten op het beroep, dat Job op hun medelijden doet. Ook Zofar meent, dat een of ander ernstige en geheime zonde de oorzaak van Jobs lijden is. En hij spreekt het uit in vers 6, dat God nog niet eens *al* Jobs ongerechtigheden gedenkt. Dit gaat nog verder dan de vorige beschuldigingen, en in zover is Zofar zeker de scherpste van de drie, en spaart hij Job het minst.

Deze laat zich echter geen ogenblik uit het veld slaan. met grote kracht komt hij er voor op, dat zijn kennis van God niet minder is dan die der vrienden (12 en 13:1-2). Wat zij weten, verstaat hij ook; hij doet niet voor hen onder! Sarcastisch klinkt zijn spot: “Werkelijk waar, jullie zijn het volk met wie de wijsheid zal sterven!” (12:2). En zijn woorden tonen ook, dat hij in kennis bij hen niet achterstaat.

Hij ontkent ten stelligste, dat zijn beproeving *rechtvaardige* vergelding zou zijn. Is niet de aarde vol van onrechtvaardigheid? “De tenten van de verwoesters hebben rust; wie God tergen, zijn volkomen veilig door wat God met Zijn hand toebedeelt” (12:6, HSV). Maar hij, de rechtvaardige, wordt onverdient gestraft. Het is dezelfde gedachte, als van Asaf in Psalm 73, die Job bezighoudt. En als de vrienden het niet willen geloven, dan zullen de dieren, de vogels, de aarde, de vissen hun vertellen, hoe de sterken en wreeden macht hebben over de zwakken (12:7-10). En daarom zijn de redenen der vrienden vals. God doet, zoals Hem behaagt. tegenover Zijn almacht en wijsheid falen alle berekeningen der mensen.

De vrienden tonen dus in het geheel geen wijsheid; het verstandigste zou volgens hem zijn, dat ze maar zwegen (13:5). En daarom: liever wendt Job zich weer tot God (13:3) en ernstig vraagt hij zijn vrienden af, of zij er zo zeker van zijn, dat God bij hen niets te oordelen heeft (13:9-11). Het gezag, waarmee zij tot hem spreken, was immers maar aanmatiging; God had het hun nooit gegeven.

En wel hadden de vrienden daarnaar mogen luisteren! Hadden zij zichzelf wat beter onderzocht, en Job wat minder beoordeeld, God had aan het eind niet zulke woorden tot hen behoeven te spreken!

Opnieuw vraagt Job God rekenschap (13:18-28) en wijdt daarna nogmaals uit over het ellendig leven van de zwakke, onreine mens op deze aarde, die slechts gedoemd schijnt om te sterven, en niet meer te leven (14:10-12). De macht van het leven, die in Christus geopenbaard zou worden, kende Job nog niet. Maar toch is het, of een straal van hoop doorbreekt, als hij vraagt: “Als een man gestorven is, zal hij dan weer levend worden?” (14:14). Is er een *opstanding*? O, als Job daarin geloven kon, dan zou hij hoop hebben. Hij zou de moeilijke dagen van strijd verduren, totdat zijn verlossing kwam. De dood zou zijn verschrikking verloren hebben. En, zoals hij zo innig zegt: “U zou roepen, en ik zou U antwoorden, U zou verlangen naar het werk van Uw handen” (14:15).

Al is het slechts een zwak licht, dat even maar opschijnt in zijn benauwde ziel, om dan weer uit te doven, we zien uit zulke woorden, dat God werkt aan Jobs hart. Intussen ziet hij nog geen grond om te hopen. Want als zelfs de sterkte dingen tot puin vergaan (14:18-22), wat kan dan de mens verwachten?

GENADE EN VERANTWOORDELIJKHEID

Vóór wij er toe overgaan, de tweede en derde gedachtenwisseling tussen Job en zijn vrienden nader te beschouwen, willen wij enkele algemene opmerkingen maken, die voor het verstaan van de hoofdgedachte van het Boek Job van groot belang zijn. Tevens hebben wij dan gelegenheid, enige reeds vroeger uitgesproken gedachten breder te ontvouwen. De *praktische lessen* toch, die het Boek Job ons te leren geeft, willen wij een weinig trachten te verstaan, om ze dan te bezien in het licht der meerdere kennis, die aan ons geschonken is, en in verband met onze grotere verantwoordelijkheid.

Niets is krenkerder voor een oprechte gelovige, dan te worden aangeklaagd, alleen op een onbewezen vermoeden. En dit deden de vrienden tegenover Job. Feiten, die in staat zouden geweest zijn, diens geweten te overtuigen, konden zij niet aanvoeren. In plaats daarvan *zochten* zij naar een bewijs voor hun verdenking, en trachtten dit te vinden in de onbeheerste, vaak opstandige woorden van de zwaar-beproefde Job.

Dit was uiterst grievend voor hem, en wij weten, hoe pijnlijk hij het heeft gevoeld. De geest van kritiek, die de vrienden beheerste, verhinderde hen te wachten, tot God de waarheid der dingen aan het licht zou brengen. Want zonder twijfel was er op Job veel aan te merken, maar hij bedreef *niet* de verborgen zonden, waarop zij doelden. Alle grenzen, die liefderijke bezorgdheid zou hebben voorgeschreven, overschreden zij, en zij schroomden niet, onomwonden hun harde oordeel uit te spreken. Het is zeker, dat God ons dit alles meedeelt, om ons te waarschuwen voor deze *principiële fout* in de beoordeling van andere gelovigen.

Niets is gevaarlijker dan naar de schijn te oordelen. Zelfs al zouden ernstiger en meer gegronde bezwaren rijzen, dan de vrienden tegen Job konden inbrengen, met *mag* gemeentelijk geen tucht oefenen, en zelfs persoonlijk niet oordelen, zo lang God de waarheid niet openbaar gemaakt heeft. Menige gemeentelijke scheuring of persoonlijke verwijdering zou voorkomen zijn geworden, indien dit meer in toepassing was gebracht. En waar wij in de Schrift een Boek hebben, dat ondermeer ten doel heeft, ons voor dergelijke dwalingen te behoeden, daar zijn wij nog veel minder te verontschuldigen dan Jobs vrienden het waren.

Voor Job was het moeilijk, de vrienden tot andere gedachten te brengen, waar zij zich op zijn verkeerde uitlatingen beriepen. Hierin hadden zij, helaas, maar al te zeer gelijk! Nochtans is zijn geweten zuiver: hij weet, dat de vrienden in hun gevolgtrekkingen hem onrecht aandoen. Van de vreselijke, geheime zonden, die zij hem verwijten, voelt hij zich vrij. Al begrijpt hij niet, waarom dit lijden over hem komt, hij gelooft, dat God in alles de hand heeft. En nu wordt zijn ziel in deze levensstorm, die over hem heengaat, geslingerd tussen vertwijfeling en hoop, tussen opstand en vertrouwen. Dat ook hoop en geloofsvertrouwen bij hem gevonden worden, zullen we juist in de volgende reeks gesprekken vinden. Daar blijkt, dat achter Jobs woorden een groot vertrouwen werd gevonden op Gods liefde; dat hij in staat was, uitdrukking te geven, midden in zijn ellende, aan een geloof, veel sterker en vaster dan dat der anderen. En als aan het eind van zijn geschiedenis God-Zelf dit

aan het licht brengt, worden de vrienden, die daar niets van geweten hebben, beschaamd: Job zelf moet dan voor hen bidden.

Wij hebben gezien, hoe de verdenking der drie vrienden tegen Job langzamerhand groeide. Niet dadelijk kwamen zij tot de ergste gevolgtrekkingen. Er was eerst bezorgdheid geweest, vooral bij Elifaz; later nam de verdenking toe. En met klimmende heftigheid verweerde Job zich tegen hun boze aantijgingen, waarbij hij zelf door zijn optreden het goede vertrouwen der vrienden in de waarachtigheid van zijn oprechtheid ondermijnde.

Uit hetgeen volgt zullen we opmerken, dat de mening van de vrienden meer en meer gevestigd wordt. Openlijker komen zij voor de dag. Job daarentegen, voor zover hij zich tot de vrienden wendt, wordt uiterlijk kalmer; ook waardiger. maar innerlijk is hij verder dan ooit tevoren van hen verwijderd. Hij behandelt hen als mensen, die niet het minste begrip hebben van het geval, waarin hij verkeert; en evenmin een duidelijk inzicht hebben in Gods wegen. Zo gaat aan beide zijden alle goede invloed, én van troost, én van Goddelijke vermaning, volkomen verloren. In hen allen wordt slechts betreurenswaardige tekortkoming gevonden. Niemand van hen kan het ware antwoord op de moeilijke vragen geven, totdat God-Zelf hen allen aan het einde van het Boek onderwijst.

De vrienden van Job konden zich het lijden niet anders voorstellen dan als vergelding. Zij vermochten de God, die het lijden beschikte, slechts te zien als een Rechter. Deze opmerking hebben wij al eerder gemaakt. Thans willen wij echter deze fout nog van een andere zijde bezien.

En dan kunnen wij zeggen: zij meenden, dat de wereld, zoals die zich aan hen voordeed, steeds een juist beeld moest geven van Gods gedachten over de mens. Gods oordeel over de wegen van een mens, was volgens hen duidelijk uit diens aardse omstandigheden af te leiden. Alles wat op aarde werd toegelaten, moest een getrouwe afspiegeling zijn van wat God in de hemel erover dacht. Vandaar, dat, nu over Job zulk een ontzettend “oordeel” kwam, zij hem, juist door de tegenstelling met zijn vroegere leven, wel van grote huichelarij moesten verdenken.

De waarheid echter, die het leven ons onder Gods toelating te zien geeft, is geheel anders. Hebben de rechtvaardigen nooit te lijden gehad in deze wereld? Zijn hun vijanden nimmer sterker geweest dan zij? Wij weten wel anders! En, zo wij al geneigd zijn dezelfde fout te maken, welk een rijke en duidelijke les geeft ons dan het Boek Job! Dezelfde God, die in de hemel getuigenis geeft over de rechtvaardige wandel van Job, zendt hem tegelijkertijd de aller-verschrikkelijkste beproeving. Groter tegenstelling kan men zich wen niet indenken!

Wie hier willekeur ziet – zoals Job deed – miskent Gods bedoeling volkomen. De gedachte uit Hebreëen 12, dat Hij kastijdt, die Hij liefheeft, is hier op haar plaats. Het Boek Job is er in het Oude Testament de grootste voorstelling van, in dramatische vorm. Maar als dat zó is, dan is het ook alles *genade* van Hem, die het kwade ten goede wil keren voor hen, die Hij liefheeft. En dan was dus ook de voorstelling der vrienden, die, in plaats van willekeur, niets dan de strengste gerechtigheid wilden doen gelden, geheel misplaatst.

Tenvolle kon dit in die tijd nog niet verstaan worden. Christus, en ook de genade, waren nog niet geopenbaard. *Maar God is steeds Zichzelf gelijk geweest*, en wilde voor de Zijnen ook toen reeds gekend worden als de God der genade. Van de eerste aanvang van de geschiedenis der mensheid aan, onmiddellijk na de zondeval, had Hij Zich zó doen kennen. Het zaad van de vrouw, dat de slang de kop zou vermorzelen, was van die genade de eerste belofte geweest.¹⁴

De Zoon des Mensen, die daar werd aangekondigd als de Verlosser, zou de overwinning over de Boze behalen. Maar niet dan door lijden. Als een verslagene zou Hij Satan verslaan. De slang zou Hem niet sparen. Al werd diens kop ook vermorzeld, hij zou de Zoon des Mensen, het zaad van de vrouw, de hiel vermorzelen. Zó zijn Gods wegen met Zijn geliefde Zoon. Wie kan bij Hem ook maar aan enige zonde denken? En toch was Zijn weg naar de overwinning één lijdensweg! Zou het

¹⁴ Genesis 3:15; 2 Timotheüs 1:9b

dan met de mens, die toch niet om zijn eigen wil, maar om Christus' wil een geliefde is, anders zijn? Als de Zoon, de volmaakt-gehoorzame, al deze dingen moest lijden, om tot Zijn heerlijkheid in te gaan,¹⁵ hoeveel te meer was het dan nodig, dat de zwakke gelovige onder de kastijdende Vaderhand zou leren verstaan de heerlijke dingen, die hem van God geschonken zijn!

Het is opmerkelijk, dat in het hart van de drie vrienden de gedachte aan deze liefderijke leiding, aan het ingaan door lijden tot heerlijkheid, geen ogenblik opkomt.

Toch mogen wij veronderstellen – al weten wij het niet zeker, daar zij leefden buiten de openbaring aan de vadersen geschonken – dat zij niet onkundig waren van de eerste bekendmaking der Goddelijke genade in Genesis 3. In hun systeem van gerechtheid was echter daarvoor geen plaats. En aan dat systeem hielden zij – wij zagen het reeds – onwrikbaar vast.

Geheel anders was het met Job. Mocht hij ook in ogenblikken van opstand aan God willekeur toeschrijven, zijn hart had daar geen vrede mee. En zo zien we in het gedeelte, dat nu volgt, hoe bij Job wél plaats was voor de gedachte aan genade, aan heil en verlossing. Het is een der hoogtepunten van het Boek, als bij hem het licht doorbreekt in de duisternis, en zijn geloof zich op heerlijke wijze uitspreekt (hsk. 19).

En toch – de waarheid heeft altoos meer dan één zijde – moeten wij er ook op wijzen, hoe de les van het Boek Job voor ons verloren zou gaan, indien we in de drie vrienden niets dan eigengerechtigheid zagen. Verkeerde gezindheid werd bij hen versterkt door verkeerd inzicht. Is het niet vaak nog zo? Hoe moeilijk kan het niet zijn, in een bepaald geval uit te maken, waar dwaling en waar onwil is. Niet alleen zondige en vijandige gedachten, maar ook *onkunde* aangaande Gods wegen, brachten de vrienden tot hun liefdeloze houding.

Ongelovigen en onbekeerden worden door hun eigenwil en door de leugens van Satan van God afgetrokken. Met de godvrezenden gaat het anders. Ook zij kunnen op treurige wijze misleid worden, maar meestal is er dan een oppervlakkige kennis van God of van de mens, die op een dwaalspoor brengt. *De halve waarheid is zo uiterst gevaarlijk.* Een *eenzijdige* beschouwing kan zo verderfelijker zijn. Wanneer betrekkelijk en op zichzelf geldende waarheden tot absolute beginselen gemaakt worden, en een verstandige uitlegging daaruit bovendien nog de strengste gevolgtrekkingen gaat maken, hoeveel misverstand en ongeestelijke leerstelligheid ontstaat er dan niet!

Wij hebben zo-even aangetoond, dat het lijden van de gelovigen vaak *niet* in overeenstemming is met het welgevallen, dat God in hun wandel heeft. Maar anderzijds is het niet waar, dat de zonde niets te doen heeft met het lijden van de mens in deze wereld. Als er geen zonde was, zou er nooit lijden geweest zijn. Genade wordt reeds in het paradijs geopenbaard, maar evenzeer het oordeel. De aarde zou na de zondeval een toneel van vervloeking en beproeving zijn, met doornen en distels bedekt, met dood en lijden overal. En als wij letten op de mens in dit leven, wie hij ook zij: als hij in de zonde leeft, heeft hij dan niet te lijden? Zonder twijfel! Het is een vaste regel van Gods rechtvaardig bestel, dat niemand zich aan de zonde kan overgeven zonder de ernstige vergelding van Gods hand als gevolg te ondervinden, ofschoon er altijd gelegenheid overblijft voor de werking der genade. het is niet alleen voor de toekomst, maar voor dit leven waar, dat men oogst wat men gezaaid heeft.

Maar is dit de enige en gehele waarheid? Is God beperkt in Zijn doen en laten? Zeker niet! Hier komt uit, wat we reeds in het begin van het Boek Job opgemerkt hebben, dat wij niet alleen met God, maar ook met Satan te doen hebben. Hij weet maar al te goed, *hoe* een bijzondere zijde van de waarheid naar voren te brengen, en daarmee de gelovigen te misleiden. Hij is niet slechts onze aanklager voor God,¹⁶ maar ook de bedrieger, de leugenaar van het begin, de vader van de leugen.¹⁷ Zoals hij de wolf is in schaapskleren, de vorst der duisternis, die als een engel des lichts tot ons

¹⁵ Lukas 24:26; zie ook Hebr. 2:10 [en vgl. 5:8]

¹⁶ Openbaring 12:10

¹⁷ Johannes 8:44

komt, zo is hij ook de leugenaar in het kled van de (halve) waarheid.¹⁸ Laat ons voor hem waken! Wij zijn niet te verontschuldigen, als we door hem bedrogen worden. Jobs vrienden waren het niet. Hoeveel te minder dan wij, die het Boek Job ter waarschuwing bezitten, en bovendien nog zoveel meer. De ganse Heilige Schrift toch is ons eigendom. En nog meer: Christus Zelf, die de Weg, de Waarheid en het Leven is, kennen wij als onze Heer. Hoe groot is dan onze verantwoordelijkheid, om te wandelen naar het licht, dat God ons in Hem geschonken heeft!

Praktisch gesproken is het voor ons van zoveel belang, dat wij niet naar *een* waarheid, docht *de* waarheid zoeken. Dit is geen gemakkelijke taak. Veel hebben wij daartoe in Gods Woord ontvangen, maar wij moeten ons ook laten leiden door de Geest van God. Is het Christus, of zijn het onze eigen gedachten, die beslissen, wanneer wij oordelen over al wat zich op onze levensweg voordoet?

Wij behoeven daaromtrent niet in het onzekere te zijn, zoals velen in de oude dag, die zoveel minder kennis hadden, in zeker opzicht waren. Er wordt van ons gezegd, dat wij *wandelen zullen als kinderen des lichts*.¹⁹ Wij worden dus geroepen te wandelen *volgens* het licht, dat ons geschonken is. Maar niet iedere gelovige volbrengt deze roeping. Daarom is het goed te bedenken, dat van alle Christenen zonder onderscheid gezegd wordt, dat zij *in* het licht leven. Dat is het gevolg daarvan, dat zij tot God gebracht zijn, die *het* Licht is. Uit de duisternis zijn wij geroepen tot Zijn wonderbaar licht.²⁰ Daar is onze vaste plaats. Dat is ons standpunt in Christus. Wij *zijn* allen zonen van het licht en van de dag; wij *zijn niet* van de nacht of van de duisternis.²¹ En omdat wij door genade *in* het licht zijn, volgens ons hemels *standpunt*, zijn wij ook geroepen *volgens* het licht te wandelen, wat onze *verantwoordelijkheid* betreft.

Laat ons dan deze heerlijke waarheid duidelijk beseffen, en in toepassing brengen! In de bewoordingen, die voor de geestelijk gezinde mens waarlijk niet aan klaarheid te kort komen, heeft God ze ons in het Nieuwe Testament op verschillende plaatsen voor ogen gesteld. En in het Oude Testament is daar het Boek Job als praktische les en waarschuwend voorbeeld.

Met diep-menskundige blik is het zieleleven van de gelovige, ook in zijn zwakheid, gepeild en getekend. God, de hartenkenner, wil ons aan onszelf ontdekken. Hij Zelf wijst ons er op, dat, waar Job en zijn vrienden niet te verontschuldigen zijn geweest, onze verantwoordelijkheid in deze tijd der genade een nog veel grotere is.

LICHT IN DUISTERNIS

Hoofdstukken 15 – 19

Driemaal hebben de vrienden gesproken, één voor één, en elk heeft zijn eigen gedachten geuit over de toestand van Jobs ziel en de oorzaak van zijn lijden. Driemaal heeft Job hen geantwoord. Heftig, verbitterd, verkeerd vaak, maar ook aangrijpend soms, en, zoals we gezien hebben, met ogenblikken van verlangen naar een Middelaar tussen God en de mens, van hoop op een opstanding der doden; waardoor het ons duidelijk werd, dat Gods Geest bezig was, aan zijn hart te werken.

Thans neemt Elifaz de tweede keer het woord (hsk. 15). Veel indruk hebben de betogen van Job niet op hem gemaakt. Daar hij alles beoordeelt naar de tevoren door hem vestgelegde maatstaf, is zijn oordeel oppervlakkig. Niets dan “winderige wetenschap” ziet hij in de woorden van zijn vriend (15:2). En al laat Elifaz zich ook nu nog als de waardigste van de drie kennen, toch blijkt ook hij thans geprikkeld te zijn, en is hij veel minder voorzichtig in zijn beschuldigingen dan vroeger. Dit treedt al spoedig aan het licht, als hij Job het verwijt doet, de vreze Gods te vernietigen, en het gebed voor Gods aangezicht weg te nemen (15:4). De onjuistheid hiervan blijkt niet alleen uit Jobs karakter, maar ook ten duidelijkste uit zijn antwoorden.

¹⁸ Genesis 3:5

¹⁹ Efeziërs 5:8

²⁰ 1 Petrus 2:9

²¹ 1 Thessalonicenzen 5:5

Dan komt de persoonlijke geraaktheid van de toch wel wat met zichzelf ingenomen Elifaz even om de hoek kijken (15:7-10). Blijkbaar waren de vrienden ouder in leeftijd dan Job (vs. 10). En waar zij nu van zover gekomen zijn, in de overtuiging, dat Job geen betere vertroosters had kunnen vinden, daar toont deze in zijn woorden een gebrek aan eerbied voor hun wijsheid en ervaring, dat pijnlijk was voor hun gevoel van eigenwaarde. Zijn spottende opmerkingen (12:2), zijn betuiging dat hij in kennis hun gelijke is (13:2), worden hier door Elifaz beantwoord. Job kan volgens hem niet bij hen vergeleken worden in levenservaring, en daarom was het ongepast, met zulk een vrijmoedigheid tot anderen te spreken. Wij zien dus, dat niet alleen vooringenomenheid met eigen oordeel en eigen gedachten bij de vrienden aanwezig was, maar dat ook zelfingenomenheid bij hen een grotere plaats innam, dan zij in hun ijver voor God wilden doen voorkomen.

In het verdere gedeelte van zijn rede brengt Elifaz weinig nieuws. De gedachten (15:14-16), waarin God wordt voorgesteld in Zijn volmaakte heiligheid, de mens daarentegen in zijn zondige toestand, herinneren ons duidelijk aan het droomgezicht, waarvan hij vroeger reeds verhaald heeft (4:12-21). Een ogenblik later beroept hij zich, evenals Bildad deed, op de overlevering der vaders (15:17-19). En de beschrijving van het lot van de goddeloze tiran, zoals we die in het overige deel van dit hoofdstuk vinden, is niets dan een herhaling van wat in andere vorm reeds door Bildad (8:11-19) en Zofar (11:20) was uitgesproken.

In zijn antwoord (hsk. 16 en 17) spreekt Job allereerst, als zijn duidelijke gevoelens uit, dat de vrienden volkomen in gebreke blijven, zijn moeilijkheden te verlichten. Vele dergelijke dingen heeft hij nu reeds gehoord, maar nimmer was er een woord van verkwikking, van lamenis, van opbeuring bij (13:4). Moeilijke vertroosters zijn zij (16:2). En wederom tracht Job het hart van zijn vrienden te treffen, door hen voor te stellen, hoe het zijn zou, indien zij in zijn plaats waren, en hij de hunne innam. Hoe dan zijn mond hen zou versterken (16:5), waardoor hij toonde meer gevoel voor genade te hebben, dan zij bezaten. Uit hun mond kwam geen enkel woord van medelijden.

Job spreekt dan ook niet, omdat hij langer meent iets daarmee te bereiken (16:6). Want niet alleen heeft hij van zijn vrienden geen verwachting meer, maar ook God Zelf heeft Zich tegen hem gekeerd (16:9-17). Dit thema, reeds meermalen door Job aangewend, vat hij ook nu weer op. En wel op een wijze (16:9 en 12), die geheel te veroordelen is. Nu de vrienden zulk een houding aannemen, heeft God hem nog een smart toegevoegd (16:11) door hem aan zijn vijanden over te geven, hoewel hij onschuldig is! (16:17)!

Deze voorstelling van de lijdende rechtvaardige, omringd door vijanden en spotters, herinnert ons op levendige wijze aan de Psalmen, in het bijzonder aan Psalm 22. Ook door de overeenkomst van sommige uitdrukkingen worden wij getroffen.²² Psalm 22 is een profetische uitbeelding van het kruislijden van Christus. En we hebben er al op gewezen, hoe Job in menig opzicht in zijn omstandigheden een voorbeeld is van de Heer Jezus. Maar hoe geheel anders is zijn houding te midden van dat alles, dan die van de Heiland! In Jobs mond wordt niet gevonden het: “Maar U bent heilig”²³, waarmee de Heiland al het lijden, ook van de zijden der mensen, uit de hand van de Vader aannam. tegenover de volmaaktheid van Christus toont Job, in gelijke omstandigheden, wat menselijke zwakte is. Hij beschuldigt God, en het natuurlijk gevolg van deze gedachte is verbittering. Iemands zieletoestand wordt bepaald door zijn verhouding tot God. Wat is het dan hoogst belangrijk, dat wij de juiste kennis van God bezitten, en ons verheugen in Hem, zoals Hij waarlijk is! Al moeten wij onszelf veroordelen, bij Hem rust onze ziel vol vertrouwen op Zijn liefde. En alleen, wanneer wij ons zó van ganser harte in Zijn liefde verblijden, kunnen wij liefde aan anderen geven.

Wonderbaar zijn echter de genadevolle wegen Gods met de lijdende Job geweest! Hoe verder wij doordringen in deze aan inhoud en lering zo rijke geschiedenis, hoe levendiger wij er ons van bewust worden, dat de slaande hand des Heeren voor de Zijnen een hand der liefde is. Wat wij als waarheid kennen uit het mooie twaalfde hoofdstuk van de brief aan de Hebreeënen, zien wij hier als het ware voor onze ogen gebeuren. En wel zó, dat wij ons telkens bewust worden: deze Job is geen raadselachtige, misschien wel legendarische figuur uit de grijze oudheid, waar wij moeilijk in kun-

²² Job 16:10 en Psalm 22:14

²³ Psalm 22:4, HSV

nen doordringen. Neen, hij is een levend en geleefd-hebbend mens, wiens wegen en lijden door Gods voorzienige wijsheid voor ons zijn bewaard gebleven in de Schrift. Zodat wij hem dicht bij ons hebben, en hem duidelijk herkennen als onzer één. Zijn lijden is *in beginsel* ook het onze. De God, die het hem zond, is ook onze God. En de heerlijke lessen, die hij onder zuchten en in bitterheid der ziel door Gods genade leerde, mogen ook wij verstaan.

Deze opmerking moesten wij laten voorafgaan aan de verzen 9-12 van hoofdstuk 16, waarin opnieuw, en op het onverwachtst Jobs geloof zich uit. Reeds in 9:33 hebben we opgemerkt, hoe het onbestemde verlangen naar een Middelaar in Jobs ziel opkwam. Thans is er veel meer zekerheid. “Zie”, zegt hij, “in de hemel is mijn Getuige” (16:19, HSV). Niet alleen *weet* hij thans een getuige, een voorspraak te hebben, maar het is hem duidelijk geworden, dat diens plaats in de hemel is. En zijn verlangen is, dat diezelfde Goddelijke voorspraak voor hem bij God tussenbeide mag treden, zoals een mens voor zijn vriend zou doen (16:21). Het zaad van een vluchtige gedachte is onder de leiding van de Geest geworden tot een rijpende vrucht des geloofs.

Dit neemt niet weg, dat Job van het aardse leven geen verwachting meer heeft. Hij spreekt dit uit in het volgende hoofdstuk (hsk. 17). Als enige mogelijkheid ziet hij, evenals vroeger, het graf vóór zich. Hij heeft zich met deze sombere gedachte zó vertrouwd gemaakt, dat hij het graf “mijn vader”, de maden “mijn moeder en mijn zuster” kan noemen (17:14, HSV).

Opmerkelijk is ook hier, dat we bij Job in het geheel geen *angst* voor de dood aantreffen. Hadden de vrienden gelijk, dan zou zijn geweten voor de gedachte daaraan onwillekeurig zijn teruggeschrikt. Niet alleen dat we hiervan niets bij Job vinden, maar ook de gedachte, in de tegenwoordigheid Gods te zijn, maakt hem niet bevreesd. Integendeel (31:35-37). Een bewijs opnieuw, dat aan de zuiverheid van zijn geweten, en daarmee aan de oprechtheid van zijn in het eerste hoofdstuk geschilderde wandel, niet mag getwijfeld worden.

Bildad hebben wij reeds leren kennen als een, die in zijn oordeel veel minder terughoudend en zachtmoedig was dan zijn oudere vriend Elifaz. Als hij thans (hsk. 18) voor de tweede maal spreekt, brengt hij weinig nieuws. In een korte inleiding (18:2 en 4) toont hij zich, evenals Elifaz, in zijn zelfbewustzijn geraakt (vs. 3), en bewijst duidelijk, dat de redenen van Job, hetzij deze zijn valse aanklagers met kracht weerlegt, hetzij hij woorden van rijke geloofsinhoud uitsprekt, op hem niet de minste indruk gemaakt hebben. Slechts machteloze en redeloze toorn vermag hij in zijn vriend te zien (vs. 4).

Voor Bildad is heel het geweldige vraagstuk, waarmee Job te worstelen heeft, ontstellend eenvoudig. met een zekere voldaanheid stelt hij vast, dat de waarheid nu aan het licht gekomen is: Gods oordelen en Jobs uitingen bewijzen zonneklaar, dat de laatste kortweg een huichelaar en goddeloze is. Vandaar, dat hij zonder enige nadere bewijsvoering aldus aanvangt: “Ja, het licht van de goddelozen wordt uitgedoofd, en de vlam van zijn vuur zal niet meer schijnen” (18:5, HSV). Juist door deze volstreekte afwezigheid van argumenten moest Job pijnlijk voelen, hoe het voor zijn vriend vanzelfsprekend was, dat hij met die goddelozen op één lijn stond.

En zo gaat Bildad voort. Spreuk op spreuk – vaak niet zonder diepe inhoud – draagt hij voor (18:5-21). In zijn hardheid roert hij opnieuw de smartelijke ondergang van Jobs kinderen aan, door deze eraan te herinneren, dat hij geen nakomelingschap zal hebben.

Laat ons een ogenblik bij deze dingen stilstaan. Want wij zouden niet durven zeggen, dat de geest van Bildad geheel onbekend is aan Gods kinderen in deze tijd! En het is dan niet beschamend en ernstig, hier te leren, dat wij in onze meest gevestigde overtuigingen soms ten enenmale kunnen dwalen? Echter, *wij zijn voor onze overtuigingen evenzeer verantwoordelijk als voor onze woorden en daden*. De Enige, die ons de juiste gedachten, de zuivere gevoelens geven kan, is Dezelfde, die ook wijsheid en kracht wil verlenen deze in daden om te zetten. Het is God Zelf. Wij zijn van Hem volkomen afhankelijk, niet alleen in al onze wegen, maar ook in het vormen van onze gedachten en gevoelens, opdat deze in overeenstemming zijn met Zijn Geest.

“Weet dan dat God mij neergedrukt heeft” (19:6, HSV). Ziehier de telkens terugkerende gedachte in Jobs redenen; tevens zijn grote en ernstige zonde. Ook in het antwoord aan Bildad stelt hij zich geheel op hetzelfde standpunt. Hij kán deze gedachte niet loslaten, hoewel God reeds machtig in zijn hart gewerkt heeft.

Vroeger toonden wij aan, dat hierdoor een beginsel van zonde openbaar was geworden. Hoewel het tevoren nimmer tot uiting was gekomen, bleek nu, dat eigengerechtigheid in zijn hart aanwezig was. Maar tevens was er, evenals bij de vrienden, gebrek aan inzicht. Dat was niet hun schuld. Het is niet zonder bedoeling, dat ons aan het begin van het Boek Job getoond wordt, wat in de hemel is gedacht en gesproken, terwijl daarvan op aarde niets bekend was. Noch Job, noch zijn vrienden, wisten, dat daarboven het getuigenis van Gods gunst en welbehagen in Job weerklonken had. Zowel hij als zij kenden slechts de aardse omstandigheden. En die waren in felle tegenspraak met elkaar!

Voor de vrienden was het de vraag: “Hoe kan iemand zo bezocht worden, indien hij waarlijk rechtvaardig geleefd heeft?” Voor Job bestond een andere moeilijkheid: “Hoe kan dezelfde God, die mij eertijds zo rijk zegende, mij thans zulk een beproeving zenden?” Zo wandelen zij allen in raadsels. Evenals ook nu nog de gelovige vaak moet zeggen: “Wij begrijpen Gods wegen niet”.

Het enige wat een kind van God in zulke moeilijkheden doen kan, en doen mag, is het alles aan God overlaten. God alleen kan de raadsels verklaren, en zal dat doen op Zijn tijd. Ja, Hij-Zelf *is* de oplossing van alle vragen, zodat het antwoord de gelovige steeds een diepere inkijk in Zijn heilig Wezen schenkt. Doen wij echter als Job en zijn vrienden, dan gaan wij, steunend op eigen gedachten, een oplossing zoeken, en komen aan de ene of andere zijde met de waarheid in strijd.

Zo zou dan ook God-Zelf aan Job het geheim van zijn lijden bekend maken; doch dit vinden wij eerst aan het eind van het Boek, als Hij Zich persoonlijk met majesteit openbaart. Daarnaast echter mochten en mogen we opmerken, wat de Heilige Geest in het hart van Job gedurende zijn beproeving heeft gewerkt. En van deze werkzaamheid van de Geest, deel van de wonderbare arbeid Gods, die zich aan Jobs zieleleven voltrokken heeft, zien wij in het volgende het mooiste bewijs.

Allereerst wel daarin, dat de toon, die Job tegenover zijn vrienden bezigt, veel zachtmoediger wordt. Hij beklaagt zich over hun voortdurende tegenstand (19:1-6), en geeft daarna zelf een aangrijpende schildering van de ontzettende verandering, die God bij hem heeft teweeggebracht (19:17-20). En na al wat de vrienden hem hebben toegevoegd, na al de scherpe opmerkingen ook waarmee Job hen heeft beantwoord, ontroert het ons, déze oprechte smeekbede uit zijn mond te vernemen: “Ontferm je over mij, ontferm je over mij, jullie, mijn vrienden! Want de hand van God heeft mij getroffen” (19:21, HSV).

En wél had hij reden, die smeekbede om ontferming tot hen te richten. Immers zij vervolgden hem als God, zoals hij terecht opmerkt (19:22). In hun ijveren voor de rechten des Heeren vergeten zij, zelf maar zwakke en dwalende mensen te zijn. En in plaats van Job tot andere gedachten te brengen, stellen ook zij hem God voor als de Rechter, die met oordeel en bezoeking komt.

Maar dan komt als antwoord op al deze dingen, waar omstandigheden, vrienden, en bovenal het eigen dwalend hart hem hoe langer hoe meer van zijn God zoeken te vervreemden, plotseling het licht des geloofs de duisternis van Jobs lijdensweg beschijnen. Wat hij nu zeggen gaat, past zeker niet in het kader van zijn vroegere gedachten. Het is in tegenspraak met het meeste, wat hij tot nu toe beweerd heeft. Het zijn ook zijn eigen gedachten niet, maar het sluit zich aan bij die ogenblikken, die we reeds hebben leren kennen, waarin, even onverwachts als thans, Gods Geest hem verlichtte. De gedachte aan de *Middelaar* (9:33) aan de *Getuige in de hemel* (16:19), en die aan een *opstanding der doden* (14:4), zijn hier samen verbonden tot de *wetenschap*, dat zijn *Verlosser leeft*, en dat deze, ook al gaat zijn ellendig lichaam te gronde, eenmaal *over het stof zal triomferen*. Dan zal Job Hem *zien* als zijn God, en zich *persoonlijk* in Hem *verheugen*; naar wel ogenblik zijn hart met smachtend verlangen uitziend (19:25-27).

Deze woorden behoren zeker wel tot de schoonste, die wij in het Boek Job vinden, ja, ze behoren tot de heerlijkste geloofsovertuigingen van heel de Schrift. Het heeft God behaagd, Jobs smeking te verhoren, die hij aan het uitspreken van deze woorden laat voorafgaan. Ze zijn opgeschreven, ze zijn opgetekend in een boek. En in welk een boek! En al zijn ze niet letterlijk met een ijzeren beitel

in een rots gehouwen, wél zijn ze voor eeuwig bewaard in Gods Woord, dat stand zal houden, als de sterkste rots reeds lang tot puin is vergaan (19:23-24).

Hoe machtig is God, die zulke dingen weet te werken onder zulke omstandigheden, in het hart van een, die nog in menig opzicht een dwalende was!

Als wij eraan denken, welk een rijke kennis van de Goddelijke dingen wij in deze Schrift bezitten, dan moet het ons verwonderen, dat in die oude tijden, en buiten de openbaring aan Israël om, zulke gedachten konden worden uitgesproken. Maar al had God nog slechts weinig bekend gemaakt in die dagen, dat weinige *leefde* door de kracht van de Heilige Geest in de harten van hen die geloofden. Wij vinden dat ook bij de vaderen, zelfs bij Jakob. Omdat het beginsel des geloofs zo krachtig in hen werkte, konden zij vaak dingen zeggen, die wij thans, nu het volle licht der vervulling erover is opgegaan, als profetische woorden kennen. Het herinnert ons aan een woord uit Spreuken: “Ongeploegd land van armen geeft veel voedsel”²⁴. God wekte in hen het geloof, dat aan hun geringe kennis een verre strekking gaf.

Bij ons dreigt het gevaar voor het tegendeel! Volheid van genade en waarheid is ons in Christus geopenbaard, maar leven wij erin? Heeft het “vele” bij ons dezelfde uitwerking op ons geestelijk leven, als het “weinig” bij de gelovigen van de oude dag? Is het niet dikwijls zo, dat wij slechts *weinig* persoonlijk bezitten van het *vele* dat aan ons geschonken is?

Laat het bij ons aldus zijn, dat wij ons met Job verheugen kunnen in dezelfde zekerheid, als waarin hij zich te midden van zijn beproevingen verblijdde! En moge het niet nodig zijn, dat God ons door de overdenking van Jobs geloof moet beschamen, omdat zijn zekerheid bij zo geringe kennis groter zou zijn dan de onze!

HET “NOCHTANS” VAN HET GELOOF

Hoofdstuk 19

Het is in het geestelijk leven zó, dat in weinig woorden vaak het meest gezegd wordt. Als dan ook Job in zijn diepste ellende tot een even onverwachte als heerlijke belijdenis des geloofs komt, vinden we in enkele verzen zúlk een rijkdom aan gedachten, dat het ruimschoots de moeite loont, bij dit gedeelte nog eens afzonderlijk stil te staan.

Wat geloof is – niet naar zijn inhoud maar naar zijn aard en karakter – vinden wij nergens duidelijker in de Schrift dan in Hebréeën 11. Het is een zekerheid omtrent dingen die *niet* gezien worden, een hoop op beloften die nog *niet* in vervulling zijn gegaan. En de Heilige Geest laat in dit licht de gelovigen van de oude dag aan ons voorbijgaan: allen mannen en vrouwen, die vasthielden aan onzienlijke dingen, aan onvervulde beloften, te midden van omstandigheden, welke in de meest volstreekte tegenspraak met hun verwachtingen waren. Het geheim van hun geloof was, dat zij vasthielden aan God als aan “God, Die de doden levend maakt, en de dingen die niet zijn, roept alsof zij zijn”. Zo deed Abraham,²⁵ en zo deden in beginsel allen die evenals hij “tegen hoop op hoop” geloofden. Hun geloof wies, door Gods genade, met de moeilijkheden, en als dan de tegenstand, het lijden, de ellende tot hen persoonlijk kwam, hun leven en persoon bedreigde, dan nog konden zij met de Psalmist uitroepen: “Bezwijkt mijn lichaam en mijn hart, dan is God de rots van mijn hart en voor eeuwig mijn deel”²⁶, en met de profeet zeggen: “Al zal de vijgenboom niet in bloei staan en er geen vrucht aan de wijnstok zijn, al zal de opbrengst van de olijfboom tegenvallen en zullen de velden geen voedsel voortbrengen, al zal het kleinvee uit de kooi verdwenen zijn en er geen rund in de stallen over zijn – ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen, mij verheugen in de God van mijn heil”.²⁷

²⁴ Spreuken 13:23, HSV

²⁵ Romeinen 4:17-18, HSV

²⁶ Psalm 73:26, HSV

²⁷ Habakuk 3:17-18, HSV

Door zulk een geloof konden zij ook te midden der vijanden trouw blijven, en bij de opsomming van hun moeilijkheden vrijmoedig getuigen: “Dit alles is ons overkomen, **toch** hebben wij U niet vergeten”.²⁸

O, dat “toch” [of: “nochtans”, “echter”] van het geloof! Welk een genade, dit van ganser harte te kunnen uitspreken! Tot de wereld, de spotters, de omstandigheden, het ganse leven, ja, tot de dood kunnen zeggen: wat gij mij voorstelt is waar, ik geef het toe; gij stelt mij voor feiten, welnu, ik leg mij er bij neer, maar *nochtans* houd ik vast aan mijn God, aan Zijn beloften en toezeggingen, en verblijd mij “als ziende de Onzichtbare”.²⁹

Zó was het ook bij Job. Afgezien van zijn lichamelijk lijden, aan hoeveel twijfel stond hij bloot! Telkens waar zoeken de vrienden zijn geloof en vertrouwen op God aan het wankelen te brengen. En als Job om zich heen zag, moest hij hun wel gelijk geven. Maar dan breekt zijn geloof door en hij zegt: “Ik weet **echter**: mijn Verlosser leeft” (Job 19:25a, HSV)! Zie, hiervan is hij verzekerd, ondanks zijn schijnbaar hopeloze toestand

Job leefde buiten Israëel, maar zijn geschiedenis is geschreven in het Hebreeuws en door God als deel van Zijn openbaring aan Israëel geschonken. En nu is het merkwaardig, dat de Heilige Geest, om weer te geven wat Jobs gedachten waren toen hij over zijn Verlosser sprak, een woord bezigt, dat elders vertaald is door Losser. Letterlijk zegt Job dus “Ik weet echter: mijn *Losser* leeft”. In Leviticus 25:23-55 vinden wij over die Losser gesproken.

Wanneer daar een erfdeel van een Israëliet door armoede verkocht was, dan had zijn broeder de roeping het verkochte los of terug te kopen.

Wanneer er een verarmde in Israëel was, zó verarmd dat hij zichzelf als slaaf moest verkopen aan een vreemde, dan was voor zulk een lossing, d.w.z. vrijkoping, door het betalen van een losprijs mogelijk, en wel door één van zijn bloedverwanten Ook voor de bloedwreker wordt hetzelfde woord *losser* of bevrijder gebruikt.

Wij kunnen thans op de geestelijke betekenis hiervan niet uitvoerig ingaan; we volstaan met er op te wijzen, dat wij hier een der bijzonder mooie typen van Christus hebben, waarvan de Wet zo rijk is. Ook bij Job was de gedachte deze: er is één, die mijn recht zal zoeken, één die mij, verarmde en ellendige, vrij zal maken; ik weet dat Hij leeft, en dat ik Hem zien zal als mijn God. En zo verstaan wij, dat Job, evenals de andere gelovigen van de oude dag, door het geloof Christus heeft aangegrepen, zonder Hem in Zijn volle openbaring te kennen.

Job erkent tevens, dat zijn Verlosser boven allen verheven was. “Hij zal ten laatste over het stof opstaan” (Job 19:25b, HSV)! roept hij uit. Of zoals de KJV het zegt: “he shall stand at the latter day upon the **earth**”. In Jesaja 48:12 lezen we: “Ik ben de Eerste, ook ben Ik de Laatste”. Door Gods Geest heeft Job iets van deze waarheid geweten of gevoeld. Als de enige die overbleef, zal God tenslotte op **aarde** Zich verheffen. Hij, die alléén alle macht heeft.

Welk een troost voor Job! De Losser, de Verlosser, leefde. Hij was boven allen verheven en zou dit in de toekomst zijn. Door het geloof nu kon hij getuigen, dat deze Losser en Verlosser de *zijne* was.

En meer nog. Hij gelooft ook in zijn eigen heerlijke toekomst.

Zie, zegt hij, “als zij na mijn huid dit doorknaagd hebben”, d.w.z. als de verwoesting van dit mijn bestaan volkomen zal zijn geworden, dán zal ik, neen, *niét vergaan*, en *niét verloren* zijn, maar ik zal “**uit mijn vlees** God aanschouwen” (19:26, HSV).

Hij geloofde dus in de lichamelijke opstanding. Dát is geloof. En hoe merkwaardig zulk een geloof te vinden in dié tijd!

²⁸ Psalm 44:18, HSV

²⁹ Hebreeën 11:27 (over Mozes; HSV)

Een gedachte, die wij vaak in het Oude Testament vinden, is deze, dat alleen *de levende* God verheerlijken kan. En onder leven verstond men de vereniging van ziel en lichaam, hetzij thans, hetzij eenmaal in de opstanding.

“Ik zal voor de HEERE zingen in mijn leven” zingt de psalmist, “ik zal voor mijn God psalmen zingen, mijn leven lang”.³⁰ Als Hizkia ziek is en de dood voelt naderen, klaagt hij: “Ik zei: Ik zal de HEERE, de HEERE niet zien in het land van de levenden”.³¹ En later betuigt hij: “Het graf zal U niet loven, de dood U niet prijzen; wie in de kuil neerdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen. **De levende, de levende, die zal U loven**”.³² Ook in het Boek Job vinden wij deze gedachte meermalen terug. En daarom is het *zeker*, dat Job aan *opstanding* gedacht heeft toen hij zei: “ik zal uit mijn vlees God aanschouwen” (19:26). Hiermee wilde hij niet zeggen *verlost van het lichaam*, maar *van het lichaam der opstanding uit*, dat God mij schenken zal, nadat de verwoesting van dit tegenwoordige bestaan volkomen is geworden. En ook hierin zien wij, hoe God hun dingen *door het geloof* heeft doen verstaan, waarover Hij eerst in veel latere tijden het volle licht van Zijn openbaring zou doen opgaan.

In nauw verband hiermee staat Jobs vurige wens zich *persoonlijk* in zijn God te verheugen. Ook deze gedachte wordt in het Oude Testament steeds in verband gebracht met het *leven*. Ontroerend zijn de woorden, waarmee Job aan zijn hoop uiting geeft. “Denwelken ik **voor mij** aanschouwen zal” (19:27a; SV en KJV)³³, zegt hij. God als zijn persoonlijk bezit; welk een gedachte! Ja, Hij is voor *allen*, en ontelbaar *velen* zullen zich in Hem verblijden. Maar Hij zal óók voor **eenieder van ons zijn**, ons persoonlijk bezit, ons deel in eeuwigheid. Hoe teder en innig spreekt Job het uit! “mijn ogen zullen Hem zien, niet een vreemde” (19:27b, HSV). Het is niet, alsof hij wil zeggen: de God, die mijn vrienden mij voorstelden, ja, zoals ik zelf menigmaal over Hem gedacht en gesproken heb, dat was niet *mijn* God, maar een vreemde, die ik niet kende. Maar dán zal ik Hem zien als *mijn* God, wanneer dat alles, al deze ellende, voltooid en voorbij is.

Groter zekerheid dan Job bezat, kunnen ook wij niet hebben. Maar wel is het een voorrecht, in deze tijd, waarin wij leven, ons bewust te mogen zijn van onze *persoonlijke* verhouding tot God. Waar een eigenwillige godsdienst over Hem vaak nog slechts spreekt als over “Godheid”, en al het persoonlijke in de verhouding tot Hem zo vervaagt en vervlakt tot algemene gevoelsaandoeningen, die eenmaal zullen blijken *zelfmisleidingen* geweest te zijn, daar kunnen wij, in de wetenschap, dat wij Hem als de Onze zullen bezitten, met Job vol innige verwachting zeggen: mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot.

EIGEN GEDACHTEN

Hoofdstuk 20 – 31

Het is teleurstellend, na genoten te hebben van Jobs geloofsuitingen, in de thans volgende hoofdstukken te moeten terugkeren tot de drie vrienden. Want het blijkt, dat zelfs zijn verheven belijdenis niet in staat was, hun hart anders te stemmen. Integendeel, er volgt een bijzonder hatelijk antwoord van Zofar.

Het schijnt, dat deze in zedelijk oordeel het laagst stond onder de drie vrienden. Het waren zijn *eigen gedachten*, die hem deden antwoorden (20:2), terwijl toch de vreze Gods, een heilige ijver voor Zijn genade en waarheid, de drijfveer had moeten zijn. Maar er was een “haast” in hem, en reeds door deze kleine bijzonderheid toont hij duidelijk, niet uit geloof te spreken. Hij spreekt in de breedte over de waarheid, dat het gejuich der goddelozen kort van duur, en de vreugde van huichelaars voor een ogenblik is (20:5). En het is duidelijk, dat dit alles op Job gemunt is: hij was die goddeloze, hij was die huichelaar. Wij kunnen dit niet anders noemen, dan een niets ontziende, boosaardige

³⁰ Psalm 104:33 (HSV)

³¹ Jesaja 38:11 (HSV)

³² Jesaja 38:18-19 (HSV)

³³ Job 29:27a, HSV: “Ik zelf zal Hem aanschouwen”

aanval van Zofar op iemand, die onvergelijklijk veel beter was dan hijzelf. Nu het hem niet gelukt is, Job in het debat te overwinnen, tracht hij hem, waar hij kan, met de scherpte van het woord te kwetsen.

Als tegenstelling hiermee, komt Jobs antwoord duidelijk diens zachtere gezindheid uit (21:2-3). Het geloof in de verlossingen Gods, door hem kort tevoren uitgesproken, had zijn ziel gesterkt. En wij vinden in het vervolg niet meer die bitterheid in zijn spreken over God, die uiterste wanhoop, evenmin dat hartstochtelijke verlangen, van vroeger.

Wat deze verandering bij Job nog treffender maakt, is, dat hij van nu aan weet op te merken, welke waarheid er in de woorden der vrienden gelegen was. En niets geeft iemand over zijn tegenstanders zulk een zedelijk overwicht als dit! Wil men een meningsverschil tot oplossing brengen, dan moet men beginnen met te erkennen, wat waar is in de argumenten van zijn bestrijders. Wie dit kan toont duidelijk dat God hem een overwinning over zichzelf geschonken heeft.

En zo zien we dat Job voortaan het goede in zijn vrienden te waarderen weet, al laat hij niet na aan te tonen, hoe dwaas zij deden, door hun ogen te sluiten voor Gods lankmoedigheid met de zondaars. “Waarom leven de goddelozen, worden zij oud, en wordt zelfs hun vermogen groot?” (21:7, HSV). Met deze vraag en de daarop volgende beantwoording weerlegt Job zijn vrienden volkomen (21:8-15). Maar dan toont hij ook een open oog te hebben voor de betrekkelijke waarheid, die in hun woorden gelegen was. En hij geeft toe, dat God soms plotseling, te midden van de menselijke voorspoed, met Zijn oordeelsslagen komt (21:17-20). God stelt een voorbeeld, geeft een waarschuwing, opdat ieder voele, wat het is, als de Rechtvaardige gericht houdt over de zondaar.

Dat God ook nog op andere wijze dan door zulk een verheven oordeel de mens tegemoet wil treden, dat Hij door kastijding, beproeving, vaderlijke tucht, het hart tot inkeer en zelfkennis wil brengen, zag Job nog niet. Hij was immers zelf nog bezig dit te leren! Maar tegenover de vrienden toont hij een juist inzicht te bezitten dan zij. Hun ongelijk is zó duidelijk, dat zelfs de gewone voorbijgangers op de weg beter onderricht zijn (21:29-30).

Het derde en laatste antwoord van Elifaz bewijst, dat hij weinig meer tegen Jobs argumenten kan aanvoeren. Het is een zwak wapen, dat hij thans hanteert. “Zal ook een man Gode voordelig zijn? Is het voor den Almachtige nuttigheid, dat gij rechtvaardig zijt” (22:2-3, SV). Maar dit ijveren voor de hoogheid van God, is wederom zonder geestelijk verstand. Want het is juist zó, dat, hoewel God niet gediend wordt door mensenheden, als iets behoevende,³⁴ Hij nochtans door de mens geëerd wil worden, Zich bedroeft over diens zonde, en door een oprechte wandel verheerlijkt wordt. Door God zo onbereikbaar hoog boven de mens voor te stellen, dat de vraag, of diens gedrag Hem al dan niet nuttig is, Hem niet raakt, toont Elifaz opnieuw, Gods hart niet te kennen.

Maar nog erger: we zien de oudste van de vrienden, tot nu toe in kalmte en waardigheid boven de anderen uitblinkend, thans evenals zij tot openlijke laster zijn toevlucht nemen (22:5-10). En wel voor de eerste maal met een duidelijke aanwijzing van bepaalde zonden: woeker, uitzuigerij, onbarmhartigheid, aanzien des persoons, hardheid van hart. Als we bedenken, dat van dit alles niet één woord waar was, zijn we geneigd te menen dat iemand die zó liefdeloos en onrechtvaardig beschuldigen kan, geen gelovige kan zijn.

En toch zou zulk een oordeel over Elifaz en de anderen onjuist zijn. We zien dat uit hetgeen verder in het hoofdstuk volgt. Afgezien van hun verkeerd oordeel over Jobs toestand, vinden we in de redenen der drie vrienden – bij de ene meer dan bij de andere – vaak een diep inzicht in de wegen Gods met de mens. Voor zover het hun in die tijd geopenbaard was, verstonden zij zeer goed, welke de plaats was van de gelovige tegenover God. Hoewel zij Gods liefde en genade, Zijn heerlijkste eigenschappen, miskenden, vinden we in hun redenen uitspraken van grote waarde, ook voor ons. Zoo hebben we reeds vroeger opgemerkt, dat Elifaz' woorden in het Nieuwe Testament als geïnspireerde Schriftwoorden worden aangehaald. In verband met Jobs geschiedenis waren zij misplaatst, maar op zichzelf genomen vol behartigenswaardige wijsheid. En zo is het ook hier. Elifaz roept Job

³⁴ Handelingen 17:25

op tot verootmoediging en verzoening met God, iets wat totaal misplaatst was, daar het in verband stond met de voorafgegane valse beschuldigingen.

Maar beschouwen wij nu deze woorden eens op zichzelf. Welk een lering ligt er dan in opgesloten! “Gewen je toch aan Hem en heb vrede”, zegt Elifaz, “daardoor zal het goede over je komen” (22:21, HSV). Is het ook voor ons niet zo? Wij moeten gemeenschap, innige omgang met onze Heer en Meester zoeken, ons laten onderwijzen door Zijn nimmer falende Woord, en dan ontvangen wij volkomen vrede; dan genieten wij het goede voor onze ziel. En mochten wij op vreemde wegen gekomen zijn, door eigen schuld of blindheid, hoe ernstig is dan de vermaning: “Als je je bekeert tot de Almachtige, zul je gebouwd worden. Doe het onrecht ver weg van je tent” (22:23, HSV). Het goede kan ons niet geschonken worden, wij kunnen niet vol vrede onze weg gaan, als wij ver van God de wereld en het vlees dienen; als in onze zaken, onze werkkring, zowel als in ons persoonlijk leven, geen rekening gehouden wordt met de veranderde beginselen, welke wij ontvangen hebben van de heilige God. Ook nu kunnen er zijn onder de gelovigen, die wandelen als vijanden van het kruis van Christus.³⁵ Maar dan voegt Gods Geest hen hier toe: doe het onrecht ver van uw tent! Bekeert u tot Hem! Alleen op deze wijze kunnen zij weer hersteld worden. En als zo iemand verblind zou zijn, verblind misschien door eigen stoffelijke of geestelijke rijkdom, dan wordt hem, evenals Job, toegeroepen: “Laat het goud in het stof liggen, en het goud van Ofir bij de rots van de beken” (22:24, HSV). Ja, ook de als kostbare schat gekoesterde eigengerechtigheid, de volmaaktheden, die men zich in zijn leven verworven heeft, maar welke het geestelijk inzicht verblinden, en een juist oordeel over zichzelf onmogelijk maken, ze moeten worden weggegooid. In het stof ermee, werp ze bij de rotssteen der beken, waar geen oog hun bedrieglijke glans meer kan aanschouwen! Evenals God onze zonden en ongerechtigheden weggedaan heeft door het bloed van Christus, zo moeten wij onze eigengerechtigheden, al wat uit onze eigen natuur voortkomt, wegdoen mét al het kwaad, dat wij gedaan hebben. Maar dan ook zal de Heer Zelf, die ons geworden is gerechtigheid en heiligheid en verlossing,³⁶ ons overvloedig goud en ons krachtig zilver zijn (22:25). Dan ervaren wij Zijn gemeenschap op een wijze, als wij nooit gekend of vermoed hadden. Dan worden ook de beloften vervuld, die we in dit gedeelte verder vinden (22:27-30). Ja, dan wordt het woord van Salomo bewaarheid, dat het pad van de rechtvaardige is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle dag toe. Dan kunnen wij in het midden der Gemeente God met een gelukkig hart grootmaken, en ook anderen tot een getuigenis, tot een wegwijzer en hulp op de weg des levens zijn.

Het is gelukkig, dat wij zulke goede gedachten in de woorden der vrienden mogen opmerken. Wij geloven dan ook, dat zij niet zulk een grote plaats in Gods Woord zouden innemen, indien de gedachten even verkeerd waren, als de gezindheid van hen, die ze uitspraken, of als het oordeel, dat zij over hun vriend velden. Het antwoord van Job in hoofdstuk 23 is alleen reeds door de wijze, waarop hij zich uitdrukt, een bewijs voor de onwaarheid van Elifaz' beschuldigingen. Wij ontmoeten ook hier uitdrukkingen (23:7, 10) die doen uitkomen, dat Job zich nog niet *voor God* verootmoedigd heeft. Dat neemt echter niet weg, dat hij in zijn zelfrechtvaardiging *tegenover de vrienden* oprecht is. Een diep besef van onschuld spreekt uit zijn woorden, en dit was tegenover hen ook geheel op zijn plaats. Had hij werkelijk al het kwaad bedreven, dat zij hem toedichtten, hij had onmogelijk zó kunnen spreken. Huichelarij was wel het laatste, waarvan hij beschuldigd kon worden. Hijzelf beschrijft in hoofdstuk 14 het tijdelijk welslagen, maar ook het droevig uiteinde van de goddelozen, onder wie zijn vrienden hem gerekend hadden.

Het korte woord van Bildad toont duidelijk aan, wie in dit twistgesprek de overhand zal behouden (hsk. 15). De vrienden kunnen niets meer inbrengen tegen de kracht van Jobs overtuiging, die uit een oprecht gevoel van onschuld voortkwam. De algemene waarheden, die Bildad doet horen over Gods macht en heerlijkheid, worden door niemand tegengesproken. Zij doen hier echter evenmin iets ter zake.

³⁵ Filippenzen 3:18

³⁶ 1 Korinthiërs 1:30

En daarmee eindigen dan de redenen der vrienden. Misschien heeft Zofar nog iets willen zeggen, maar Job laat hem niet meer aan het woord komen. Hadden zij Job overtuigd, of zelfs maar ge-diend? In geen enkel opzicht. Van het begin tot het eind waren zij bevangen door een geest van ver-oordeling. Wel lag er een zekere mate van waarheid in hun woorden, maar waar zulk een geest van *veroordeling* heerst, kan geen *redding* gebracht worden aan een ziel, die in nood verkeert.

Waar dus de tegenwerpingen der vrienden verstomd zijn, kan Job nog eens onbelemmerd zijn over-vol hart uitstorten. Deze lange rede is als het ware een samenvatting van al wat hij vroeger gezegd heeft. Hij begint met een ironisch compliment voor de voortreffelijke rede van Bildad (26:2-4). Maar dan spreekt hij zelf over de almacht van God met meer inzicht en overtuiging dan de vrienden gedaan hadden (26:5-14). Zij spraken alsof zij alles wat met God in verband stond precies wisten. Job daarentegen belijdt dat alles, wat hij van de grote schepper weet, nog maar heel weinig is. Wat zou het zijn, als we alles konden verstaan! We zouden het als mensen niet kunnen verdragen (26:14).

Dan keert Job zich opnieuw tegen de vrienden met het onwankelbaar besluit, zijn gerechtigheid tegenover hun laster te handhaven (27:2-7). De huichelaar verfoeit hij (27:8-10) en de weg der god-delozen tekent hij met feller kleuren dan zelfs de vrienden gedaan hadden (27:11-23).

Zij meenden met hun wijsheid en inzicht in Gods wegen en gedachten het veel beter te weten dan Job. Daarom wil deze ook over de wijsheid iets zeggen. En hij merkt allereerst op, dat een mens een volhardend zoeker is naar wat zeldzaam is en schoon: naar goud, naar zilver, naar edele stenen (28:2-11). Maar waar wordt de wijsheid gevonden? (vs. 12). De mens kan de wateren doorzoeken (vs. 4; zelfs komen in schuilhoeken, die voor de roofvogels verborgen zijn, waar de wilde dieren zich niet wagen (vs. 7 en 8); en al het kostelijke der aarde vinden (vs. 10) ... maar waar vindt hij wijsheid? Het antwoord luidt: zij is hier beneden niet te vinden (vs. 13). De afgrond noch de zee bevatten haar (vs. 14), en al gaf men alle schatten der aarde voor haar bezit, het zou tevergeefs zijn (vs. 15-19). Niet hier, niet hier moet je haar zoeken, niet in het land der levenden. De dood en het verderf, die heenwijzen naar een *andere* wereld, hebben een *gerucht* van haar gehoord. Bij hen is zij evenmin, maar bij God woont zij. "God begrijpt haar weg, en Hij kent haar plaats" (28:23, HSV). En daarom, wat de mens betreft: de vreze des Heeren is hem wijsheid, en van het kwaad te wijken, is hem verstand (vs. 28). Tot dit inzicht brengt Job alle vragen, die de mens bestormen, terug; het is de grondslag van alles.

In beide volgende hoofdstukken geeft Job een overzicht van zijn vroeger gezegend bestaan. Opval-lend is, hoe dikwijls hij daarin over *ik* en *mij* spreekt: Job rechtvaardigt in alles zichzelf. Hoe werd hij geëerd door allen (hsk. 29). Als aangrijpende tegenstelling schildert hij nog eens, wat er van hem geworden is (hsk. 30). En dan eindigt hij in een klaaglied.

Daarop volgt dan nog zijn láátste rechtvaardiging voor de mensen en voor God. Terecht aan de ene zijde, ten onrechte waar hij tegenover de Heilige stond.

Zijn onschuld betuigt hij tegenover de mensen op de meest ernstige wijze. Hij gaat in op de be-schuldigingen van Elifaz, en rechtvaardigt zich van al de ontzettende zonden, door deze genoemd. Aan geen onreinheden heeft hij zich overgegeven, zijn knechten deed hij geen onrecht aan, de arme heeft hij steeds gedacht, de afgodendienst schuwde hij, aan geen enkele ongerechtigheid nam hij deel.

Maar dan treedt hij voor God, en vergeet, dat God een ander is dan de drie vrienden. Ook voor Hem wil hij zich rechtvaardigen; met opgericht hoofd, als een vorst, tot Hem naderen. Wij hebben her-haaldelijk aangetoond, hoe verkeerd Job hierin was, en behoeven er thans niet uitvoerig op in te gaan. Het is een wonderbare gedachte, dat de man, die hier zo spreekt, later in sprakeloze veroot-moediging voor God zal neerzinken.

ÉÉN UIT DUIZEND

Hoofdstuk 32

Een geheel nieuw gedeelte hebben wij nu vóór ons. In wat voorafging werd de vraag gesteld naar de oorzaak van het lijden van de gelovige. Dat was geen “theoretische kwestie”. Het was de meest afschrikwekkende “praktijk” in de persoon van de zwaar-beproefde Job. De vraag was niet door het zoekend mensenverstand, maar door de levende werkelijkheid aan de orde gesteld. Vandaar, dat de mensen, die erbij betrokken waren, zo geheel en al erdoor in beslag genomen werden. Met al wat in hen is, worstelen zij om de oplossing. Hun diepste overtuigingen spreken zij uit; al wat zij in hun lange leven ervaren, gezien, beleefd, overdacht hebben, werpen zij in de weegschaal, om elkander hun overtuiging duidelijk te maken. In de hitte van hun woordenstrijd wordt zelfs de vriendschap, die hen bindt, vergeten. En daarbij komen van de lippen van de lijder zelf bange klachten, vertwijfelingen, opstandige woorden tegen God; maar ook bij ogenblikken woorden van innig en kinderlijk godsvertrouwen.

Thans zijn al die woorden verstomd. Al wat de drie vrienden wisten, hebben ze uitgesproken. Tevergeefs! Zij konden Job niet overtuigen. Ook hij heeft zijn ganse hart uitgestort tegenover God en de mensen. En nu is Gods ogenblik gekomen. Allereerst zal Hij door een mens tot Job en de vrienden spreken (Job 32). Daarna komt God Zelf. En het einde is, dat in Zijn licht alle harten openbaar worden.

Allereerst dan een mens, door God gezonden. Maar hadden mensen niet al genoeg gesproken? Was niet duidelijk gebleken, dat zij onmachtig waren, een oplossing voor het raadsel van Jobs lijden te vinden? Waren zij niet elk op eigen standpunt blijven staan? Wij hebben gezien, dat de drie vrienden ongelijk hadden. Maar ook Job had geen gelijk. En waar dan bij deze vier oude, wijze mannen zo duidelijk de zwakheid van de mens aan het licht getreden was, daar zouden wij toch geneigd zijn te zeggen: Nu geen mens meer; nu God Zelf!

Maar het is goed en leerrijk voor ons, dat God in de geschiedenis van Job anders heeft gehandeld dan wij zouden hebben gedaan; ook hier weer blijkt de waarheid van het woord, dat Jesaja sprak: “Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen”³⁷. Goed en leerrijk, omdat ook thans onder gelovigen vaak strijd voorkomt, waarbij het wel dikwijls gaat om de waarheid te verstaan, maar waar, doordat aan beide zijden verkeerdheid, eenzijdigheid, eigenliefde bestaat, een oplossing onmogelijk wordt. Hoe kan men in zulk een strijd soms verward raken! Niet weten welke zijde men kiezen zal. Maar hoe heerlijk, als God dan in het midden der gelovigen *één uit duizend* geeft, die juist weet te onderscheiden, zich niet laat verblinden door voor- of tegenstanders, maar Gods Woord op Gods tijd spreekt, dat dan altijd een verlossend woord is, een woord, dat waarlijk een oplossing bevat uit de moeilijkheden. Hoe worden door zulk *één* de gelovigen gediend; zij, die eertijds tegenover elkander stonden, beschaamd, maar tevens tot elkander gebracht!

Zulk een figuur nu was Elihu. Zijn naam betekent: “Mijn God is Hij”. Ja, hij was een waarachtig, getrouw getuige Gods. Hij was de rechte bemiddelaar, die Jobs vrienden op hun verkeerdheden wees, en die Job de weg des heils en des levens bekend maakte.

Er zijn over de persoon van Elihu heel wat veronderstellingen gemaakt. Allerlei moeilijkheden zijn opgeworpen, die een juist inzicht in de plaats, die hij in het Boek Job inneemt, onmogelijk maken. Er is aan de historiciteit van Elihu getwijfeld. Maar waarom? Er is geen enkele reden, om aan de geschiedkundige waarde van zijn persoon minder geloof te hechten, dan aan die van Elifaz of Job zelf. Men heeft in hem, evenals in Melchizedek, een bovennatuurlijk wezen willen zien. Maar dit is zonder grond! Het is waar, dat een figuur als Melchizedek geheel onverwacht in de geschiedenis der Schrift verschijnt. Zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch begin van dagen, noch einde van leven hebbende.³⁸ Maar dat geeft ons niet het recht, in zijn persoon iets bovennatuurlijks te zien. Al de genoemde dingen gelden niet zijn *persoon*, maar zijn *priesterschap*. De Schrift zelf geeft ons dan ook de juiste oplossing: het was zo met Melchizedek, omdat God hem als type van Christus wilde gebruiken. Zó nu ook hebben wij niet de minste reden, om van Elihu iets anders te denken, dan dat hij een der bekenden van Job en zijn drie vrienden was. Maar wél geven de plotselinge, onverwachte wijze, waarop hij verschijnt, het ogenblik waarop dit geschiedt, en de inhoud van zijn woorden, ons een aanwijzing om in hem, zo niet een type in de eigenlijke zin, dan

³⁷ Jesaja 55:8-9 (HSV)

³⁸ Hebreëen 7:3

toch een voorbeeld van Christus te zien. Hij was een van die gelovigen van de oude dag, in wie de geest van Christus werkte. Dat blijkt uit de wijze, waarop hij de gewetens wist te treffen, en het karakter van God handhaafde. En het kan dan ook niet anders dan ons bedroeven, dat gelovige Schriftverklaarders hem hebben voorgesteld als een ijdel man, prat gaande op zijn theologische kennis, die met welbehagen naar zijn eigen schitterende rede luistert, maar die noch door God, noch door een der anderen een antwoord wordt waardig gekeurd! Hoe miskent zulk een “verklaring” het karakter der Schrift! Alsof God zes overbodige hoofdstukken in een wonderbaarlijk leerrijk boek als het Boek Job zou toelaten! Zeker, ook aan de vaak geheel verkeerde woorden der vrienden wordt een grote plaats ingeruimd. Maar dan blijkt ook uit het vervolg duidelijk, waartoe. God stelt ons hen ten voorbeeld, en toont aan, niet in het minst door de dienst van Elihu, waarin zij dwaalden. En als ook de rede van Elihu uit een verkeerde geest was voortgekomen, zou de Heilige Geest ons dienaangaande stellig niet in het onzekere hebben gelaten.

Maar keren wij tot Elihu zelf terug, en trachten wij bij het licht, dat God door Zijn Geest aan allen die Zijn Woord biddend onderzoeken, wil schenken, te verstaan welke heerlijke dingen deze merkwaardige man ons te zeggen heeft.

Elihu was in veel opzichten een voorbeeld van Christus. Maar wij willen eerst op een belangrijk onderscheid wijzen. De Heer Jezus toch, hoewel Hij een nederige plaats op aarde innam, sprak steeds met *gezag*. Niet zoals de Schriftgeleerden, maar als één die de woorden Gods, de woorden van de Vader, bezat om ze aan de mensen bekend te maken. Dat was Zijn zending. De eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders was, moest ook de Vader verklaren.³⁹ Een geheel andere houding paste aan Elihu. Hij trad wel op als een man Gods, maar toch ook als een mens met zwakheden zoals andere mensen. Hij geeft zichzelf moeite, er de nadruk op te leggen, dat hij zich in dit opzicht niet hoger stelt dan de vier vrienden.⁴⁰ Hijzelf geeft een verklaring, waarom hij niet eerder gesproken heeft. Hij was een betrekkelijk jonge man, en in die dagen zou het als zeer onwelvoeglijk zijn beschouwd, wanneer een jongere niet alle eerbied jegens ouderen betoonde. Deze goede gewoonte was onder de gelovigen nog te meer in ere. Elihu was, vergeleken bij Elifaz en de anderen, dieper in Gods gedachten ingeleid; dieper misschien ook dan Job zelf. Maar totdat zij volkomen uitgesproken zijn, totdat de vrienden geen woord meer tot Job te zeggen hebben, en ook deze geheel is uitgesproken, blijft Elihu in de schaduw. Als hij eindelijk te voorschijn komt, heeft hij een vrij lange voorrede nodig, om zich te verontschuldigen, dat hij, als betrekkelijk jonge man, zijn mening te kennen geeft. Toch blijkt Goddelijke wijsheid uit zijn woorden. Dit toont ons, hoe men in die tijd acht gaf op hetgeen behoorlijk was, ook in de verhoudingen der mensen onderling. En wanneer de Geest van God in iemand werkte, wel verre van zulk uiterlijk eerbetoon overbodig te achten, hield hij er zich nog strenger aan, juist omdat het eigen-ik in Gods tegenwoordigheid was geoordeeld.

Maar als Elihu dan gaat spreken, geeft hij uiting aan de ernst, die hem vervult, wanneer hij aan de ene zijde drie mannen ziet, vol van dwaling in plaats van verootmoediging voor God, daar zij de vraag, die hen bezighield, niet in Gods licht hadden onderzocht; en wanneer hij aan de andere zijde Job vindt, die tot op dit ogenblik nog steeds niet geleerd had, zijn hart geheel te onderwerpen aan God, hoewel God zulk een ontzettende weg met hem ging.

Toch, al werd de volle verootmoediging nog niet gezien, had Job al veel geleerd, en was reeds nu de beproeving niet zonder vrucht voor zijn geloofsleven geweest. Wij zien hieruit opnieuw, hoe geen van God bemoeienissen met ons, waar of wanneer ook, voor de ziel verloren gaat. Het schijnt soms of de kastijding zonder uitwerking is, maar in het hart wordt reeds een zegen voorbereid. Het belangrijkste in de beproevingen van een gelovige is niet wat wij ervan zien, maar wat in het hart gewerkt wordt. Zo is het ook met de zegeningen. Niet de weldaden, waarmee Gods genade de Zijnen overlaadt, is het voornaamste, maar de zegen, die het hart daarbij ondervindt, dat zich verblijdt in zijn God, en welks toestand voor God tegelijk de beste zegen en de voorwaarde voor alle uiterlijke zegeningen is.

Zo was ook Job wel degelijk bezig, zichzelf te leren kennen. Noch zijn beklag tegenover God, noch het conflict met de vrienden, die hij hoogachtte, had hij vroeger voor mogelijk gehouden. In al wat

³⁹ Johannes 1:18

⁴⁰ Job 33:6

hij voorheen ervaren had, waren zulke gedachten en gevoelens nimmer opgekomen. En wat de vrienden betreft: moest hun onmacht om Job te overtuigen hen niet doen vragen, of er soms bij hen iets ontbrak? Was er niet misschien een balk in hun eigen oog, waardoor zij de splinter in dat van Job niet zagen? Zeker, de erkenning van dit alles was op het ogenblik, dat Elihu optrad, noch bij hen noch bij Job te vinden. Maar het bewustzijn was gewekt door al hetgeen voorgevallen was. En op dit ogenblik komt dan God tussenbeide, eerst door de dienst van Elihu, om de oplossing te brengen.

Elihu, door zich voor zijn spreken te verontschuldigen, neemt dus de laatste plaats in. En dit is een van de dingen, die de mens voortdurend weigert te verstaan, n.l. dat de laatsten de eersten, en de eersten de laatsten behoren te zijn. Hierin stemt dit boek met de ganse Schrift, en met al Gods wegen met de mens, overeen. Hij brengt op het juiste ogenblik mensen naar voren, die tot op dat ogenblik geheel onbekend waren; zoals we van Elihu zelfs de naam niet gehoord hebben, voordat Gods tijd om te spreken voor hem daar is. Wij zouden anders gedaan hebben! Als wij een boek als dat van Job hadden moeten schrijven, zouden wij onze lezers van het eerste begin hebben voorbereid op een figuur als Elihu, die immers zulk een belangrijke rol zou spelen. Maar God handelt met volmaakte wijsheid. Juist door de bescheiden plaats, die Elihu tot op het ogenblik van zijn spreken had ingenomen, maakt zijn verschijning zulk een grote indruk.

In verband met het karakter van Elihu, willen wij er ook nog met een enkel woord op wijzen, dat, wanneer hij over de inblazing van de Almachtige spreekt,⁴¹ hiermee iets anders bedoeld wordt, dan hetgeen wij onder de inspiratie van de Schrift plegen te verstaan. het Boek Job zelf behoort tot “alle Schrift, die van God ingegeven is”⁴². Dat wil zeggen, dat, precies zó als wij het kennen, alles daarin volgens Gods plan is opgetekend. Maar evenals wij in de uitlatingen van Job en de vrienden bepaald verkeerde dingen vinden, zijn ook de woorden van Elihu niet volmaakt, niet onfeilbaar, niet het geïnspireerde woord van God. Als gelovige liet hij zich leiden en voorlichten door Gods Geest, en ontleende hij zijn inzettingen en gevoelens aan de inblazing van de Almachtige. Zoals ook thans nog de gelovigen in woord en geschrift kunnen doen. Maar dat is iets anders dan “inspiratie”, waardoor een volmaakt en onfeilbaar weergeven van Gods gedachten wordt gewerkt. Deze vinden we in de brieven van Paulus bv., en het is dan ook zeer leerzaam, op te merken, dat wanneer Paulus een enkele maal zijn gevoelens als gelovige weergeeft, menende, naar hij zegt, toch ook de Geest Gods te bezitten, hij dit er dan uitdrukkelijk bij vermeldt.⁴³ Terecht is echter door vele Schriftverklaarders erop gewezen, dat we daarom toch wel degelijk grote waarde moeten hechten aan die enkele uitspraken van Paulus. Uit het verband, waarin ze voorkomen, blijkt immers duidelijk, dat het goede gedachten waren, in overeenstemming met Gods Geest. E zo betaamt het ons Elihu’s rede te waarderen; wij kunnen van het goede en mooie, dat hij opmerkt, véél leren. Evenwel is het algemene karakter van zijn uitspraken dat van een gelovige, die, zonder directe inspiratie, zich laat leiden door Gods Geest. Hij is daarin getrouw geweest, en zo kon God hem als *één uit duizend* gebruiken om meer klaarheid te brengen in de zaak, die door Job en zijn vrienden zo zeer vertroebeld was. En juist omdat hij daarin geheel op één lijn staat met de gelovigen van deze tijd, is hij voor ons zulk een treffend voorbeeld.

LEIDINGEN GODS TOT ZEGEN

Hoofdstuk 33

Als Elihu in zijn inleidend woord (hsk. 32) te kennen gegeven heeft, in welke geest hij wil spreken, wendt hij zich in hoofdstuk 33 direct tot Job; ook nu heeft hij in de eerste vijf verzen een woord vooraf nodig, waaruit blijkt, dat deze betrekkelijk nog jonge man waarlijk alléén sprak om Gods wil, en wat hemzelf betreft liever zou gezwegen hebben. Hij begint met een uiterst belangrijk punt aan te voeren. Job had immers de wens naar een scheidsman te kennen gegeven, een, die tussen hem en God zou staan (9:33). Later, als Job zich hoe langer hoe meer van de vrienden afwendt, en zich beroept op zijn getuige in de hemel (16:19), op God, zijn Losser (19:25), gevoelt hij, dat alleen

⁴¹ Job 32:8; 33:4

⁴² 2 Timotheüs 3:16

⁴³ 1 Korinthiërs 7:10, 12, 25 en 40

God Zelf de ware Middelaar tussen Hem en de mens kan zenden, ja, hij vermoedt iets van die allerschoonste waarheid, die in Christus is vervuld, dat zulk een middelaar God Zelf moet wezen. En nu geeft God het antwoord, door een mens te zenden, die, zoals wij zullen zien, van de geest van Christus vervuld is, een zinrijk voorbeeld van de volmaakte Mens Jezus. Kon ook onze Heiland niet zeggen: “Zie, ik ben voor God net als jij; ook ik ben maar uit leem gevormd. Zie, laat mijn bedreiging je geen angst aanjagen, en mijn hand zal niet zwaar op je drukken” (33:6-7, HSV). Is dat niet geheel en al in de geest van Hem, die kwam om het verlorene te zoeken en te behouden; die niet gediend wilde worden, maar dienen?⁴⁴ Hoe zwaar had de hand der drie vrienden op Job gerust. Elihu daarentegen neemt de verschrikkelijke omstandigheden, waarin Job verkeerde, in aanmerking; *maar* met heilige ijver voor de ere Gods.

Daarom gaat hij onmiddellijk op de kern van de zaak in; vat de beschuldiging, door Job tegen God uitgebracht, kort samen, en zegt dan met nadruk: “Maar zie, antwoord ik jou, hierin ben je niet rechtvaardig; want God is groter dan een sterveling” (Job 33:8-12, HSV).

Job was te ver gegaan; weliswaar was er niets aan van de verborgen boosheid, die de vrienden hem voorwierpen, maar dat gaf hem nog niet het recht, te veronderstellen, dat God niet wijze bedoelingen zou hebben, met hem zo volkomen tot niets te maken.

Job had, hoewel hij juist vervuld was van de gedachte aan Gods genade, die in zijn hart en in zijn leven zoveel goeds tot stand had gebracht,⁴⁵ het uitzicht op de *bron* der genade verloren. Hij was teveel bezig geweest met de *uitwerking* der genade in plaats van met de *God* der genade. En terwijl God een zware weg met hem ging, hadden de vrienden in plaats van zijn geloof te versterken, twijfel in hem gewekt, en hem zo hoe langer hoe meer in verwarring gebracht. In plaats van hem op de God der genade te wijzen, had Elifaz hem bij zichzelf, bij zijn eigen leven bepaald; en dit was juist ook de fout van Job zelf. De gevolgtrekking van Elifaz was, dat Job een zondaar moest zijn; Job daarentegen werd door deze verkeerde zienswijze in zijn eigengerechtigheid versterkt. Het was dus nodig, dat God hem neerwierp. Alvorens ten volle gezegend te kunnen worden, moest hij een gezond oordeel over zichzelf hebben en een juiste mening over God; het was Gods *genade*, die hem dit schenken zou.

Nu is weliswaar de *praktische* gerechtigheid voor een gelovige onontbeerlijk, en gepaard aan een goed geweten en geloof kan zij ons helpen om de vijand te weerstaan, zoals ons in Efeziërs 6 wordt gezegd; ze vindt ook beloning, gelijk we in Openbaring 19 zien. Maar als we ons tegenover God bevinden, hebben we veel schoner kleding nodig dan deze wapenrusting, dan het fijne lijnwaad van de praktische gerechtigheid. We moeten dan met *Goddelijke* gerechtigheid bekleed zijn, met de gerechtigheid Gods in Christus, ons verworven door het bloed van Jezus. Dat is genade. En Job, die deze twee dingen nog niet juist onderscheidde, – zoals ook nog heden ten dage vele gelovigen niet doen tot schade van zichzelf en tot oneer van God, – moest het leren.

Elihu toont dan duidelijk aan, dat Job verkeerd over God heeft gesproken, en te hoog van zichzelf heeft gedacht (vs. 9-11). Elihu betreurt zulke taal. Een gelovige behoort onder alle omstandigheden eerbiedig te zijn in zijn uitdrukkingen. Maar Job had God van onrechtvaardigheid beschuldigd. En daarin lag ook opstand des harten tegenover God opgesloten. Daarop nu antwoordt Elihu: “God is groter dan een sterveling. Waarom heb je Hem ter verantwoording geroepen?” (vs. 12-13). In zekere zin hadden de vrienden hetzelfde gezegd. Maar zij konden Job niet overtuigen, omdat zij hem geheel ten onrechte verdachten.

Elihu nu wijst Job aan, welke wegen God met de mens gaat. Hij vangt met behoedzaamheid aan met duidelijk te maken, hoe God in Zijn genade handelt met een, die Hem niet kent (vs. 14-30). Want de woorden die nu volgen, dragen duidelijk het karakter van de Goddelijke Genade, zoals zij zich uitstrekt tot de onbekeerde, ook nu nog, evenals in die oude tijden. Lezen wij deze verzen, dan herkennen wij er op treffende wijze onszelf in, en de bemoeienissen, die God met ons gehad heeft, voordat wij bekeerd waren. Ook wij moesten allereerst van ons eigen werk worden afgewend (vs. 17, daarna tot het inzicht gebracht worden van onze volkomen verloren toestand (vs. 22). Het Woord van God, dat dit bewerkte, ging ook verder voort met ons te bewerken; maar veelal zal God

⁴⁴ Mattheüs 20:28

⁴⁵ Job 10:12

bovendien van een gezant , een uitlegger (vs. 23) gebruik gemaakt hebben, om ons de heerlijke boodschap te verkondigen: “Ik heb verzoening gevonden”. Is dit niet het Evangelie van het kruis van Christus, in bewoordingen zó duidelijk, dat we ons verbazen, als we bedenken in welke tijd Elihu die zei?

Maar dan de gevolgen voor de ziel, die zich buigt voor God, en luistert naar de woorden van de uitlegger! We vinden ze in vers 25. Toegepast op ons, weergegeven in nieuwtestamentische taal, zouden we het in één woord kunnen samenvatten: wedergeboorte! En dan is er niet alleen genade van Gods zijde, en verzoening, en herstel, maar ook van de zijde van de mens berouw, oprecht berouw, dat hem evenals het geloof geschonken wordt. In zulk een, die zichzelf heeft leren verfoeien, maar tevens alles in God heeft gevonden, kan God dan welbehagen hebben (vs. 26).

Tenslotte wordt de vrucht van dit alles ook voor mensen openbaar. Kan een gelovige zwijgen van de dingen, die God aan hem gedaan heeft? Het is onmogelijk! Hij moet ervan spreken, wie hij was, wat God aan zijn ziel gedaan heeft, en wie hij dan door genade geworden is (vs. 27 en 28). Dat er aan dit vrijmoedig en openlijk getuigenis van de gelovige tegenover de mensen dikwijls nog zo veel ontbreekt, is diep te betreuren. Hoeveel krachtiger zou het Evangelie gepredikt worden, wanneer ook zij, die niet bijzonder geroepen zijn in het Werk des Heeren te arbeiden, een duidelijker getuigenis geven! Is het eigenlijk niet zo, dat zij door dit te laten, de anderen (evangelisten, zendelingen) veel te veel alleen laten staan?

Waar Elihu dus in de eerste plaats van uitgaat, is, dat God dromen en nachtgezichten, beproevingen en ziekte, gebruikt *om de ziel te kunnen zegenen*. Hoewel Satan rusteloos overal onheil werkt, en de wereld vol ellende is, staat God ver daarboven. Het schijnt wel, alsof Hij Zich en niet mee bemoeit, maar desniettemin regeert Hij, en leidt de mensen op wegen van genade, om hen te bekeren en te bevrijden van het kwaad. Het is dus niet een regering van vergelding, welke de natuurlijke mens, merkwaardig genoeg, altijd van God schijnt te verwachten. Maar het is een bestuur over de zielen, tot hun heil, waarbij Hij de wereld zich in zekere zin laat ontwikkelen volgens haar eigen hoogmoedige beginselen, totdat in Zijn bestel de tijd gekomen is, ook daar in te grijpen, en het alles te leiden tot het doel, dat in Zijn eeuwig voornemen bestemd was.

De natuurlijke mens begrijpt dat niet. Wij herhalen: het is merkwaardig, hoe deze, die toch het meest voor het rechtvaardige oordeel van God bevreesd moest zijn, telkens weer wenst, dat het kwaad onmiddellijk vergolden wordt. En ziet hij iemand lijden, dan zoekt hij ook direct een reden, waarom zo iemand gestraft moest worden. Dat beginsel werkte ook in de drie vrienden. het Boek Job toont, welke fout zij daarbij in de toepassing van de vergeldingsgedachte maakten.

Want er is geen sprake van, dat niet eenmaal een volkomen vergelding zal plaatsvinden van al het kwaad, dat bedreven is. Dit is een van de waarheden, die wij niet krachtig genoeg kunnen handhaven. Want de heiligheid van Gods wezen is er mee gemoeid. En er zal ook een tijd komen, dat er op aarde een bestuur, een Godsregering is in de volkomen gerechtigheid, waarbij alle kwaad onmiddellijk geoordeeld en vergolden zal worden. deze tijd wacht echter op de komst van Christus.

Maar in onze tijd, in de tijd dat Job leefde, ook toen de Heer Jezus op aarde leefde, was dat anders. Hijzelf heeft immers het meest geleden van alle mensen hier op aarde. Zo waren ook de gelovigen van de oude dag mensen die vaak zwaar beproefd werden. En in niet mindere mate de discipelen des Heeren. Maar door Zijn genade leren wij verstaan, dat het een *onzer voorrechten* is, voor Hem te mogen lijden. Wij kunnen Hem ervoor danken, en we behoren dat ook te doen. De apostelen waren verblijd, dat zij verwaardigd waren, voor de Naam smaadheid te lijden.⁴⁶ Petrus getuigt er nog later van.⁴⁷ Job daarentegen verstond nog niet, waarom zijn Meester zulk een verschrikkelijke en onafgebroken beproeving zond. Hij moest dat leren, langzaam en op smartelijke wijze, maar het leidde tot een grote zegen, zowel voor zijn hart, als voor zijn levensomstandigheden.

Wij beginnen, waar Job eindigde. dat is een ernstige gedachte met betrekking tot onze verantwoordelijkheid. Wat Job praktisch moest leren, bezitten wij als geopenbaarde waarheid. In Christus ontvangen wij het volmaakte licht van God. En wij zijn niet alleen van Zijn volmaakte liefde verzekerd, maar ook dààrvan, dat er een Godsbestuur bestaat, waarin van vergelding geen sprake was.

⁴⁶ Handelingen 5:41

⁴⁷ 1 Petrus 4:14

Dat God in genade handelt met de zielen, tot hun bestwil; dat dit in verband staat met een zedelijke regering, waarvan de wereld niets weet, maar waar wij op vertrouwen kunnen, al schijnt het soms ook geheel anders. Die leidingen Gods kunnen soms pijnlijk zijn. We zouden haast zeggen: hoe kan het anders, in deze wereld, en zolang wij het lichaam der zonde nog met ons omdragen? Kan God ons wel zegenen, zonder ons te doen lijden? Het Kruis getuigt ervan, wat het de Heiland Zelf gekost heeft ons te kunnen zegenen; de waarheid, dat wij doorheen lijden tot heerlijkheid komen, werd daar op het hoogst en diepst geopenbaard. Elke geestelijke vreugde, die wij nu smaken, is als een bloem, welker wortels gedrenkt zijn door het verdriet en de smarten van Hem, die ons oordeel droeg.

De betekenis van dit gedeelte uit Elihu's rede is dus, dat hij Job er opmerkzaam op maakt, welke wegen God met de mens houdt, waarvan het einde is een onverderfelijke zegen voor de ziel. Job kon dat verstaan, want hij was zelf een gelovige, en wist wat het was, in gemeenschap met God te leven. Maar zo had Elihu er hem dan tevens aan herinnerd, dat, om deze zegen te bereiken, de weg door grote moeilijkheden en beproevingen moest heengaan. En nu kon Job zich dus afvragen, of niet misschien het lijden, dat hem trof, geen ander doel had, dan dat God hem wilde *zegenen*.

EEN AFGEDWAALDE ONDERWEZEN

Hoofdstuk 34 – 37

Elihu heeft gesproken over de wegen, die God met de zondaar gaat tot heil van zijn ziel, en over de kostelijke vrucht van zulke beproevingen. Hij past dit niet op Job toe – wat ook niet geheel juist zou geweest zijn – maar laat het aan zijn vriend zelf over, uit het gezegde de gevolgtrekkingen te maken voor zijn eigen leven en omstandigheden. Job kon zich thans afvragen, of Gods doel met hem misschien was hem als vrucht van alle lijden een onverderfelijke zegen voor de ziel te schenken.

In hoofdstuk 34 ontvouwt Elihu de waarheid verder. Dat was zowel voor Job als voor de vrienden nodig. daarom richt hij zich ook tot hen allen (vs. 2-4). We hebben in het voorgaande de nadruk gelegd op de woorden van genade, die Elihu sprak. het is steeds gezegend, en naar Gods gedachten, wanneer een gelovige *in het gevoel van genade* spreekt. Maar de vermaning, die God dienaangaande in Zijn woord tot ons allen richt, gaat verder. Zij luidt als volgt: “Laat uw woord altijd aangenaam zijn, met zout smakelijk gemaakt, opdat u weet hoe u iedereen moet antwoorden”⁴⁸. Dit nu bracht Elihu in toepassing. Het *zout* ontbrak in zijn woorden niet. De ernstige berisping, die Job zo ruimschoots verdiend had, werd *hém* door Elihu niet gespaard.

Maar deze verviel daarbij niet in de fout van de drie vrienden. Hij spreekt Job niet aan als een “onrechtvaardige”, verdiept zich niet in beschouwingen over Jobs vroegere leven. Hij neemt slechts de woorden, die Job voor de oren van hen allen gesproken heeft, tot uitgangspunt. En ja, dan moet hij vol smartelijke verbazing zeggen: “Waar is een man gelijk Job?” (vs. 7). Iemand, die zulke woorden van opstand tegen God durft uitspreken, als Job gedaan had, hij moge dan zelf geen “ongerechte”, geen “goddeloze” zijn, wat zijn wandel en zijn daden betreft, laat hem er zich toch rekenschap van geven, in welk *gezelschap* zulke woorden hem brengen! (vs. 5-8). Het is waar, de vrienden hadden hem als het ware er toe getart, maar Job was veel te ver gegaan. In zijn ijver om zich tegenover hun aantijgingen te rechtvaardigen, was hij God met even zovele woorden van onrechtvaardigheid gaan beschuldigen. Hij had zelfs gezegd: “Het baat een man niet als hij behagen schept in God” (vs. 9, HSV). Hij had tegenover de eenzijdige beschouwing der vrienden, alsof het kwaad op aarde altijd vergolden, het goede altijd beloond wordt, een andere, niet minder eenzijdige beschouwing geplaatst, en in zijn bitterheid op lichtvaardige wijze gesproken over de voorspoed der ongelovigen. Zulke uitspraken moesten verslappend werken op het verantwoordelijkheidsgevoel van andere gelovigen, terwijl de goddelozen er door werden aangemoedigd. Het was een taal, die zij gaarne hoorden, maar grievend voor oprechte gelovigen zoals Elihu.

Met kracht komt deze dan ook op voor Gods eer. “Er is bij God geen sprake van goddeloosheid” (vs. 10-12, HSV). En dan stelt hij opnieuw in duidelijke bewoordingen het grote beginsel op de voorgrond: “Want [naar] het werk des mensen vergeldt Hij hem, en naar eens ieders weg doet Hij

⁴⁸ Kolossenzen 4:6 (HSV)

het hem vinden” (vs. 11, SV). Schijnbaar komt dit geheel overeen met het standpunt der drie vrienden. maar het grote en belangrijke verschil ligt hierin, dat Elihu de toepassing geheel anders maakt. De vrienden zijn daar direct mee klaar. Zij zijn een typisch voorbeeld van gelovigen, die, “vast in de leer”, menen nu ook alles langs verstandelijke weg te kunnen oplossen! Maar laat ons toch inzien, dat God daartoe de waarheid *niet* gegeven heeft. Zeker, het is van het grootste belang, dat wij de waarheid kennen, verstaan, begrijpen. Wij moeten er ook in toenemen, er in onderwezen worden, er ons door laten onderwijzen. En daartoe moeten we ons verstand gebruiken. Wie in de dingen des geloofs alleen met zijn gevoel rekt, is zo gemakkelijk een prooi van allerlei dwaalleer. Paulus echter spreekt van onze *redelijke* dienst⁴⁹, en bedoelt daarmee een praktisch dienen van God, dat niet door het gevoel geleid wordt, maar door kennis, inzicht in hetgeen naar Zijn hart is. Maar wat de toepassing van de waarheid betreft in gevallen van het dagelijks leven op onszelf, doch nog meer op andere gelovigen, daartoe is nodig een geestesleven in innige, praktische gemeenschap met God. Dan alleen kan de Heilige Geest, die in ons woont, ten volle Zijn gezegende werkzaamheid ontplooiën, en wordt in elk geval opnieuw ons van Godswege het licht geschonken, om in dit bijzondere geval te handelen, te oordelen, te raden.

Zo onthoudt dan ook Elihu zich ervan, op overrijlde wijze de waarheid van Gods onkreukbare rechtvaardigheid op Jobs leven en omstandigheden toe te passen. Hij begreep, dat bij God alles een eigen, door Hem bepaalde tijd heeft. Maar dat nam niet weg, dat tegenover Jobs uitingen van opstand en ongeloof de waarheid krachtig moest gehandhaafd worden. Hoe zij tegen het einde der tijden op volkomen wijze in vervulling zal gaan, leert ons het boek Openbaring⁵⁰. Elihu wist dit niet, maar hoewel de omstandigheden schijnbaar met de waarheid niet overeenkwamen, hield hij ze toch vast, en wees intussen zowel Job als de vrienden op de grootheid van Hem, die alle dingen in Zijn hand heeft. Wie zal Hem rekenschap vragen (vs. 13-15). Tevens wijst Elihu er op, dat God in deze tijd ook reeds met de mens bezig is, en naar Zijn wijsheid het kwaad bezoekt, zonder dat dit een vaste regel behoeft te zijn, waaraan de mens God zou kunnen binden (vs. 16-30). Maar belangrijk is wat hetgeen Elihu in de verzen 31 en 32 aan Job ter overweging geeft. Wanneer God met een mens handelt, zoals Hij met Job deed, lag het dan niet voor de hand, dat deze althans zou vragen: hetgeen ik niet zie, leer Gij mij dat, en *indien* ik onrecht gedaan heb, zal ik het niet meer doen? (vs. 32). Dit is geheel de gedachte uit Psalm 19:13, en belangrijk voor iedere gelovige. Elihu komt intussen tot de slotsom, niet dat Jobs vroegere leven een leven van schijnvroomheid en verborgen zonde was, maar dat hij “niet met kennis” gesproken had (vs. 35, HSV). En zijn wens is, dat Job ten einde toe moge beproefd worden, opdat hij tot inkeer zou komen en niet zou voortgaan op deze weg (vs. 36-37).

Is Elihu zo voor de rechtvaardigheid van God opgekomen, in hoofdstuk 35 weerlegt hij Jobs tweede grote dwaling. En weer begint hij met Jobs eigen woorden te herhalen, om hem op grond van hetgeen niet weerlegd kon worden te bestraffen. Job had gevraagd, welk voordeel zijn gerechtigheid hem zou aanbrengen. Daartegenover wijst Elihu naar boven, doet hem de majesteit van hemel en wolken, de majesteit van de Schepper aanschouwen, en zijn eigen kleinheid voelen (vs. 2-5). Onder de indruk daarvan tracht hij dan Job te doen verstaan, dat het er niet om gaat, of een mens God enig voordeel aanbrengt, maar omgekeerd: welke zegen God de mens wil schenken. Al wat de mens door een wandel in Gods wegen Hem kan toebrengen: eer, lof, aanbidding, heerlijkheid, het is niet anders dan hetgeen Hem van rechtswege toekomt. Maar wat de mens zelf betreft, het is onmogelijk dat hij zó voor God wandelt zonder met de rijkste zegeningen beloond te worden. De zegen, de winst van een oprechte wandel, kan slechts aan de zijde van de mens zijn. En zo ook kan de boosheid van de mens Gods majesteit niet verlagen; het is slechts tot tijdelijke en eeuwige schade van hemzelf.

In hoofdstuk 36 gaat Elihu voort en voert nog meer redenen aan. Heilige ijver voor Gods eer drijft hem, maar ook een oprechte begeerte, zijn medebroeders en vrienden te overtuigen. Wat ons in dit gedeelte van zijn rede treft, is, dat hij niet alleen spreekt over rechtvaardigen en goddelozen, maar ook woorden van vermaning richt tot gelovigen, die afgeweken zijn. In hoofdstuk 33 hebben we

⁴⁹ Romeinen 12:1

⁵⁰ Openbaring 20:12-15; 22:12

gezien, hoe hij de bekering van een zondaar beschrijft. Hier, in dit hoofdstuk, is onder meer sprake van de tucht des Heeren over hen die reeds bekeerd zijn (vs. 5-15). God bestuurt en leidt de Zijnen. Maar helaas, zij kunnen op verkeerde wegen geraken door ontrouw of dwaling. En dan vinden we hier, hoe *in beginsel* Gods bemoeienissen met de Zijnen in zulke omstandigheden toen dezelfde waren als in onze tijd. Ook in dit opzicht scheen weliswaar het licht voor de gelovigen van de oude dag nog niet zo helder als voor ons, die in de bedeling der genade leven en in het bezit zijn van de volle openbaring Gods in Zijn Woord; maar wat we bij de overdenking van het Boek Job al zo vaak gezien hebben, treedt ook hier weer voor de aandacht: de grote zedelijke beginselen van Gods doen met de mens, hetzij bekeerd of ongelovig, zijn door alle eeuwen dezelfde geweest en gebleven. Elihu kon dan ook hetgeen hij over de tucht gezegd had, direct op Job, die een gelovige was, toepassen (vs. 16-21). Wanneer over de zondaar gesproken wordt, is er sprake van redding, verlossing, verzoening (33:24). Hier daarentegen horen we van tucht, van onderwijzing. Terecht stelt Elihu dan ook aan het eind van zijn betoog God als Leraar voor (vs. 22). Zou Job naar die Goddelijke Leermeester niet luisteren? Was hij wijzer dan God? Of was zijn inzicht in Gods wegen volmaakt? Verre van dien! En dat niet alleen, omdat hij, evenals alle mensen, met zwakheid omvangen was, maar ook, omdat God Zich in die tijd nog maar zeer ten dele had geopenbaard.

En hiermee komen we tot een zeer belangrijk punt, wat betreft het karakter van het Boek Job. God zou Zich nog verder openbaren, en Hij zou dat doen in “heilige Schriften”, op geestelijke wijze, zó dat wij thans, hoewel God niet ziende, toch Zijn gedachten kunnen kennen. De Schrift is voor ons de meest volmaakte en volstrekt betrouwbare bron van kennis en inzicht. Daarnaast echter hebben wij, ook thans nog, Zijn openbaring in de natuur. Bedorven als de ganse schepping is door de zonde⁵¹, ontbreekt aan deze openbaring die heerlijke volkomenheid en zekerheid, die ons op het Woord doet bouwen als op een rots. Vandaar dat zij voor ons niet die betekenis meer heeft, welke zij had voor de gelovigen uit de oude dag. Hoe minder ver echter Gods openbaring in de Schrift was voortgeschreden, hoe meer wij, ook in de geschiedenis der Schrift vinden, dat God door de natuur tot de Zijnen spreekt. In Psalm 19 vinden we deze *beide* openbaringsvormen, en we voelen, hoe de psalmist door *beide* tot aanbidding wordt gebracht! En in Romeinen 1, waar sprake is van de volken, die in het geheel geen Schrift-openbaring hadden, worden zij nochtans verantwoordelijk gesteld voor het niet doen van Gods wil, “omdat hetgeen van God te kennen was, onder hen openbaar was” uit de werken Zijner handen. Welnu, we hebben reeds vroeger opgemerkt, dat de geschiedenis van Job zich afspeelt in de allervroegste tijden van Gods openbaring. En het verwondert ons dan ook niet, wat wij zoveel en op zulk een bijzonder verheven en aangrijpende wijze in dit Boek over de schepping horen spreken. God had Job bezocht, Elihu had het grote beginsel aangetoond dat Hij over de Zijnen tucht uitoefent, als zij afgeweken zijn, zoals een leraar met onderwijzing tot hen komt. Maar we zouden kunnen zeggen, dat de taal, die deze Leraar sprak, de taal der natuur was. Zó stelt Elihu het voor in het slot van zijn rede (36:23; 37:24), en ook hierin is hij geheel naar Gods gedachten. Want zó zou God ook Zelf tot Job spreken. Zeker, later zou Hij getuigen door de dienst der profeten, vele malen en op velerlei wijzen; nog later (Hebreeën 1) zou Hij spreken in de Zoon, en het evangelie der genade van Christus zou overal gebracht worden; maar hier behaagde het God, Zijn gedachten te doen kennen in de taal, die hemel en aarde dag aan dag spraken tot alle mensen, en die zij allicht toen ook beter konden verstaan dan wij thans.

Elihu had, na zijn ernstige rechtvaardiging van God, Job daarop voorbereid. Zijn dienst was volbracht. Hij had zijn taak in getrouwheid vervuld: als “één uit duizend” was hij waarlijk een uitlegger, een gezant van God geweest. Maar nu was het ogenblik gekomen, waarop de God van hemel en aarde Zelf tot Job het woord zou richten. En we mogen veronderstellen, dat God de dienst van Elihu heeft gebruikt, om de van de waarheid afgedwalde Job te onderwijzen,⁵² en om de onjuiste gedachten omtrent God en omtrent zichzelf uit Jobs hart weg te nemen, zodat hij nu geheel was voorbereid, naar de stem van de Leraar Zelf te luisteren.

⁵¹ Romeinen 8:20-22

⁵² Jakobus 5:19-20

DE STEM GODS

Zo zijn wij dan nu dat machtig-aangrijpend ogenblik genaderd, waarop God Zelf Zijn stem doet horen. Met hoeveel hemelse wijsheid had Hij dat ogenblik gekozen! Laat ons, zowel in ons eigen leven, alsook bij de overdenking van Jobs leerrijke geschiedenis, toch altijd diep doordrongen zijn van de alomtegenwoordigheid Gods. Hij was aanwezig, hoewel onzichtbaar, bij al de beraadslagingen der vrienden. Hij hoorde al wat er van Hem gezegd werd, die vele opmerkingen, zowel van Job als van de drie vrienden, waarin Hij op een Hem onwaardige en onjuiste wijze werd voorgesteld. Hoe zijn wij, mensen, bij de eerste onbillijke beoordeling van onze persoon aanstonds geneigd tussenbeide te komen, onszelf te rechtvaardigen. Maar God zwijgt in Zijn verheven rust en wijsheid. Hij laat Job en zijn drie oude vrienden uitspreken, en zo alles openbaar worden, wat in hun hart leeft. Daarop zendt Hij Zijn gezant, Zijn uitlegger, een mens evenals zij, maar die tot hun beschaming en lering op de juiste wijze van God getuigt. En dan eindelijk treedt Hij Zelf te voorschijn, en geeft de meest onverwachte, maar tevens de meest volkomen oplossing van de grote vraag, die hen allen had beziggehouden.

Laat ons echter allereerst een ogenblik terugzien in Jobs geschiedenis, en ons afvragen, hoever we reeds de oplossing van het raadsel van zijn ontzettend lijden genaderd zijn. En dan geloof ik, dat we, vooral door de dienst van Elihu, zeer belangrijke dingen geleerd hebben. Job had Gods bedoeling op droevige wijze misverstaan, en in de storm van leed, die over zijn hoofd hing, betreurenswaardige dingen gezegd. Maar zijn drie vrienden hadden veel ernstiger gefaald. Bij Job vonden we, naast uitingen van bittere vertwijfeling en opstand, ook een en andermaal woorden van heerlijk geloof. Weliswaar sprak hij het uit, dat hij God uit het oog had verloren; dat Hij een vreemde, ja een vijand voor hem geworden was; maar we zouden kunnen zeggen: dat waren zijn slechtste ogenblikken, terwijl de vrienden in hun beste ogenblikken, als zij meenden geheel en al als verdedigers van Gods eer te kunnen optreden, toonden een verkeerd en eenzijdig inzicht in Zijn wegen te hebben, Zijn hart in het geheel niet te kennen. Dan echter komt Elihu, en laat voor zover een mens daartoe in staat is, te midden van deze verwarring het licht van God schijnen.

Elihu maakt duidelijk, dat God evenmin een willekeurig despoot is, als dat Hij, naar een strenge vergeldingsregel, het goed en kwaad der mensen beloont of straft. Wel is het waar, dat Hij wonderlijk handelt met de mens; maar de gelovige, die acht geeft op Zijn wegen, wil Hij toch ook het doel daarvan bekend maken, en het gevolg is, dat Zijn naam verheerlijkt wordt. Zo toont Elihu aan, dat God wegen van genade en van gerechtigheid met de mens gaat, waarvan het doel nú eens is: een onbekeerde te verootmoedigen en zijn ziel te redden, dan weer: een gelovige, die is afgeweken, terecht te brengen. Ook Elihu rechtvaardigt dus God tegenover Job, en bestraft diens eigengerechtigheid, ongeduld en gebrek aan eerbied. Maar hij wacht er zich tevens voor, Job te beschuldigen, zoals de vrienden deden. Ook zijn toon, als hij Job bestraft is geheel anders dan die van de vrienden. We hebben gezien, hoe Job in de nood van zijn ziel telkens weer toegaf aan zijn gevoel: van God verlaten te zijn, en dan overhaast en heftig sprak, maar ook, hoe hij na elke nieuwe uitbarsting weer in zekere zin tot inkeer kwam. De oorzaak van zijn wanhoop was dan vaak voor een niet gering deel gelegen in de scherpe woorden van zijn vrienden. Want juist omdat zij, wie het leed niet persoonlijk getroffen had, zo rustig en schijnbaar weloverwogen spraken, werd Jobs open en eerlijk gemoed er te dieper door getroffen. Bij Elihu vinden we echter zowel een andere wijze van oordelen als een gans andere toon. Het ongepaste in Jobs uitingen verschoont hij niet, integendeel, hij spreekt openlijk uit, tot welke verschrikkelijke gevolgen zulke woorden leiden. Maar wat zijn figuur zo aantrekkelijk maakt, is, dat hij ook in het donkerste leed nog het oog van zichzelf en van anderen weet te vestigen op Gods genaderijke bedoelingen.

Wat bleef er dan nu nog over? Het is duidelijk, dat er slechts Eén was, die aan de woorden van Elihu gezag en kracht kon geven. Dat was God Zelf. Afgezien van de ontzaglijke indruk, die het op alle daarbij tegenwoordigen moet gemaakt hebben, dat de Schepper van hemel en aarde Zich persoonlijk in verstaanbare woorden tot een mens richtte, is het voor Job ongetwijfeld nog van een zeer bijzondere betekenis geweest. Want had hij deze gunst niet op de meest hartstochtelijke wijze van God afgesmeekt? Eerst vroeg hij om een man, een vriend, die tussen hem en God zou staan (Job 9:33), later wenste hij een onmiddellijk antwoord van God Zelf (Job 31:35). Beide was de oprechte

wens zijner ziel, en toonde het brandend verlangen, dat in hem leefde, dat toch alles tussen hem en God in orde zou komen. En is het niet treffend, dat God hem in deze beide dingen heeft verhoord? Hoewel Job toch, tegelijk met het uitspreken van zijn begeerte, zichzelf zó hoog stelde, dat hij als een vorst tot God meende te kunnen naderen! (31:36-37).

Zo spreekt dan, nadat Elihu's woord zijn werk aan Jobs hart gedaan heeft, de Heer Zelf uit een onweer. Reeds deze wijze van Zich te openbaren geeft ons een indruk van wat het karakter en de inhoud Zijner woorden zou zijn. het was nodig, dat Job diep onder de indruk van Gods grootheid en majesteit kwam.

Onwillekeurig denken wij hierbij aan een andere openbaring van God, waar Hij ook iemand tegenkwam die gefaald had. Maar hoe geheel verschillend was daar Zijn wijze van doen! Elia, de grote profeet des Heeren, was zwak geworden, gebroken in zijn geestkracht en vertrouwen op God; en wel vanwege de dreiging van een vrouw. Door bijzondere Goddelijke voorziening vindt hij zijn weg door de woestijn naar de berg Gods. Daar laat God hem zijn hart uitstorten, tot tweemaal toe. Maar als God Zich openbaren zal, dan is het noch in de wind, noch in de aardbeving, noch in het vuur, maar in het genaderijke suizen van een zachte stilte. Deze gebroken man had, evenals Job, het woord der vermaning nodig. Maar hoe handelt God steeds op wonderbare wijze met de Zijnen *naar de behoefte van hun ziel!* De verslagene wordt met genade gesterkt, vertroost en opgericht. Het woord der vermaning – hoewel ik stellig geloof dat het voor Elia aan duidelijkheid niets te wensen overliet – is ernstig, maar zacht en kort. Niet anders dan een tweemaal herhaalde vraag: “Wat maakt gij hier, Elia?” En dan, als de profeet zich heeft uitgesproken, een korte opdracht. Zijn dienstwerk was nog niet afgelopen, zoals hij gemeend en gevraagd had. En ten slotte de beschamende mededeling: “Ik heb zeventuizend doen overblijven”.⁵³

Geheel anders is het bij Job. Deze moest terneergeworpen worden. In zijn voorspoed was hij in alle opzichten een man naar Gods hart geweest, maar het lijden had hem geprikkeld tot opstand en verzet. De hoogmoed zijns harten was openbaar geworden. God wilde hem daarvan verlossen, om hem daarna een dubbele zegen te kunnen schenken. En daartoe was nodig, dat de Almachtige Zich in al Zijn kracht openbaarde.

Hoe dit precies heeft plaatsgevonden, zouden we moeilijk kunnen zeggen. Het zou ook een onnodig gissen zijn, wanneer we er ons in gingen verdiepen. Waar het op aankomt, en waar we zeker van zijn, is dit, dat God ten aanhore van Elihu en de andere vrienden tot Job op duidelijk verstaanbare wijze heeft gesproken. De raadselen, waarin Job en zijn vrienden wandelden, behoeften niet te wachten totdat de eeuwigheid ze verklaren zou. God wilde hen in dit leven de oplossing reeds schenken. Opdat zij bij dat licht te meer tot verheerlijking van Zijn Naam en tot innerlijke vreugde des harten voor zichzelf zou wandelen. – Ook dit is van belang voor ons. Want al hebben wij geen onmiddellijke Godsopenbaring te wachten, Hij spreekt toch tot ons door Zijn Woord op duidelijker wijze, dan Hij ooit tot Job spreken zou. En in dat Woord vinden wij een schat van aanwijzingen, waardoor op de donkerste wegen van ons leven het verhelderende licht van God valt. Als er maar geloof gevonden wordt, om naar Zijn stem te luisteren. Weliswaar zijn er ook nu raadselen, waarvan we zeggen mogen, dat het volmaakte licht daarover in de eeuwigheid ons zal opgaan. Maar laat ons er ons voor wachten, dat niet gebrek aan belangstelling en geloof in Gods Woord ons in duisternis laat, waarlicht zou kunnen zijn!

Belangrijk is ook dat het *Jahweh* is, die uit het onweer tot Job spreekt. Onder deze naam heeft God Zich aan Israël geopenbaard, aan het begin van zijn geschiedenis als de Eeuwig-Getrouwe (Exodus 3:14). Vóórdien was Hij onder andere namen bekend geweest. De oudste daarvan was die, welke Hem voorstelde als God, de Almachtige (El, meervoud Elohim). Als zodanig vinden we Hem in Genesis 1:1 als Schepper van hemel en aarde. En met deze naam wordt Hij ook voortdurend genoemd in de gesprekken der vrienden.⁵⁴ Dit verwondert ons niet, als we bedenken, hoe vol het Boek Job is van de almacht Gods, en van gedachten, aan de schepping ontleend. Het bewijst ook, dat de geschiedenis van Job zich heeft afgespeeld buiten Israël, en zeer waarschijnlijk wel vóór Israëls

⁵³ 1 Koningen 19

⁵⁴ Met één uitzondering, n.l. in Job 7:9, waar Jahweh wordt gebruikt

geschiedenis. Maar de schrijver van het Boek kende God als Jahweh. Vandaar, dat deze naam in de eerste twee hoofdstukken voorkomt. En als Jahweh, als Israëls God, is het ook, dat de Heer Job antwoordt; dat Hij Zich bezighoudt met een uit de volken, die met oprechtheid zocht Hem te kennen. Daarom kunnen wij het ook verstaan, dat het Boek Job deel uitmaakt van de openbaring, aan Israël geschonken.

Reeds meermalen hebben wij er vroeger op gewezen, dat het God Zelf was, die aan het einde van het Boek Job de oplossing geven zou van de vraag, welke allen bezighield. Maar letten wij er wel op, op welke wijze Hij dat doet. Zeker niet, gelijk men menselijkerwijs verwachten zou. Want het is niet zó, dat Hij Zich nu ten slotte in het debat gaat mengen! Dat Hij aantoon, waar Job, waar de vrienden gefaald hebben, om dat ten slotte op de kernvraag van het Boek: “Waarom lijden Gods kinderen in deze wereld?” een duidelijk geformuleerd antwoord te geven! Als we het zó beschouwen, moeten we veeleer zeggen, dat de oplossing geheel achterwege blijft. En helaas is dat ook van de zijde van kritische Schriftonderzoekers gedaan. Sommigen van hen zijn zelfs zóver gegaan, de echtheid van dit gedeelte uit het Boek Job te ontkennen. Zij beschouwen het als een latere wijziging en nemen aan, dat Jahweh oorspronkelijk geheel anders heeft gesproken. merkwaardig, hoe men, als men oordelend tegenover de Schrift staat, er toe komt, het gegevene, dat men niet begrijpt, te verwerpen, en aan te nemen, wat alleen in de eigen fantasie bestaat, maar waarvoor nimmer een spoor van bewijs is gevonden. Laat ons echter tegenover de Schrift staan zoals de gelovige uit Psalm 1, wiens lust was in des Heeren wet, en die hij dag en nacht overpeinsde. Zulk een uitdrukking duidt immers ook aan, dat Gods Woord onmogelijk in al zijn diepte op het eerste gezicht begrepen wordt. Maar als er moeilijkheden zijn, laat ons dan niet ons vertrouwen stellen in studie, in wetenschap, in verstand alleen. De resultaten zijn dan zo vaak, dat we de Schrift verliezen, en de grootste “wetenschappelijke” onzekerheid overhouden. Maar God Woord moet *overdacht* worden. Dag en nacht overdacht worden!

Zo ook het antwoord des Heeren aan Job. Moest Job iets uitgelegd worden? Zou God met hem gaan redeneren, zoals de vrienden gedaan hadden? Ach, Job had iets geheel anders nodig. Zijn ziel moest in de juiste verhouding tot God teruggebracht worden, zijn hart op de rechte plaats gesteld. Die plaats was de plaats van berouw in stof en as. Eenmaal in een rechte toestand voor God gebracht, zou hij immers vanzelf alles begrijpen. Juist omdat God in al Zijn wegen en in al Zijn doen de Volmaakte was, behoefde hij Job niets te bewijzen. Job zag het onmiddellijk met volkomen duidelijkheid in, zodra hij de woorden van berouw had uitgesproken. Vóórdien zou, met eerbied gesproken, zelfs Goddelijke redeneerkunst niets bij hem vermocht hebben. Zien wij maar eens, hoe het in onze tijd gaat met gelovigen, die van God zijn afgeweken. Zij bezitten de geopenbaarde waarheid Gods in de Schrift, maar verstaan deze niet. Werkelijke dwaalleer komt niet voort uit tekortkoming van het verstand, maar uit een afwijking van het hart. En zo is het dan ook allereerst Gods bedoeling, Jobs hoogmoed te breken, door hem Zichzelf voor te stellen in al Zijn kracht en majesteit als Schepper. Waarbij we dan zien zullen, hoe tevens menige vraag, in het Boek Job aan de orde gesteld, haar antwoord vindt.

OP DUIZEND VRAGEN GEEN ANTWOORD

Hoofdstuk 38 – 41

“Wie is hij die Mijn raad duister maakt met woorden zonder kennis?” Met deze ernstige vraag richt de Almachtige Zich tot de opstandige lijder (38:2, HSV). Wat had Job veel gesproken! Wie zichzelf een weinig kent, voelt, dat het niet aan ons is hem deswege te veroordelen. Wij begrijpen zo goed, dat hij door de overmaat van smart, welke hij te dragen had, vol vertwijfeling losbarstte en zijn zelfbeheersing verloor. “Ik echter zal mijn mond niet houden. Ik zal spreken in de benauwdheid van mijn geest” (7:11, HSV) had hij zelf gezegd. Maar waar hij, mensen als hij, ons van oordelen onthouden, daar is het toch goed, dat wij Gods gedachten over onze medemens kennen. En dan komt hier bij Job aan het licht, hoeveel kwaad hij met zijn onbeheerste woorden gedaan heeft. Voelen we niet, bij het lezen van Job 3:1, dat daar een keer ten kwade plaatsvindt? Vóór dat ogenblik was Job een volmaakt voorbeeld van gelovig berusten in ’s Heeren wegen geweest. Deze gezindheid had

hem gekenmerkt tot eer van God⁵⁵, tot beschaming van Satan, tot voorbeeld voor ons, aan wie de volharding van Job ter navolging wordt gegeven.⁵⁶ Maar als we dan lezen: “Daarna opende Job zijn mond en vervloekte zijn geboortedag” (3:1, HSV), dan is daar in die eerste korte mededeling reeds de opstand, het verzet, het vloeken van een dag waarvoor God te allen tijde behoorde gedankt te worden; het God de schuld geven van de mislukking in zijn leven, het oordelen van de mens over Gods wegen. En daarmee had Job voor zichzelf en voor anderen de raad Gods verduisterd. Nú pas was hij zelf in duisternis; was hem door zijn verkeerde gezindheid alle inzicht in Gods leidingen ontnomen. Welk een waarschuwing voor ons in dagen van tegenspoed!

Thans roept God hem op, als een man Hem te woord te staan (38:3). Weliswaar had Job zelf over de mens gesproken als over een zwakke tegenover God: “Wat is de mens, dat Gij hem groot acht?” (7:17, SV). Maar daar hij het gewaagd had, God ter verantwoording te roepen (31:35-37), paste hem nu ook de houding van een held. God antwoordt hem met een wedervraag: “Waar was u toen Ik de aarde grondvestte?” (38:4, HSV). In deze vraag ligt alles wat volgt opgesloten. Het scheepsel wordt tegenover de Schepper geplaatst: dat is de grondgedachte van deze woorden van de Heer. Job moet het antwoord schuldig blijven: de schepping der wereld, dit duizendvoudig wonderwerk van God, lag immers ver vóór hij zelf geschapen werd, één mens onder de velen, één scheepsel te midden van een schepping, omtrent wier oorsprong hij niets wist, noch hoe God haar in stand hield. En zoals op deze kernvraag, moet Job dan ook het antwoord schuldig blijven op de meer dan vijftig verdere vragen, hem door God gesteld. Elke menselijke inbeelding wordt hier door God tenietgedaan; de trotse woorden van Job verstommen zodra hij spreekt.

Toch moeten wij wel in het oog houden, dat het niet Gods bedoeling was, Job bij Zijn scheppingswerken zelf te bepalen. Integendeel: Hij wilde het hart van Job, en van ons allen, die Zijn heerlijke woorden tot onze overdenking gekozen hebben, met Zijn eigen Persoon doen bezig zijn. De mens moest van elke gedachte over zichzelf worden verlost, in ootmoed zich leren buigen voor de grootheid van de Schepper Zelf. Want als Gods werken zo wonderlijk zijn, hoeveel heerlijker is dan Hij, die deze dingen tot stand bracht! Als wij reeds klein worden bij het aanschouwen van hetgeen Hij gemaakt heeft, hoe nietig zijn wij dan tegenover Hemzelf. Maar ook: hoe wekt zulk een gevoel ons op, ons volkomen vertrouwen in Hem te stellen.⁵⁷ Meent ge, dat Job later veel bezig is geweest met de behémoth of de Leviatan? Geenszins, maar van *God* was hij vervuld, meer dan te voren (42:5). En daarmee was Gods doel bereikt.

De heerlijke lering, die wij uit dit gedeelte kunnen trekken is deze, dat het er in de allereerste plaats op aankomt, of wij ons op de juiste plaats voor God bevinden. Daarom redeneert God niet met Job. Zodra deze onder de indruk gekomen was van zijn onmacht, om de wonderwerken der schepping te verklaren, begreep hij, dat hij nog veel minder in staat was, Gods wegen en plannen met een mensenziel te beoordelen. Zijn bedoelingen met de heiligen, die Hij liefheeft, Zijn toegenegenheid tot hen, Zijn trouw, zorg, leiding – hoeveel dieper gaat dit alles, dan het scheppingswerk! In het laatste bewonderen wij Zijn macht en majesteit; maar in Zijn bestuur over de zielen spreekt Zijn *hart*. Hij weet immers, wie wij zijn; gedenkt er aan, dat wij stof zijn.⁵⁸ Hij weet ook, welk een machtige vijand der zielen wij tegenover ons hebben. Maar nochtans wil Hij in deze zwakke mens Zijn hoogste bedoelingen verwezenlijken; bedoelingen, die veel verder gaan dan de schepping; en wil Hij op het allerhoogst verheerlijkt worden, niet door het lied der natuur,⁵⁹ niet door de samenzang der morgensterren (38:7), maar in Zijn heiligen, en bewonder worden in allen die geloofd hebben.⁶⁰ De volle openbaring van Gods hart aanschouwen wij in de eeuwige zegeningen die Hij aan de Zijnen schenkt. Voor hen is Hijzelf in Christus neergekomen; in Hem, die niet alleen de Waarheid was, maar in Zijn wezen ten volle de Vader openbaarde. Van dit alles kon Job nog niets geopenbaard worden, maar zijn hart werd door verootmoediging op deze dingen gericht.

⁵⁵ Zie Spreuken 27:11, SV: “Zijt wijs, mijn zoon, en verblijd mijn hart; opdat ik mijn smader wat te antwoorden heb” (M.V.)

⁵⁶ Jakobus 5:11.

⁵⁷ Psalm 146:5-6

⁵⁸ Psalm 103:14

⁵⁹ Psalm 19

⁶⁰ 2 Thessalonicenzen 1:10

Aan de hand van deze opmerkingen zal men bij het lezen en overdenken van de hoofdstukken 38, 39, 40 en 41 ten volle kunnen genieten van de pracht en majesteit van deze Goddelijke woorden; onder de indruk komen, ook voor zichzelf, van de grootheid van de Schepper, zonder in de fout te vervallen, bij deze dingen zelf te veel stil te staan, wat Gods bedoeling met Job evenmin was als met ons.

Letten wij er nog op, hoe God eerst spreekt over de grote dingen in de natuur: de aarde (38:4-7), de zee (38:8-11), de morgenstond (38:12-15), de afgrond en het dodenrijk (38:16-18), het licht en de duisternis (38:19-21), sneeuw, wind, regen, vorst, sterren, wolken, onweer (38:22-38).

Maar dan wendt Hij zich tot kleinere dingen, waarin Zijn zorg voor het geschapene uitkomt (hsk. 39). Hij spreekt over de voeding der jonge leeuwen en raven, het werpen van steengeiten en hinden, de woning van de woudezel. Ook over die kleine en toch zo kostbare schoonheden in de natuur, de kleurenpracht der pauwenvleugels, de vedertooi der struisvogels, evenals over de kracht en grootheid van het paard, het vurige krijgros, dat de grond doet dreunen van zijn hoefslag. Reeds hier, waar het de dierenwereld geldt, komt Gods zorg naar voren, en het is, alsof wij de stem van de Heer Jezus horen, die wijst op de zorg van de hemelse Vader voor de musjes, de leliën om dan te vragen: zal Hij dan niet veel meer nog voor u zorgen, kleingelovigen?⁶¹ Zulk een kleingelovige was Job ook geweest, maar hier, in dit ontzagwekkend uur van Goddelijke onderwijzing, leerde hij reeds de vraag van de Heiland beantwoorden.

Als God over deze dingen gesproken heeft, roept Hij opnieuw Job ter verantwoording (39:34-35). En dan blijkt Zijn woord niet tevergeefs te zijn geweest. Job heeft zijn geringheid, zijn onvermogen tot antwoorden reeds ingezien. Maar God wil hem verder brengen. Vandaar, dat Hij in hoofdstuk 40 voortgaat. Job moest niet alleen zijn kleinheid tegenover God erkennen, maar ook belijden, dat hij gezondigd had; hij moest berouw tonen. Daartoe herinnert God hem nu aan zijn vermetel oordelen over God, en dat om zichzelf te rechtvaardigen (40:3). En Job wordt opgeroepen te tonen, dat hij ook de macht bezit, die een zo hoogstaand zedelijk beoordelaar toekomt; de macht om hoogmoedigen en goddelozen met één woord neer te werpen! (40:4-9). Job kan dat niet, en om hem hiervan goed te doordringen, herinnert God aan twee van Zijn schepselen, die, alhoewel zijzelf geheel van God afhankelijk zijn, door hun voorkomen en de verheven natuurkracht van hun verschijning de mens tot onderwerping dwingen. Het zijn de behémóth⁶², blijkens de beschrijving een machtig landdier, en de Leviathan⁶³, en niet minder verschrikkelijk watermonster. Van deze beide dieren vinden we in de hoofdstukken 40 en 41 de prachtigste beschrijving, wel in staat om ons met ontzag te vervullen! Wat Job betreft, voor hem waren van bijzonder belang de *vragen*, hem door God gesteld met betrekking tot deze twee dieren (40:19-26). Wat vermocht hij tegen hen? Niets. Bij een ontmoeting tussen deze monsters en de mens, was de nederlaag stellig aan de zijde van de laatste. Het enige, wat de mens doen kan, is dit te erkennen, daarmee rekening te houden, geen overmoedige strijd aan te binden (vs. 27), maar zich te onderwerpen. Wanneer echter reeds tegenover zulke schepselen Gods van onderwerping en van onmacht sprake is, hoeveel te meer tegenover de levende God!

Ook voor onze tijd is het belangrijk, de aandacht te vestigen op Gods macht in de natuur, en de eerbied, die ons dàartegenover past. Wij leven in een tijd van grote overwinningen van de mens over het rijk der natuur. Ongetwijfeld verwezenlijkt de mensheid daarbij een oorspronkelijke bedoeling van God, zij het dan in grote zwakheid tengevolge van de zonde. Want hoeveel mensenlevens kost onze vooruitgang niet elke dag? En vooral: hoe worden de krachten der natuur, die de mens aan

⁶¹ Mattheüs 6:25-30

⁶² Dit is de beschrijving van een dinosauriër! Behémóth wordt soms foutief vertaald als nijlpaard (NBG). Een nijlpaard heeft echter een heel klein staartje en is als “voornaamste” van Gods werken lang niet zo indrukwekkend. (M.V.) Zie verder : <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/draken-OT.pdf> .

⁶³ In dit gedeelte van Job lezen we over een ander groot schepsel, de “Leviathan” (in de NBG-bijbel foutief vertaald als “krokodil”). Zoals met de Behemoth, vertelt het verhaal hoe God dit schepsel beschrijft, met de toespeling dat Job ermee vertrouwd is. God herinnert Job aan de grote moeilijkheid om zo’n dier als de Leviathan te vangen. De Leviathan had verschrikkelijke tanden en de sterke bepantsering was typisch voor vele dinosauriërs. (M.V.) Zie verder : <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/draken-OT.pdf> .

zich heeft kunnen onderwerpen, misbruikt tot eigen verderf en ondergang, of tot zelfverheerlijking, in plaats van tot eer van God!

Wat is al die vooruitgang echter nog maar gering als we op de grootheid van de schepping letten! Wat kunnen wij in onze tijd op alle vragen antwoorden, door God aan Job gesteld? De grootste geleerden, zij, die het diepst in de geheimen der natuur zijn ingedrongen, zullen, als zij eerlijk zijn, de eersten zijn om te antwoorden: niets. Er is echter in onze tijd een gevaar, dat zij, die niet tot deze wetenschappelijke mannen behoren, zich te veel op onze vooruitgang laten voorstaan. Zij zijn zich wel van hun eigen onkunde bewust, maar menen toch, dat voor anderen, beter onderlegd en wetenschappelijker ontwikkeld, de natuur eigenlijk geen geheimen meer heeft. Dit is een grote dwaling. De grootste wijze van onze tijd weet evenmin te antwoorden op de duizenden jaren geleden door de Goddelijke Leermeester tot Job gerichte vragen, als deze zelf. Hij is “te gering”. Op duizend vragen ook nu nog geen antwoord! Want *groot* is de Heer, onze God!

EEN LEVEN IN GODS GOEDGUNSTIGHEID

Hoofdstuk 42

De grote worsteling der ziel, waarvan het Boek Job ons toeschouwer en deelgenoot gemaakt heeft, spoedt ten einde. De oplossing van zo talrijke en diep het leven van ieder mens ingrijpende vragen was gegeven. Niet in woorden, niet in treffend-bewezen leerstellingen, maar in het verootmoedigde hart van de lijder en het opstandige zelf. Job antwoordde en zei: “Ik weet dat U alles vermag, en geen plan is onmogelijk voor U” (42: 2, HSV). Hoe weldadig doen deze eenvoudige, duidelijke woorden aan na zoveel andere uitspraken uit dezelfde mond! We voelen er uit: zijn hart is tot rust gekomen. Overgave aan God klinkt ons tegen, een stil-zijn onder de hand des Heeren, waarin de ziel tot kalmte komt. Treffend is, hoe hij zich beijvert, God thans volkomen gelijk te geven. Vroeger rechtvaardigde hij zichzelf, zelfs ten koste van Gods gerechtigheid; thans rechtvaardigt hij God, ook al moet hij daarmee zijn eigen onwaardigheid belijden. Daartoe kiest hij geheel dezelfde woorden, als waarmee God hem ter verantwoording riep: “Wie is hij die Mijn raad duister maakt met woorden zonder kennis?” (38:2, HSV). En dan is nu zijn antwoord: dat heb *ik* gedaan: “Zo heb ik verkondigd wat ik niet begreep, dingen die te wonderlijk voor mij zijn en die ik niet weet” (42:3, HSV). Hoe goed heeft Job de bedoeling van Gods vraag begrepen: “dan zal Ik u ondervragen. Maak Mij eens bekend: ...” (38:3, HSV). Hij stelt thans dezelfde vraag aan God: “Ik zal U ondervragen: maak het mij bekend!” (42:4, HSV). Hij treedt terug tot de plaats, die hem betaamde, en erkent daarmee, dat hij zich boven God verheven heeft in de hoogmoed zijns harten. Maar tevens blijkt nu, hoe in de verootmoediging zijn hart dicht bij God gebracht is: vroeger kende hij Hem van horen zeggen, thans aanschouwt hij God. “Alleen door het luisteren met het oor had ik U gehoord, maar nu heeft mijn oog U gezien” (42:5, HSV). En aldus zijn God innerlijk aanschouwende, vervuld met de juiste gedachten aangaande Hem, ziet hij tegelijk zichzelf ook in het juiste licht; en, denkende aan al wat hij tegen God gesproken heeft, veracht hij nu zichzelf, en heeft oprecht berouw. “Daarom veracht ik mijzelf en ik heb berouw, op stof en as” (42:6). Hij verafschuwt dus zichzelf, en doet als het ware op de knieën belijdenis. Als de mens van aangezicht tot aangezicht met God te doen krijgt, houdt alle roemen op en wordt hij in zijn naaktheid en schande openbaar. En dan verafschuwt hij niet alleen wat hij gezegd heeft maar hij verafschuwt *zichzelf*, het boze, trotse “ik”.

Zodra de mens – zelfs de beste onder hen – tot de erkenning van zijn onwaardigheid komt, buigt God zich neer, richt Hij op en geeft Hij zegen en verhoging.

Merkwaardig is het, dat, alvorens gewaagd wordt van de zegen en de verhoging, die God aan Job na zijn herstel schonk, eerst over de vrienden wordt gesproken. Lang hebben we niets van hen gehoord. Tijdens Jobs laatste lange rede, onder de vermaningen van Elihu, bij de machtige woorden van de Schepper, hebben ze stilgezwegen. Is ook in hun hart iets gebroken? Vinden we ook bij hen enige verootmoediging? Stellig niet, want het eerste wat God hen toevoegt is: “Mijn toorn is ontbrand tegen u” (42:7a, HSV). Mogelijk hadden ze, in het bijzonder in de woorden des Heeren tot Job, een bevestiging gezien van hun eigen theorie omtrent Jobs zonden. Ten dele en oppervlakkig genomen stemden Gods woorden ook met hun verwijten jegens Job overeen. En nu hoorden ze hier

(God richt zich tot Elifaz als de oudste): “want u hebt niet juist over Mij gesproken, zoals Mijn dienaar Job” (42:7b, HSV). Onwillekeurig vraagt men zich af, waarin Job dan recht van God gesproken had? Want oppervlakkig gezien zou men met recht kunnen denken, dat Job evenveel onjuiste dingen over God gezegd had, als de anderen. Men zou zelfs kunnen denken, dat Job nog overijlder heeft gesproken, dan Elifaz en zijn vrienden.

En inderdaad mogen we de fouten, door Job gemaakt, niet gering achten. Maar we herhalen: het maakt een hemelsbreed verschil, of men in zulk een ontzettende beproeving verkeert zoals Job, of niet. Voor hen, die zelf niet lijden, is het al heel gemakkelijk fouten te ontdekken in de verbitterde woorden van de bedrukte. God houdt echter in Zijn genade véél meer rekening met de omstandigheden, waaronder gesproken wordt, dan wij misschien menen. Laten wij niet vergeten, dat het zondige in Jobs woorden door God bestraft, door Job erkend en beleden, en dientengevolge door God vergeven was. Daarom is het nu het ogenblik voor God gekomen Zich te herinneren, hoeveel *goeds* Job in zijn ellende gezegd had, hoeveel *geloof* hij zelfs in die ogenblikken getoond had, hoe hij, in tegenspraak met zichzelf, deze God in het geloof als *Verlosser* had aangegrepen, die hem in een volgend ogenblik een vijand leek. God is niet Een die zulke dingen vergeet. Maar ernstig schatte Hij de tekortkomingen van mannen, die in de waan recht te spreken, volkomen faalden in het beoordelen van een bepaald geval naar Gods gedachten. Zij kenden die gedachten toch, voor zover God die in die tijd bekend had gemaakt, maar zij dwaalden ernstig in de toepassing. Daarom is wat zij zeggen enerzijds zo waar, en anderzijds zo verkeerd. Afgetrokken waarheden zonder geestelijk leven, door de Heilige Geest geleid, zijn altijd een gevaar voor de gelovigen. Er wordt menigmaal meer kwaad gedaan door een waarheid die verkeerd wordt angewend, dan door een onjuistheid. Want verkeerd gebruikte waarheid geeft een zekere schijn van Goddelijk gezag aan een dwaling. Als een dwaasheid geleerd wordt, of iets dat klaarblijkelijk vals is, wendt men zich af; maar van de waarheid Gods komt iedere gelovige onder de indruk. Wordt de waarheid dus verkeerd gebruikt – zoals hier, om iemand die zulk een bijzonder voorwerp van Gods belangstelling was, zedelijk te vernietigen – dan is dat iets verschrikkelijks in Zijn oog. En aan die zonden hadden de drie vrienden zich schuldig gemaakt. Ongetwijfeld zou God hen hierin niet met Job vergeleken hebben, vóór deze zich verootmoedigd had. Maar nu dit geschied is, nu Job ook dáárin recht van God gesproken heeft, zijn vroegere fouten erkend en vergeven zijn, nu herinnert Zich God het vele goede, dat in de beproeving nog in zijn hart gevonden werd, en stelt dit alles tegenover de schijnvroomheid der drie vrienden.

Hoe volkomen Job in Gods gemeenschap hersteld is, blijkt wel ten duidelijkste hieruit, dat Elifaz voor zich en zijn vrienden zeven jonge stieren en zeven rammen moet nemen, en dat Job deze voor hen als een brandoffer moet offeren en voor hen moet bidden.

Het is ook voor ons leerrijk, deze vrucht van een ware verootmoediging te zien. Bij gelovigen, die gezondigd hebben, is vaak na belijdenis en terugkeer een tijdlang een zekere schaamte, een terughoudendheid wat betreft het innemen van de plaats, die men tevoren onder andere gelovigen had. Wij geloven ook stellig, dat zo iets goed is en van een oprecht geweten getuigt. Maar aan de andere kant mogen we toch ook opmerken, hoe volkomen God de zonde vergeeft, en moeten we zulke beschaamde gelovigen veeleer met liefde en aanmoediging tegemoet komen, dan met wantrouwen en blijvende veroordeling. Laten we denken aan het gedrag van de vader tegenover de verloren zoon: hoe hij zijn armen, zen hart, zijn huis wijd opende om de teruggekeerde te ontvangen. Stellig zal de zoon met schaamte aan die feestdis hebben aangezeten, maar scherp te veroordelen was zijn broer, die vergelding in plaats van genade vroeg.

Het is opmerkelijk, dat de vrienden een brandoffer moesten brengen. Wij zouden in dit geval eerder aan een zondoffer denken. We mogen dit misschien mede als een bewijs opvatten, dat de geschiedenis van Job plaatsvond vóór de wetgeving. Daarbij werden de nauwkeurige voorschriften gegeven in verband met de te brengen offers voor begane zonden. Vóór die tijd is alleen van brandoffers sprake; zo ook bij Noach (Genesis 8:20), zo bij Abraham (Genesis 22:2), zo bij Job. De wijze, waarop God dit brandoffer voorschrijft, wijst er echter op, dat het bedoelt uitdrukking te geven aan een plechtige zonde-belijdenis: “zodat Ik met u niet doe naar uw dwaasheid; want u hebt niet juist over Mij gesproken, zoals Mijn dienaar Job” (42:8, HSV).

En hoe mooi is wat er dan volgt! “En de HEERE wendde de gevangenis van Job, toen hij gebeden had voor zijn vrienden” (42:10, SV). Niet alleen wendde Hij de straf voor de vrienden af op Jobs gebed, maar Hij verlostte ook Job zelf. Deze had zichzelf een gevangene gevoeld al te tijd van zijn beproeving; hij had het als volgt uitgesproken: “U legt mijn voeten in het blok” (13:27, HSV). “dat God mij ... met Zijn vangnet omsingeld heeft” (19:6, HSV). Later zal hij ingezien hebben, dat niet God hem gevangen hield, maar dat hij in zijn eigen verkeerde gedachten verstrikt was. Nu had God hem genade bewezen; en dat dit ten volle in zijn hart was doorgedrongen blijkt hieruit, dat hij zelf aanstonds bereid was genade te bewijzen, door voor zijn vrienden te bidden, voor hen, die hem het pijnlijkst gekwetst hadden.

In dit heerlijke ogenblik vol genade, terwijl de rook van het offer opstijgt met de gebeden van een, die ten volle in Gods gemeenschap verkeerde, wendt God alles voor Job ten goede.

Hij ontvangt het dubbele van al hetgeen hij vroeger bezat. God wilde daardoor voor hem en voor alle gelovigen uitdrukking geven aan de behoefte, die in Zijn hart leeft, ons ook uiterlijk te zegenen. Zijn onze zonden vergeven, dan gedenkt Hij het goede, dat wij gedaan hebben, en belooft het.

Zo gedacht God thans er aan, dat Job aan Hem had vastgehouden, toen de ergste beproeving hem overkwam, waardoor zelfs Satan beschaamd werd. Wel is waar moest Job daarna zichzelf nog leren kennen. Maar zijn gelovig aanvaarden van al het leed uit Gods hand bleef voor God waarde behouden. Ook dit was ongetwijfeld genade van God. Dat Job aan God vasthield was, omdat God Job niet losliet. Wanneer wij rechtvaardig zijn en ondanks alles ook blijven, is dat ook genade, die ons ertoe in staat stelt. Wij weten dat en erkennen het graag. Niettemin blijft het een heerlijke aanmoediging voor ons in ons geestelijk leven, dat God onze goede werken belonen wil en ze niet vergeten zal. Als we maar steeds bedenken, dat het geloof aan de werken voorafgaat. Onze werken kunnen ons niet behouden, niet verlossen, geen enkele zonde wegnemen. Maar dit alles geschied op grond van genade, en in het geloof aangenomen, dan vraagt God van ons goede werken, ten einde aan dat geloof uitdrukking en bevestiging te geven. En aan die werken verbindt Hij Zijn heerlijke beloften voor dit en voor het toekomstige leven.

De beproeving zal Job wel ondraaglijk lang geschieden hebben, toen hij ze doormaakte. Maar hoe kort moet het in zijn herinnering geweest zijn, als hij nu Gods hand erkent in het lijden, en er aan terugdenkt in het lange leven, dat nog voor hem volgde. Een leven van ongestoorde gemeenschap met zijn God, vol zegeningen, waarin alles weer tot hem kwam wat hij vroeger verloren had, waarin zijn aardse bezittingen verdubbeld werden, en waarin hij vaak de bemoedigende gedachte van de Psalmist in zijn hart zal gehad hebben: “Want een ogenblik duurt Zijn toorn, maar een leven lang Zijn goedgunstigheid” (Psalm 30:6, HSV).

--- 0 ---